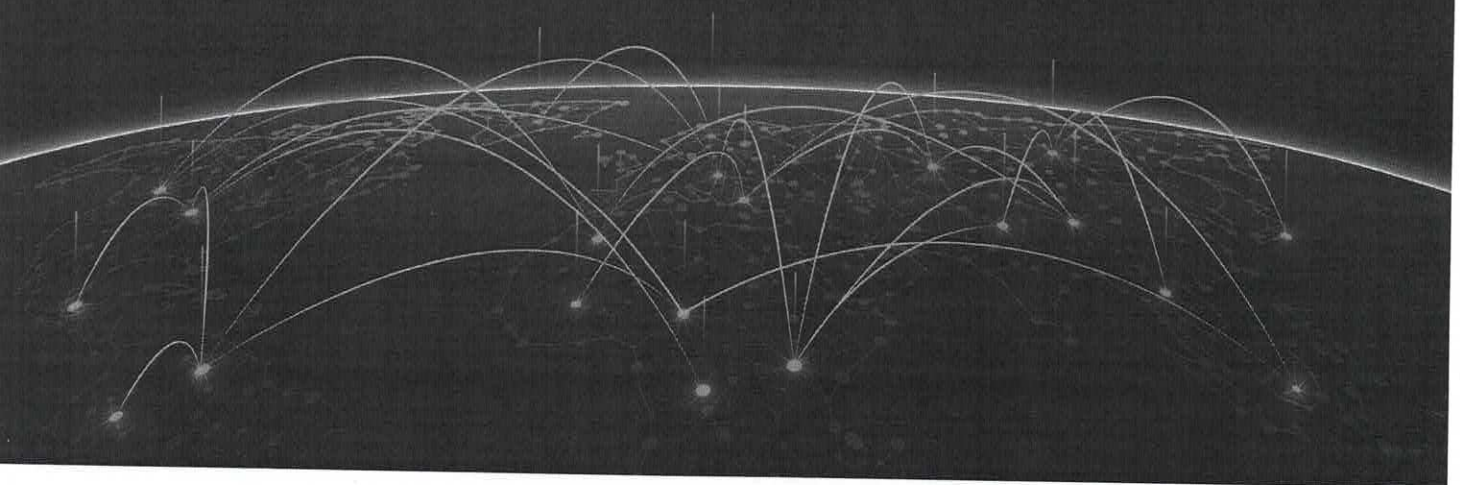

משרד התפוצות
יוצרים עתיד יהודי משותף

משרד התפוצות

הממשלה ה-35

**סיכום פעולות המשרד
בין השנים 2015-2021**

משרד התפוצות

הממשלה ה-35

סיכום פעולות המשרד
בין השנים 2015-2021

תוכן עניינים:

- 9 דבר מנכ"ל המשרד _____
- 10 1. השקעת ממשלת ישראל בעתיד העם היהודי בתפוצות - עקרונות מנחים ופעילות _____
- 10 א. רקע בסיסי והגדרת הצורך _____
- 11 ב. המשבר הדמוגרפי היהודי _____
- 16 ג. מבוא ערכי והמחויבות להשקעה _____
- 17 ד. עקרונות הפעולה המנחים את הממשלה בהתערבותה _____
- 18 ה. הערך המוסף הממשלתי _____
- 20 ו. שיטות ההתערבות הממשלתית וההשפעה הרצויה _____
- 21 ז. אפיקי ההשקעה _____
- 30 ח. יהדות התפוצות - משמעויות כלכליות _____
- 32 2. משרד התפוצות - פרויקטים _____
- 32 א. חינוך יהודי בלתי פורמלי בתפוצות _____
- 32 "מוזאיק יונייטד" - היוזמה המשותפת למדינת ישראל ולעם היהודי _____
- 37 מנהלת חוויות בישראל _____
- 38 'מסע קודש' _____
- 38 שירות לאומי מהתפוצות בישראל _____
- 39 פלטפורמת חיבורים _____
- 39 ב. חינוך יהודי פורמלי בתפוצות _____
- 39 פרויקט "יונייטד" - Unit-Ed _____
- 41 זרוע דיגיטלית ופדגוגית - הנגשה וחיבור של כלל המשאבים הקיימים למחנכים ומנהלים _____
- 42 בית ספר לכל יהודי _____
- 42 השמת אנשי חינוך _____
- 44 בנות שירות לאומי _____
- 45 מובילי חינוך למנהיגות עולמית _____

45	פרויקטים בשיתוף משרד החינוך
48	סיכום
49	ג. מודלים חדשניים
49	פרויקט "הקהל"
50	פרטנרס
50	פרויקט קהילות קטנות ובינוניות
51	פרויקט "מומנטום"
52	M2M
52	מנהלת צרפת
53	הילמ"ה - מעבדה לתיקון עולם
54	"לימוד FSU"
	"קדימה מדע" - חינוך יהודי בשעות אחר הצהריים במדינות חמ"ע
54	חבר המדינות העצמאיות
57	הייעוד המשותף
57	בית מדרש גלובלי
58	כנס עיתונאים יהודים דו-שנתי
58	פרויקט הסברה בכותל המערבי
59	פסטיבל ט"ו באב
59	הדרכות לשעת חירום וחיזוק החוסן הקהילתי: מהו"ת
59	אתר מידע על הקהילות היהודיות בעולם
60	מנגנון היועצות
60	מועצה ציבורית צעירה
60	"אמזון היהודי"
60	סיני 50
61	כנס חדשנות
61	ד. חיזוק החיבור של הישראלים בארץ לעם היהודי בתפוצות
61	"עמ"י" - מיזם לחיזוק הקשר בין ישראלים לעם היהודי
63	פרויקט "קומיוניטי" ו"קומיוניטי 2.0"

- 63 ימי עיון "פורצים את הגבולות" _____
- 64 "בתי ספר תאומים" _____
- 65 פלטפורמה להפצת ידיעות חדשותיות מהעולם היהודי בכלי התקשורת בישראל _____
- 65 פעילות בבתי ספר בישראל במסגרת פרויקט חינוך פורמלי _____
- 65 פעילות במסגרת "מסע ישראלי" ותנועות הנוער _____
- 65 מועצת תנועות הנוער _____
- 66 כינון שבוע חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות _____
- 66 יום התפוצות בכנסת _____
- 67 פעילות במדיה וקמפיינים _____
- 71 סיכום _____
- 72 ה. מאבק באנטישמיות _____
- 72 ניטור אנטישמיות ברשתות החברתיות _____
- 72 פרויקט "חוסן קהילתי" _____
- 73 אתר אינטרנט למאבק באנטישמיות _____
- הערכת מצב שנתית לממשלת ישראל על אודות ההתפתחויות המרכזיות
- 73 בתחום האנטישמיות _____
- 73 פיתוח מדד עולמי לתופעת האנטישמיות _____
- 74 סקר חקיקה _____
- קורס אינטרנטי פתוח בנושא אנטישמיות מהעת העתיקה ועד ימינו
- 75 המקנה נקודות זכות אקדמיות _____
- 75 נורמות לתעשיית האינטרנט בשיתוף "יד ושם" והמכון הישראלי לדמוקרטיה _____
- 75 משלחות כוחות ביטחון וחירום מהעולם _____
- 76 הטמעת הגדרת אנטישמיות _____
- 76 אתר הנצחה לנפגעי פעולות אנטישמיות _____
- 77 מתווה ממשלתי למאבק בשיח שנאה ברשת _____
- 77 סדנת "התנהלות מיטבית, מניעת פגיעה והתמודדות עם אירועי אנטישמיות" _____
- 78 הפורום הבין משרדי למאבק באנטישמיות _____
- 78 פורום היום שאחרי - שולחן עגול עם בהובלת המשרד והסוכנות היהודית _____

79	1. מדידה והערכה
79	מדד הקרבה לתפוצות בישראל
79	מדידת והערכת תוכניות
80	חקר הדמוגרפיה של היהודים בעולם:
81	2. ועדות ציבוריות
81	הוועדה הציבורית המייעצת לבחינת יחסה של ישראל לציבורים בעולם בעלי זיקה לישראל
	הוועדה הציבורית המייעצת לבחינת אפיקי הפעילות הממשלתית להבטחת עתיד
82	העם היהודי בתפוצות
83	נספחים
83	נספח א' - יעדים ותקציבי מינימום לתחום התפוצות לשנים 2019-2023
85	נספח ב' - תוכנית חומש יונייטד Unit-Ed
85	תכנית רב שנתית
86	נספח ג' - מיפוי פעולות משרד החינוך בתפוצות
88	נספח ד' - החלטה מספר 184 של הממשלה מיום 05.07.2020
96	חינוך יהודי בתפוצות - האתגרים הגדולים

דבר מנכ"ל המשרד

החל משנת 2013 זכיתי לכהן כמנכ"ל המשרד האחראי על נושא התפוצות בממשלת ישראל.

עם תחילת כהונתי חלחלה במשרד ההבנה, כי חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של יהודי התפוצות מהווה אתגר בעל חשיבות אסטרטגית למדינת ישראל גם אם עדיין לא רבים מבינים זאת. היחלשותה של הזהות היהודית, אחוזי ההתבוללות הגבוהים וחוסר ההזדהות עם מדינת ישראל בקרב יהודי התפוצות, המהווים יותר ממחצית מיהודי העולם, דורשים פעולה משמעותית ונחרצת מכיוונה של ממשלת ישראל, וזאת קודם כל בשל שיקול ערכי, הנובע מהיותה של מדינת ישראל מרכז העם היהודי. אנו לא חשים בכך בחיי היום יום, אך בהיבט מסוים אנו חיים בתוך קטסטרופה היסטורית בחיי העם היהודי ובהתמודדות שמעולם לא התנסינו בה לאורך אלפי שנים. אנו חייבים לחשוב בגדול, לשחות כנגד הזרם ולשנות את המגמה.

לצורך פעולה זו, נדרשה תוכנית אסטרטגית מקיפה, הנוגעת במישורי החיים וההתמודדות השונים של יהודי התפוצות, ולשם כך מתחילת כהונתי נעשתה עבודת מטה נרחבת בשיתוף גורמים רבים מהארץ ומהעולם באשר לאופן ההתמודדות עם האתגר. עבודת מטה מתמשכת זו נעשית מתוך שותפות אמתית עם יהדות התפוצות ולא מתוך תפיסה מתנשאת, שלנו, הישראלים, יש תשובות לכלל השאלות.

לצד התוכנית שהתגבשה בכמה תחומי פעולה נוכחנו להבין, כי בשל האילוצים הרבים של התחום ומאפייניו המיוחדים הדרך הנכונה לפעול היא באמצעות משרד קטן אך חכם ויעיל, שיבנה שיתופי פעולה מגוונים בארץ ובעולם, אשר יקימו את הפלטפורמות הנדרשות בכל תחום ויבצעו את הפרויקטים תוך שמירה על מקומו של המשרד כגורם מתכלל, המכווין את הפעילות אך לא מבצעה בפועל.

במסמך זה אנו מבקשים לפרוס בפני הקורא את התוכנית האסטרטגית שהתגבשה במשרד הן בהיבטיה התיאורטיים והן ביישומיה המעשיים.

כולי תקווה שעם כינונה של הממשלה ה-36, רק יתרחבו אפיקי הפעולה אל מול יהדות התפוצות ויתעצמו, וזאת מתוך מחויבותנו העצומה לעם היהודי בתפוצות.

"לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה".

בברכה,

דביר כהנא

מנכ"ל משרד התפוצות

1. השקעת ממשלת ישראל בעתיד העם היהודי

בתפוצות - עקרונות מנחים ופעילות

א. רקע בסיסי והגדרת הצורך

מחוץ לישראל חיים על פי האומדן המקובל כשמונה מיליוני יהודים. יהודים אלה חיים בסביבה שאינה יהודית, ובתור שכאלה, על כל יהודי לבחור בכל יום מחדש לחיות כיהודי, בחירה הנובעת ישירות מעוצמתה של הזהות היהודית והקשר למדינת ישראל בקרב כל יהודי בתפוצות. בשנים האחרונות ניתן לזהות שחיקה מתמשכת של הזהות היהודית והציונית בקרב יהודים בקהילות שונות ברחבי העולם. שחיקה זו מאופיינת, בין היתר, בהתערערות היסודות היהודיים של ההגדרה העצמית כיהודים ובזיקה הולכת ונחלשת למדינת ישראל, וכנגזרת מכך - בעלייה משמעותית בשיח הביקורתי כלפי ישראל. מגמה זו מובילה לפער הולך וגדל בין העולם היהודי ובין ישראל, במיוחד בקרב צעירי העם היהודי, אך גם לניכור בין יהודים לקהילות היהודיות הסובבות אותם, עובדה המביאה להיטמעות של יהודים במדינות מושבם, להתבוללות גוברת בחברת הרוב ובסופו של דבר עלולה להביא להיעלמות של חלקים ניכרים מיהדות העולם.

להיחלשות הזהות היהודית והתרופפות הקשר לישראל בתפוצות אפשר לצרף גם את ההתמודדות של הקהילות היהודיות עם בעיית חוסן הקהילות וביטחונן לאור תקריות אנטישמיות והסנטימנט האנטי-יהודי והאנטי-ישראלי הקיים במדינות רבות. התמודדות זו הביאה בשנים עברו לאפקט חיובי על לכידותה של הקהילה היהודית, אך כיום היא משמשת כזרז לתופעת ההתרחקות מהזהות היהודית והקשר לישראל.

הארגונים היהודיים הגדולים כמו גם הקהילות היהודיות מכירים באתגר המונח לפתחם, ופועלים בערוצים שונים על מנת להתמודד עמו, אך נכון להיום, האתגר הולך וגדל וטרם נמצאו הכלים לשינוי משמעותי של המגמה. מדינת ישראל מצדה פועלת בשיתוף פעולה עם יהדות התפוצות להתמודדות עם האתגר מזה כשני עשורים, ולשם כך שותפה בפרויקטים מצליחים דוגמת "תגלית", "מסע" וחפציב"ה. במסגרת הממשלה ה-33, הטילה הממשלה על משרד התפוצות לתכלל את הפעילות בתפוצות ולהיערך, בשיתוף פעולה עם יהדות התפוצות, להתמודדות עם האתגר המשותף של חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של יהודי התפוצות. אופיו המורכב של האתגר הביא את משרד התפוצות יחד עם השותפים מהתפוצות לתעדף את הפעילות - מירב ההשקעה והמאמצים יופנו לעבר הקבוצות הפחות משויכות בעם היהודי, שבהן הזהות היהודית והקשר לישראל הינם החלשים ביותר, ובשל כך הסיכוי להתנכרותם לזהותם היהודית ולישראל גבוה יותר, בעוד ש"תחזוקת" הקשר של מי שמצוי בקבוצה היותר משויכת לזהותה כיהודי ולישראל יזכה לעדיפות משנית מבחינת ההשקעה המשותפת של ממשלת ישראל ויהדות התפוצות.

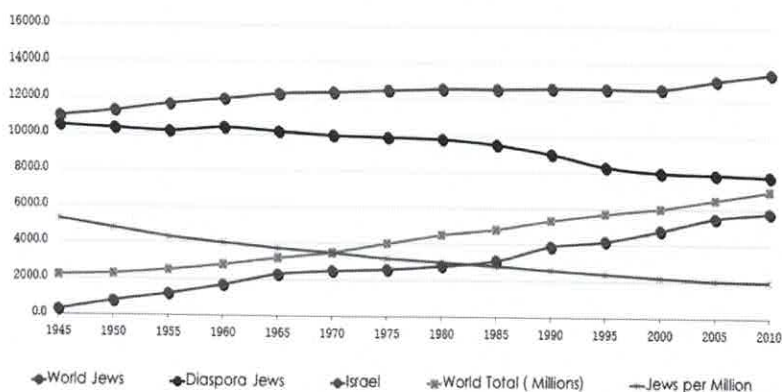

ב. המשבר הדמוגרפי היהודי

המכה הקשה והבלתי נתפסת ביותר שספג העם היהודי בתולדותיו הייתה השואה. ששת המיליונים מבני העם היהודי שנספו במהלכה היו אסון בל יתואר לעם היהודי, אשר היו לו גם השלכות דמוגרפיות מרחיקות לכת. מספר היהודים בעולם ערב השואה, בשנת 1939, עמד על פי ההערכות על כ-16.6 מיליון. מחקרים שונים מעריכים, כי אילולא אירעה השואה, היה מספר היהודים בעולם כיום נע בין 20-32 מיליון, מספרים דמיוניים בהתחשב במספר היהודים בעולם כיום ובשחיקה בזהות היהודית, הבאה לידי ביטוי במגמות הדמוגרפיות המדאיגות בעולם היהודי מחוץ למדינת ישראל.

אמנם קיימים חילוקי דעות בין חוקרים בתחום בנוגע למספר היהודים בעולם, הנובעים, בין השאר, מאופי הגדרת מיהו יהודי למטרות המחקר ושיטות ההסקה הסטטיסטיות שהחוקרים עושים בהן שימוש, אך מגמת השחיקה מופיעה כחוט השני בכל המחקרים. על פי נתוניו של פרופ' סרג'יו דלה-פרגולה לדוגמה, המקובל על רבים בעולם היהודי כבר-הסמכא בתחום הדמוגרפיה היהודית, מספר היהודים בעולם (מתייחס לאוכלוסיית הליבה היהודית, המגדירה עצמה כיהודית והצאצאים של בני זוג יהודים, אשר אינם מגדירים עצמם כיהודים או כבעלי זהות דתית/אתנית אחרת) בשנת 2018 עומד על 14.7 מיליון, עדיין נמוך יותר ממספר היהודים בעולם ערב השואה, גם לאחר יותר מ-70 שנה. מספר היהודים הכולל אמנם ממשיך לעלות, אך בעוד שהקהילה היהודית במדינת ישראל גדלה בקצב גידול מהיר יחסית לעולם המערבי, המגמה בעולם היהודי בתפוצות הינה הפוכה לחלוטין. כך, אוכלוסיית היהודים בארץ ישראל גדלה באופן ליניארי מחצי מיליון לערך בשנת 1945 לכדי 6.6 מיליון בשנת 2018, בעוד שאוכלוסיית היהודים בתפוצות עברה מגמה הפוכה והצטמקה מכ-10.6 מיליון בשנת 1945 לכדי 8.1 מיליון יהודים כיום.

אוכלוסיית העולם לצד אוכלוסיית הליבה היהודית 1945-2010

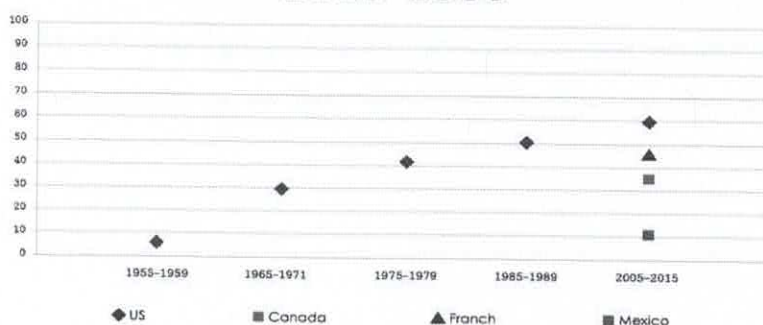

התוך: Jewish demographic Policies 2010

דמוגרפיה

חלק מהירידה במספר היהודים בתפוצות אפשר לייחס לעלייה מבורכת של יהודים למדינת ישראל, לדוגמה העלייה ממדינות ברית המועצות לשעבר, אשר הגדילה את אוכלוסיית ישראל ביותר ממיליון יהודים. ואולם לתופעת ההתבוללות והשחיקה בזהות היהודית אחריות משמעותית למגמת ההצטמקות המתמשכת של האוכלוסייה היהודית בתפוצות. דלה פרגולה מעריך, כי אוכלוסיית היהודים בתפוצות הצטמקה בשנת 2017 ב-0.22%. אחד הנתונים המשמעותיים המסבירים את תופעת הצטמקות העם היהודי בתפוצות הינו אחוז נישואיהם של יהודים לשאינם יהודים ברחבי העולם היהודי. במדינת ישראל אחוז היהודים הנישאים ללא יהודים עומד על כ-6%, אך בתפוצות המספרים גדולים עשרות מונים. במדינה דוגמת מקסיקו, שקיימת בה קהילה יהודית קטנה יחסית של כ-50,000 יהודים, המתרכזת רובה ככולה בבירה מקסיקו סיטי, ישנם כ-12% אחוזים של נישואים בין יהודים ללא יהודים, אך בקנדה ובצרפת, שבהן מתקיימות הקהילות היהודיות הגדולות ביותר מחוץ לישראל וארצות הברית, אחוזי הנישואים בין יהודים ללא יהודים מגיעים כבר למספרים משמעותיים של 35% ו-45%, בהתאמה. הביטוי החרף ביותר לסוגיית הנישואים בין יהודים ולא יהודים מצוי בקהילה היהודית בארצות הברית, שלגביה קיימים נתונים של שישים השנים האחרונות, המדגימים את המגמה המדאיגה. בשנות החמישים של המאה הקודמת היה שיעור הנישואים בין יהודים ולא יהודים דומה לזה של מדינת ישראל כיום (כ-6% אחוזים), אך מאז ועד היום ניכר זינוק בתופעה זו, והנתונים מראים, כי נכון לשנת 2015, שש מכל עשר חתונות בקהילה היהודית האמריקנית הן חתונות בין יהודים ולא יהודים.

% נישואים בין יהודים ולא יהודים 2015-1955

מכון דלה פרגולה 2016

זרות יהודית

מחקר של מכון פיו (PEW), שפורסם בשנת 2015 ועסק במגמות דמוגרפיות חזויות בעולם בין השנים 2010-2050, מדגים היטב את חומרת המגמות הדמוגרפיות בעולם היהודי. על פי מחקר זה, עד שנת 2050 תמשיך אוכלוסיית היהודים בישראל לגדול, אך מספר היהודים בתפוצות צפוי להצטמק בתקופה זו בכ-6%. הקהילה היהודית בארצות הברית, שהיא הקהילה הגדולה ביותר מחוץ למדינת ישראל, צפויה להצטמק על פי מחקר זה ב-330,000 יהודים במהלך תקופה זו.

10 Countries With the Largest Jewish Populations, 2010 and 2050

	2010 JEWISH POPULATION	% OF WORLD'S JEWISH POPULATION IN 2010		2050 JEWISH POPULATION	% OF WORLD'S JEWISH POPULATION IN 2050
1 United States	5,690,000	41.0%	1 Israel	8,180,000	50.8%
2 Israel	5,610,000	40.5	2 United States	5,360,000	33.3
3 Canada	350,000	2.5	3 Canada	560,000	3.5
4 France	310,000	2.3	4 France	350,000	2.2
5 United Kingdom	290,000	2.1	5 United Kingdom	240,000	1.5
6 Germany	230,000	1.7	6 Germany	190,000	1.2
7 Russia	230,000	1.6	7 Argentina	170,000	1.0
8 Argentina	200,000	1.5	8 Australia	150,000	0.9
9 Australia	110,000	0.8	9 Russia	110,000	0.7
10 Brazil	110,000	0.8	10 Mexico	100,000	0.6
Subtotal	13,130,000	94.8	Subtotal	15,400,000	95.7
Subtotal for Rest of World	720,000	5.2	Subtotal for Rest of World	690,000	4.3
World Total	13,860,000	100.0	World Total	16,090,000	100.0

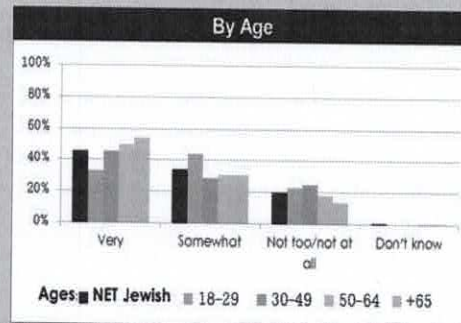
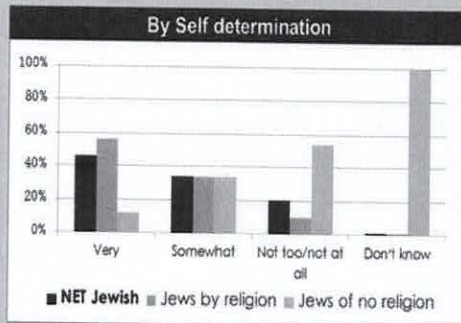
Source: The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050. Population estimates are rounded to the nearest 10,000. Percentages are calculated from unrounded numbers.

PEW RESEARCH CENTER

סקר אחר של מכון פיו, שפורסם בשנת 2013 ועסק בניחות עומק של הקהילה היהודית בארצות הברית, הציג היטב את השחיקה בזהות היהודית של יהודי ארצות הברית, הגורמת להצטמקות הדמוגרפית הקיימת בהווה והחזיה ביתר שאת בעתיד. המחקר מצא, כי אחד מכל חמישה יהודים אמריקנים מגדיר עצמו כחסר דת וכי מגמה זו נמצאת בעלייה מתמדת, בעיקר בקרב בני הדור הצעיר, אשר שליש מהם מגדירים עצמם כחסרי דת. יתרה מזאת, הסקר של מכון פיו עסק גם בשאלה של חשיבות הזהות היהודית האישית ליהודי ארצות הברית ומצא, כי רק ל-45% מיהודי ארצות הברית חשוב מאוד לתת ביטוי ליהדותם, בעוד שבקרב בני דור העתיד של יהדות ארצות הברית (גילאי 18-29) הנתון יורד ל-30% בלבד.

במהלך עריכת החוברת התפרסם סקר פיו העדכני לשנת 2020. בימים אלו גורמי המקצוע במשרד לומדים את ממצאי הסקר, אך כבר בשלב זה ניתן לומר כי הממצאים מראים על המשך מגמת השחיקה בזהות היהודית ובקשר לישראל של יהדות ארצות הברית. כך למשל, ניתן לראות בפרק 4 לסקר שכשליש מהיהודים נשואים לבן זוג שאינו יהודי, ושנתישואים כאלו הסיכוי לגדל ילדים כיהודים עומד על 28%, זאת בשונה מנישואים בהם שני בני הזוג יהודים שאזי הסיכוי לגדל את הילדים כיהודים עומד על 60%. כמו כן ניתן לראות שהקשר של היהודים בארצות הברית לישראל מצוי במגמת ירידה אצל יהודים צעירים בהשוואה למבוגרים. לפי הנתונים המופיעים בפרק 7 של הסקר, כ-67% מהיהודים מגיל 65 ומעלה מרגישים חיבור לישראל, לעומת 48% מבין הצעירים בשכבת הגיל 18-29. נתונים עדכניים אלו רק מחזקים את התבונות העולות בפרק זה, ולפיהן המשבר הדמוגרפי של יהדות התפוצות והחלשות הזהות היהודית והקשר שלהם לישראל מהווים אתגר גדול הדורש פעולה משמעותית.

HOW IMPORTANT BEING JEWISH IN YOUR LIFE?

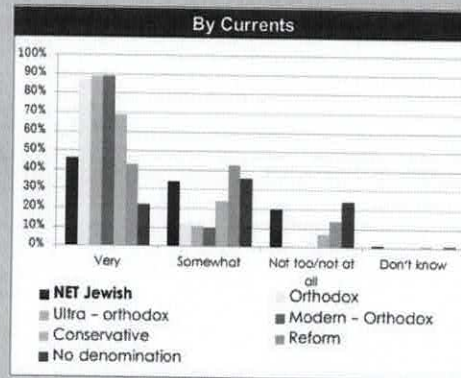
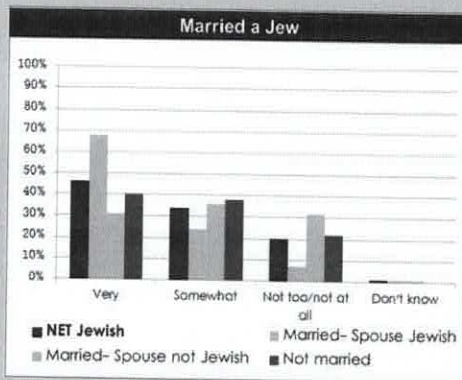
Pew Research Center, 2010

זהות יהודית

סקר פיו בחן את שאלת חשיבות היהדות בחיים האישיים גם על פי בחירת בן הזוג וההשתייכות לזרמים הדתיים השונים בקהילה האמריקנית. הסקר מצא, כי 68% מהיהודים שנישאו ליהודים ראו חשיבות רבה בנתינת ביטוי ליהדותם בחייהם, בעוד שרק 30% מהיהודים שנישאו ללא יהודים ראו בכך חשיבות רבה. בחלוקה לזרמים מצא הסקר, כי כל הזרמים השונים בתוך האורתודוקסיה היהודית (אולטרה אורתודוקסים, אורתודוקסים ואורתודוקסים מודרניים) רואים חשיבות רבה (86%-89%) בביטוי של היהדות בחייהם; בקרב הרפורמים, שהם הזרם הדומיננטי ביהדות האמריקנית, רק ל-42% הייתה לכך חשיבות גבוהה; ואילו בקרב שלישי מהיהודים בארצות הברית, אשר אינם משויכים לאף אחד מהזרמים, המספר צונח ל-20% בלבד, שחשוב להם מאוד לתת ביטוי ליהדותם בחייהם.

HOW IMPORTANT BEING JEWISH IN YOUR LIFE?

Pew Research Center | 2013

זהות יהודית

סקר פיו גם בחן כיצד באה לידי ביטוי הזהות היהודית והקשר למדינת ישראל של יהודי ארצות הברית ומצא, כי רק 31% חברים בבית כנסת, 22% בלבד חברים בארגון יהודי כלשהו, פחות ממחצית (45%) מיהודי ארצות הברית ביקרו אי פעם בישראל, ורק 33% חשים מחוברים מאוד למדינת ישראל.

מחקר נוסף של סטיבן כהן סילביה ברק-פישמן מהמכון למדיניות העם היהודי, שהתפרסם בשנת 2015 והתבסס על הנתונים הגולמיים של סקר פיו המדובר משנת 2013, מצא, כי ל-60% מיהודי ארצות הברית שאינם אורתודוקסים אין כלל ילדים, ועם פטירתם לא יהיה להם דור המשך. משמעות הדבר, כי לרוב יהודי ארצות הברית אין כלל צאצאים. ממצא נוסף העולה מהמחקר הינו העובדה, כי רק 21% מהמשפחות היהודיות שאינן אורתודוקסיות מעורבות בחיים יהודיים באופן כזה או אחר.

המשבר הדמוגרפי של העם היהודי בתפוצות הינו משבר משמעותי, אשר התחזיות המוצגות לעיל מדגימות את חומרתו. יש לציין, כי מדובר בהערכות דמוגרפיות מחקריות, אשר ייתכן כי לא יצליחו לחזות בדיוקנות את עתיד הדמוגרפיה היהודית בתפוצות, אך עם זאת, המגמה ברורה. בהתבסס על נתוני הנישואים עם בני זוג לא יהודים והמשך היחלשות הזהות היהודית של יהודי התפוצות, ובעיקר בארצות הברית - הקהילה היהודית הגדולה ביותר מחוץ לישראל, ייתכן שללא פעולה משמעותית יהיה המצב הדמוגרפי בפועל חמור אף יותר מהתחזיות.

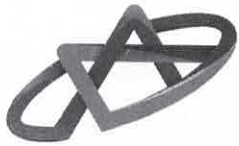
ג. מבוא ערכי והמחויבות להשקעה

דור מייסדי המדינה קבע במגילת העצמאות, כי ישראל היא הבית הלאומי של כל העם היהודי וקרא "אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב היישוב בעלייה ובבניין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל". העם היהודי בתפוצות הדהד את הקריאה והתגייס לטובתה של המדינה בעלייה, בהתנדבות, בהשאת תרומות ובמאמצים דיפלומטיים, שכן מוסכמת יסוד בקרב יהודי התפוצות הייתה, כי שגשוגה של מדינת ישראל הייתה שגשוגו של כל העם היהודי, והבטחת קיומו של הבית הלאומי היהודי הייתה חובה מוסרית לאומית של כל יהודי באשר הוא.

מדינת ישראל ראתה אף היא את עצמה מחויבת ואחראית לשלמותם הפיזית והרוחנית של יהודי התפוצות. לראיה, עשתה מדינת ישראל בשבעים השנים האחרונות ככל שלאל ידה לסייע לקהילות היהודיות הן באמצעות מבצעים חשאיים וגלויים לחילוץ ולהעלאה של יהודים לארץ, הן בשתדלנות ולחצים מדיניים על המדינות השונות כדי שיסייעו ויגנו על היהודים בשטחן וגם במאבק בנגע האנטישמיות והטרור ובהבטחת החוסן והביטחון של הקהילות היהודיות. הקהילות היהודיות בתפוצות כמו גם מדינת ישראל ראו חובה מוסרית לפעול להבטחת המשך שגשוגו של העם היהודי בין אם הוא בתפוצות ובין אם הוא במדינת ישראל. בכך קיימו שני חלקי העם היהודי את מאמר חז"ל "כל ישראל ערבים זה בזה".

השנה, המחוקק הישראלי קבע בחוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי, בסעיף הקשר עם העם היהודי, כי "המדינה תשקוד על הבטחת שלומם של בני העם היהודי ושל אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל יהדותם או בשל אזרחותם; המדינה תפעל בתפוצות לשימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי; המדינה תפעל לשימור המורשת התרבותית, ההיסטורית והדתית של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות". סעיפים אלה מבטאים באופן חד-משמעי את מהותה, את חובתה ואת אחריותה הלאומית של מדינת ישראל לדאוג להמשך החיים היהודיים בתפוצות - לא רק הפיזיים, אלא גם הקיום הרוחני והזהותי היהודי. מדינת ישראל רואה עצמה מחויבת להתמודדות עם כל האתגרים העומדים בפני העם היהודי בתפוצות, בהם המאבק באנטישמיות, חוסן של הקהילות וביטחון הפיזי, אך האתגר המרכזי עמו על השותפות של ישראל והעם היהודי בתפוצות להתמודד הוא אתגר חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל בקרב יהודי התפוצות. ההיסטוריה הוכיחה, כי הקשר בין מדינת ישראל ליהודי התפוצות הינו קשר דו-כיווני, וגם המשימה לחיזוק הזהות היהודית בתפוצות והקשר לישראל הינה משימה דו-כיוונית. מצד אחד, על מדינת ישראל לשלב ידיים עם יהדות התפוצות ובכוחות משותפים לשלב משאבים, תובנות, דרכי פעולה ואסטרטגיות למען המטרה. מצד שני, על מדינת ישראל, בסיוע הקהילות בתפוצות, להנחיל לאזרחי ישראל את החובה המוסרית והצורך לסייע בידי אחיהם לעם היהודי בתפוצות וללמוד רבות מהניסיון הרב של יהדות התפוצות בהקניית זהות יהודית ובניית קהילות.

ביחסי ישראל והתפוצות קיימים גם נושאים המעוררים מתח רב וחילוקי דעות בין זרמים בתוך יהדות התפוצות לבין המערכת הפוליטית והציבוריות הישראלית. סוגיות הכותל והגיור הן שני נושאים, אשר הוויכוחים עליהם הפכו למשברים משמעותיים בין ישראל ויהדות התפוצות, ויישובם הינו סוגיה ראשונה במעלה, אשר יש לתת עליה את הדעת בהקדם למען מציאת דרך המלך ליישוב המחלוקות באופן המאוזן ביותר למען אחדות העם היהודי.

למותר לציין, כי מעבר לחובתה המוסרית של מדינת ישראל לפעול ללא לאות לשימור זהותם היהודית של יהודי התפוצות והקשר שלהם עם מדינת ישראל, קיימים אינטרסים נוספים של המדינה בשימור הקשר עם יהודי התפוצות, המהווה נכס אסטרטגי של מדינת ישראל: יהודי התפוצות ממשיכים להשקיע מאות מיליוני דולרים בשנה במדינת ישראל, הן בצורה של תרומות פילנטרופיות והן בהשקעות עסקיות גרידא; הקהילות היהודיות מהוות מאגר לעלייה, המחזק את ההון האנושי בישראל ומגדיל את עוצמתה הגיאוגרפית; יהודי התפוצות מהווים לובי משמעותי וכוח הסברתי לטובת מדינת ישראל במדינות מוצאם ובנוסף מהווים עמוד איתן באסטרטגיית הביטחון של מדינת ישראל. אך גם בשקלול כל היתרונות והאינטרסים של מדינת ישראל בשימור הקשר עם יהודי התפוצות יש לזכור, כי מדובר באינטרסים נלווים בלבד וכי מעל כולם, ובפער משמעותי, עומדת ומתנוססת החובה המוסרית והצורך לתמוך בהמשך הקיום היהודי בתפוצות ובשימור הזהות היהודית של יהודי התפוצות והקשר שלהם למדינת ישראל.

ד. עקרונות הפעולה המנחים את הממשלה בהתערבותה

בבואה לפעול בשיתוף פעולה עם יהודי התפוצות לחיזוק הזהות היהודית והקשר למדינת ישראל, על המדינה לשמור על שני עקרונות יסודיים, אשר בכוחם להבטיח את הצלחת הפעולה המשותפת עם יהודי התפוצות:

1. **שותפות כנה ואמתית** - פעילות המדינה בתחום צריכה להיעשות מתוך שותפות מלאה ולא מתוך פטרונות כלפי השותפים, יהודי התפוצות. על המדינה לזכור, כי הקהילות היהודיות מתמודדות עם סוגיות הזהות היהודית מיום הקמתן וכי בידיהן מירב הידע וההיכרות עם הנושא, בעוד שהמדינה היא במידה מסוימת שחקן חיצוני להתרחשות, אשר יש לו פער משמעותי בהבנת השטח. לכך יש לצרף את הרושם שהישרות הישראלית עלולה ליצור בקרב שותפים מקרב יהדות התפוצות, אשר אינם מורגלים בשיח נטול מסננים ובוטה יחסית, שאפשר לזהותו לעתים בהתנהלות הישראלית. כמו כן, קיים חשש בקרב חלקים מהקהילות היהודיות, אשר בוחרים שלא לעלות לישראל ולהישאר במדינות מושבם, מכך שמטרת פעולות הממשלה הינה עידוד עלייה ולא חיזוק הזהות היהודית בתפוצות.

זאת אף זאת, מדינת ישראל ידועה ככזו, שיש לה אינטרסים רבים במדינות שונות, ויש להבהיר לקהילות היהודיות, כי המטרה הבלעדית לשיתוף הפעולה אינה הבטחת אינטרסים ישירים של מדינת ישראל, אלא הינה עתיד העם היהודי בתפוצות, וכי אין מניעים נסתרים לעשייה זו. מכאן, שקיימת חשיבות עילאית בתיאום ציפיות והבהרת הרצון בשותפות מלאה ושוויונית עם כמה שיותר גורמים מגוונים בעם היהודי, החל משלב גיבוש החזון, עבור בתכנון האסטרטגיה וכלה בביצוע בשטח - הכול למען המטרה המשותפת של חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל.

2. **חשיבותה של יציבות המדיניות הממשלתית לצורך מאמץ זה** - המערכת הפוליטית הישראלית מטבעה מתאפיינת בחוסר יציבות קואליציוני ובקוצר ימיהן של ממשלות ישראל. עובדה זו גורמת לעתים לתזזיתיות בפעילות הממשלתית, כאשר ממשלה אחת יכולה להתחיל בפעילות מסוימת, ולאחר שנתיים או שלוש, עם נפילתה של אותה ממשלה ובחירתה של ממשלה אחרת, אותה פעילות יכולה להתבטל או אף להתהפך על פיה. כאשר הדבר מתרחש בפעולות בתוך מדינת ישראל, עלולות להיות לכך השלכות שליליות על אותה פעילות, אך כאשר הדבר נעשה מול יהדות התפוצות, עלול להיות לכך נזק לא הפיך מפני שהדבר יכול להתפס כשינוי מדיניות של ישראל כמדינה ולא של הממשלה.

משרכשה המדינה את אמונה של יהדות התפוצות ומשהסכימה האחרונה לפעול בשיתוף פעולה עם המדינה בכיוון מסוים, שינוי אג'נדה של הממשלה הבאה ובעקבותיו שינוי מאפייני שיתוף הפעולה עם התפוצות ובמקרים קיצוניים אף ביטולו יכולים לגרום לאובדן תמידי של האמון שכבר לא יהיה אפשר לשקמו. נוסף על כך, השקת פעילות מסוימת ולאחר זמן קצר ביטולה עלול לגרום יותר נזק מהתועלת שלשמה נוצר הפרויקט מלכתחילה ולסכל נכונות לפעילויות נוספות בעתיד. מכאן, שקיימת חשיבות של יצירת יציבות ממשלתית בפעילות מול התפוצות, אשר לא תהא תלויה בקואליציה כזו או אחרת. אחד המנגנונים ליציבות הינו הקמת ועדת היגוי משותפת לכל פרויקט. כוחה יישאב מנציגי ממשלה ומנציגי פילנתרופים שונים, המייצגים ועדת היגוי מקצועית ולא פוליטית, אשר תוכל ליצור את היציבות הנדרשת למהלכים משותפים, משמעותיים וארוכי טווח בשיתוף ולמען יהדות התפוצות.

ועדת ההיגוי המקצועית תהיה החותמת הרשמית לכך, שנושא השותפות לעתיד העם היהודי נמצא מעל כל מחלוקת, מעל ההרכב הקואליציוני המתקיים ברגע נתון ומעל האינטרסים השוטפים האחרים של מדינת ישראל, וכי ישנו קונצנזוס על אודות חשיבותו של הנושא ומעמדו המוסרי הייחודי בתוך הציבוריות הישראליות. יתרון נוסף של ועדת ההיגוי המקצועית נובע מיכולתה להביא לשולחן אחד קבוצות וגוונים שונים, אשר אחרת לא היו ששים לשתף פעולה אלה עם אלה. קבוצות אלו יודעות, כי שיקולי ועדת ההיגוי הינם מקצועיים בלבד ועל כן יש לשמר תפיסה זו בכך שיובטח, כי ההשקעות של ממשלת ישראל בשיתוף יהדות התפוצות ינבעו משיקולים מקצועיים גרידא ויימנעו מתעדוף גופים מסוימים, הנובעים משיקולים פוליטיים-מגזריים פנים-ישראליים, או נגועים בפוליטיקה יהודית ארגונית.

ה. הערך המוסף הממשלתי

כניסת הממשלה לפעולה בתחום חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של יהדות התפוצות טומנת בחובה ערך מוסף בעל שני מרכיבים ייחודיים, שהממשלה מביאה לשותפות זו:

1. **ראייה גלובלית** - העם היהודי בתפוצות, המונה כשמונה מיליון יהודים, מורכב מאוכלוסייה מגוונת בעלת שונות גבוהה, המפוזרת על פני עשרות רבות של מדינות. מכאן, שלכל קהילה יש מאפיינים שונים מאלה של קהילות במדינות אחרות. נוסף על כך, קיימים הבדלים בין הזרמים ביהדות התפוצות, ואף מתקיימת שונות בתוך הזרמים עצמם, היוצרת קרקע פורה להבדלים נוספים בין הקהילות השונות. רק ממשלת ישראל מסוגלת להושיב את כולם סביב שולחן אחד.

כדי להפוך את התמונה למורכבת אף יותר, קיימות גם קהילות מובחנות, דוגמת קהילות הישראלים והקהילות של דוברי הרוסית, אשר בולטות בשונותן אל מול הקהילות הסובבות אותן באותה מדינה. כל אחד מתת-הזרמים, הקהילות והארגונים בכל מדינה רואה באופן טבעי את האתגרים הרלוונטיים אליו, על מאפייניהם הייחודיים, ומתמודד עמם באופן עצמאי ומבודד. לעומת זאת, כמשתתפת היציבית להתרחשות בשטח, הממשלה רואה באופן טבעי את הסוגיות ברמת המקרו ומזהה את האתגרים הגלובליים המשותפים לחלקים גדולים בעולם היהודי. בכוחה של ראייה ממשלתית מתכללת זו לתרום לשיתוף הפעולה עם התפוצות ויחד להצליח לנסח אסטרטגיה לטיפול באתגרי המקרו המשותפים

לכמה קהילות, אסטרטגיה שתקבל את ההתאמה הרלוונטית על ידי כל קהילה בשטחה, על המאפיינים הייחודיים של הביטוי הפרטי של אותו אתגר.

2. **חשיבה מערכתית** - טבעה של חשיבה ממשלתית הינו הראייה המערכתית שדרכה היא מביטה על העולם. בדומה לאופן שבו הממשלה מביטה על אתגרי העולם היהודי ברמת המקרו ולא על תרגום ייחודי של אתגרים במופעייהם המקומיים, כך גם מתבטאת החשיבה הממשלתית בתחום הפרויקטלי. הממשלה מסתכלת בצורה מערכתית על כל הרצף של המסע היהודי שעובר כל יהודי בתקופות המעצבות את זהותו, ובשיתוף פעולה עם החשיבה הקהילתית המקומית ניתן ליצור מקסום של השפעת הפרויקטים השונים על הזהות היהודית המתגבשת של המשתתפים. בכוחה של החשיבה המערכתית של הממשלה ליצור רצף בין פרויקטים קיימים בעולם היהודי ובין יוזמות חדשות, העונות על פערים קיימים באותו מסע יהודי, וזאת תוך בחינת התווך שבין הפרויקטים, כך שתיווצר הסתכלות מערכתית על התהליך שעובר המשתתף בפרויקטים השונים מעבר לחוויה החד-פעמית. היתרון בשילוב אופן החשיבה המערכתי של הממשלה הוא במניעת "דליפה מהצינור" של המסע היהודי שעוברים יהודי התפוצות בשלל התוכניות הקיימות (בתי ספר יהודים, חוויות תיכון, מסע, "תגלית", פעילות בקמפוסים וכיו"ב) ומקסום ההשפעה שיש לתוכניות הקיימות ולתוכניות המשלימות שיצטרפו אליהן. הראייה המערכתית הממשלתית מאפשרת מינוף והבנה של אתגרים ומענה להם במקומות שונים בקהילות שונות, תוך הגדלת הרווח מכל שקל שמושקע באותה "מערכת זהות יהודית וקשר לישראל" והעצמת ההשפעה על הזהות היהודית של כל פרט יהודי העובר בתוך ה"מערכת".

היבט נוסף של החשיבה המערכתית הינו ההבנה הממשלתית של המקום שבו היתרון יחסי והערך המוסף שהיא מביאה לעשייה הינו משמעותי וייחודי, לעומת המקום שבו הממשלה דווקא נמצאת בנחיתות, ולצורך מקסום הצלחת הפעילות עליה להעדיף להימנע מעשייתו. ניסוח אסטרטגיה כוללת ותכלול עבודת מטה משותפת עם התפוצות של מיזמים גדולים ומשמעותיים הינו יתרון יחסי מובהק של הממשלה ובו עליה להתרכז, בעוד שבתחום הביצוע בשטח בתפוצות, הממשלה נמצאת בנחיתות מובהקת, ועל כן, כדי למנוע כישלון של הפעילות והשקעת משאבים רבים אשר יירדו לטמיון, עליה להניח לקהילות ולארגונים המקצועיים של יהדות התפוצות המכירים היטב את השטח לבצע את הפעילות בפועל.

1. שיטות ההתערבות הממשלתית וההשפעה הרצויה

על פעילותה של הממשלה בתחומי חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של יהדות התפוצות להתבצע בשלוש שיטות פעולה ספציפיות, המבטאות את יתרונותיה של הממשלה ואת ההשפעה הרצויה שאותה מבקשת הממשלה להשיג על התחום:

1. **יצירת שדה פעולה ופלטפורמות ולא פרויקט נקודתי** - יתרון הגודל של הממשלה יחד עם אופי הראייה המערכתית המתכללת שלה מאפשרים לממשלה ליצור עם שותפיה מהתפוצות שדות פעילות חדשים, או להפוך פרויקט נקודתי מוצלח לשדה פעילות שלם, שאליו היא תגייס שותפי תכנון ומימון ומפעילים ממגוון קהילות וארגונים. המטרה ביצירת שדה הפעולה היא ניצול כוח המשיכה של הממשלה ושותפיה לצורך משיכת ספקים מגוונים להפעלת הפרויקטים והשפעה על השוק כולו ולא על ארגון/פרויקט בודד. הממשלה מבקשת ליצור בשדה הפעילות החדש, בשיתוף פעולה עם שותפיה למיזם מקרב יהדות התפוצות, עקרונות תוכן ברמה גבוהה, לצד סטנדרטים חינוכיים וטכניים, שיבטיחו את איכות הפרויקט מצד אחד, ומצד שני תאפשר למגוון הרחב ביותר של מפעילים מארגונים, מקהילות ומזרמים שונים להציע את הפרויקט בזוויות מגוונות של זהות יהודית, כך שיוכלו למשוך את מספר המשתתפים המקסימלי לפרויקט. דוגמה ליצירת שדה פעילות שכזה הינו פרויקט "תגלית", שבמסגרתו נקבעה הרמה החינוכית והתוכנית לצד הדרישות הטכניות והתפעוליות מכל מפעיל שיבקש להיות חלק מהפרויקט, וכיום מפעילים מכל רחבי הקשת של הזהות היהודית בתפוצות מביאים את נקודת המבט היהודית הייחודית להם לקהל היעד שאליו הם מכוונים.

2. **השקעה בשילוב של תוכן איכותי לצד מספרים גדולים** - הממשלה, בשיתוף יהדות התפוצות, מבקשת להשיג השפעה אמיתית ומהותית על צעירי העם היהודי שישתתפו בפרויקטים השונים. על כן, הממשלה רואה בעדיפות עליונה את ההשקעה בתכנים איכותיים בכל אחד משדות הפעולה שאליהם היא מבקשת להיכנס, שיבטיחו כי המשתתפים יזכו לחוויה מעצבת, עם תכנים עמוקים, משמעותיים ומעצבי זהות, ובזכות החוויה המשמעותית בה יזכו המשתתפים לייצר השפעה אמיתית על חייהם היהודיים ועל האופן שבו יבקשו להנכיח זהות זו בבחירות החיים שלהם ושל משפחתם.

לצד החשיבות העליונה של התכנים, מבקשת הממשלה לנצל את יתרון הגודל שלה וכוח המשיכה הייחודי שיש להתערבות ממשלתית בתוך העולם היהודי על משיכת שותפים מממנים ותפעוליים, על מנת להביא את ההשפעה העמוקה של התכנים למספר המשתתפים הגדול ביותר האפשרי, באופן שימקסם את אדוות ההשפעה הרחבתיות שיהיו למשתתפים שיעברו חוויות מעצבות זהות על סביבתם הקרובה והרחוקה.

3. **התערבות פיננסית נכונה** - על השותפות בין הממשלה לשותפים הפילנתרופים לחקור ולהעמיק היטב בהשקעתם המשותפת בשדה פעולה - כיצד תימדד הצלחה והיכן נכון להשקיע כדי לקבל את התוצאה הטובה ביותר בטווח הקרוב ובטווח הרחוק. בכל מקרה, אסור לחלק תמיכות ומענקים (דבר המקובל מאוד בעולם היהודי בתפוצות), ובאופן כללי יש לשלם על תוצאות ולא על רצון טוב וניסיונות של ארגונים יהודיים לעמוד בתוצאה.

ז. אפיקי ההשקעה

1. "תגלית" - פרויקט פורץ דרך, אשר היה הפרויקט המשמעותי הראשון שהביא לידי ביטוי את שיתוף הפעולה העמוק בין ממשלת ישראל והעם היהודי בהתמודדות עם הצורך לחזק את הזהות היהודית והקשר לישראל של צעירי העם היהודי בתפוצות. במסגרת הפרויקט מגיעים בני נוער וסטודנטים יהודים מהעולם לתקופה של 10 ימים בישראל, שבמהלכם חוברים אליהם חיילים וסטודנטים ישראלים למסע באתרי המורשת החשובים של מדינת ישראל והעם היהודי. במסגרת המסע מתוודעים המשתתפים לדילמות שונות המאפיינות את החיים בישראל ומנהלים שיח אישי וקבוצתי על אודות זהותם היהודית. "תגלית", אשר יצר את הסטנדרט לחוויה מעצבת זהות בישראל, נהגה בשיתוף פעולה מלא של יהדות התפוצות עם הממשלה וגם זוכה למימון משותף של הממשלה, של פילנתרופים יהודים ושל ארגונים יהודים גדולים בתפוצות. הפרויקט, אשר במהלך 18 שנות פעילותו הביא לביקור ראשון בישראל של יותר מ-600,000 צעירים יהודים מרחבי העולם, הפך למודל של האופן שבו יש לנהל פרויקטים בתחום של הזהות היהודית והקשר לישראל: מימון משותף של הממשלה והתפוצות, תכנון משותף של הממשלה ויהדות התפוצות, גוף מטה, האחראי לתכנון ולתכלול אך נמנע מביצוע בשטח, יצירת שדה פעילות חדש על ידי הגדרת סטנדרטים חינוכיים וטכניים לפרויקט והעברת הביצוע לספקים, המבצעים התאמות לכל גוני האוכלוסיות. לפרויקט "תגלית" השפעה משנת זהות על משתתפיו כפי שעולה מהמחקרים המלווים את הפרויקט, ויש להמשיך לפעול להגדלת את מספר המשתתפים בו, ובמקביל להעמיק את החשיפה לרלוונטיות של היהדות לחייהם ולא להתמקד רק בחוויה הישראלית העכשווית.

2. "מסע" - פרויקט משמעותי של חוויה בארץ, הפונה לצעירים יהודים בגילאי 18-30, המגיעים לתוכניות שונות באזורים הנעים בין חודשיים ועד שנה. הפרויקט שנחנך לפני כ-15 שנים, הביא עד היום לישראל כ-120,000 משתתפים, וכיום משתתפים בו כ-12,000 צעירים יהודים בשנה. בדומה לפרויקט "תגלית", גם פרויקט "מסע" הוא פרויקט משותף לממשלת ישראל וליהדות התפוצות, הן בתכנונו והן במימונו, ואף הוא יצר שדה פעילות שבו הגדיר מטה הפרויקט את הסטנדרטים החינוכיים, התוכניים והטכניים של הפרויקט, ואפשר למרחב שלם של מפעילים להציע תוכניות מסוגים שונים לקהלי יעד שונים מהתפוצות. כפי ש"תגלית" הגדיר את עולם הביקור הראשון בישראל, כך גם עשה "מסע" לחוויות משנות זהות באזורים בינוניים וארוכים. ההבדל המשמעותי בין "תגלית" ל"מסע" הינו אופי החוויה - ב"תגלית" מדובר בחוויית תיירים מזוקקת ואינטנסיבית, שמטרתה אפקט עוצמתי תוך כדי נסיעה באוטובוס עם קבוצה קרובה, בעוד שפרויקט "מסע" הינו חוויית חיים - המשתתפים חווים את חיי היום-יום בישראל באופן מעמיק יותר, כולל החוויות הקטנות, דוגמת המגורים והקניות בסופר. יש להמשיך ולהגדיל את פרויקט "מסע", שיש לו השפעה משנת חיים על משתתפיו. נכון יהיה למקד אותו אך ורק בטיפול באוכלוסייה הפחות משויכת, אשר לא תגיע לארץ ללא הסובסידיה. יש לוודא שהסובסידיה מוזילה

את הפעילות למשתתף וגורמת לו לקבל את ההחלטה האם להגיע לישראל ([REDACTED])
בנוסף יש להגדיר את מקומו ברצף הפעילות לחיזוק הזהות היהודית והקשר
לישראל באופן שינתב אליו יותר משתתפים ויסמן לבוגריו את הדרכים השונות שבהן יוכלו להעצים
את החוויות שזכו להן במסגרת הפרויקט בתוכניות המשך בקהילות המקומיות שלהם בעולם על מנת
ליצור רצף והמשכיות. הפרויקט מנוהל מטעם הממשלה על ידי משרד ראש הממשלה, מנכ"ל משרד
התפוצות חבר בוועדת ההיגוי.

3. "מוזאיק יונייטד" (היוזמה לחינוך בלתי פורמלי) - שני הפרויקטים המשמעותיים ביותר של ממשלת
ישראל לחיזוק הזהות היהודית והקשר למדינת ישראל, בתחום החינוך הבלתי פורמלי הם "תגלית"
ו"מסע". פרויקטים אלה מביאים בני נוער וסטודנטים לחוויות מעצבות זהות בישראל ונחשבים כפרויקטים
בעלי השפעה עמוקה על הזהות היהודית של משתתפיהם. [REDACTED]

פרויקט "מוזאיק" של ממשלת ישראל בשיתוף העם היהודי בתפוצות (כונה בתחילה היוזמה
המשותפת לממשלת ישראל והעם היהודי) ביקש להשתמש בשני הפרויקטים כנקודות עוגן, שישתלבו
ברצף הפרויקטים שייצור את המסע היהודי של הצעיר היהודי בתפוצות בתקופת החיים הנחשבת
כמשפיעה ביותר על עיצוב הזהות, בין הגילאים 12-35.

התפיסה של "מוזאיק" נעוצה בהבנה, כי בין הגילאים 12-35 מתעצבת עיקר זהותו של אדם, ובתובה
המקום שהיהדות עתידה לתפוס בחייו של היהודי בתפוצות - החל מתקופת הבת/בר מצווה, עבור
בשנות התיכון ובקמפוסים של ההשכלה הגבוהה, ועד שנות הקריירה הראשונות, הקמת המשפחה
ובחירת מערכת החינוך לדור ההמשך. על מנת ליצור את ההשפעה המשמעותית ביותר מבחינת הזהות
היהודית בתקופה פורמטיבית זו, "מוזאיק" מסתכלת בראייה כוללת על כל המסע, מזהה את החיבורים
בין הפרויקטים השונים, דואגת לשימור הידע של הפרויקטים ולשיתופו, ממקסמת את ההשפעה על
המשתתפים ויוצרת את היכולת להתאים לכל משתתף, בכל פרויקט, את תוכניות ההמשך הרלוונטיות
עבורו במסע היהודי. "מוזאיק" מוודאת את קיומה של סדרת הזדמנויות עבור כל צעיר יהודי ליצירת
חיבור משמעותי לחיים יהודיים, בדגש על מאמצים לחיבור יחידים אשר אינם מחוברים לזהותם היהודית,
זאת באמצעות יצירת חזון חינוכי כולל ועקבי, שבכוחו להעשיר ולעורר השראה בקרב הדור הצעיר
ולעודד אותו לחקור את זהותו.

"מוזאיק" הייתה פרי תהליך תכנון שהחל בשנת 2013, לאחר שעבודת מטה שהתבצעה במשרד התפוצות
קבעה את הצורך בתוכנית אסטרטגית להתערבות בתחום החינוך הבלתי פורמלי בתפוצות. בתהליך
התייעצות מתמשך, שנטלו בו חלק משרד ראש הממשלה והסוכנות היהודית יחד עם הצ"ע (ההסתדרות
הציונית העולמית), פדרציות מצפון אמריקה וקהילות וארגונים של יהדות העולם, לצד פילנתרופים
יהודים ומשרדי ממשלה נוספים, הונח הבסיס לתוכנית אסטרטגית להתערבות בחינוך הבלתי פורמלי.
התוכנית אושרה בשנת 2014 בהחלטת ממשלה מס' 1660 והורכבה מכמה עקרונות: תוכנית עסקית לכל
זירה, הכוללת מטרות ויעדים במתווה רב-שנתית, סטנדרטיים חינוכיים ותוכניים לפעילות, המיקום בתוך
הרצף של המסע היהודי שבתוכו הפרויקט פועל, אופן הפעלת הפרויקט מבחינת הספקים והדרישות
מהם ואופן המדידה והערכת ההצלחה של הפרויקט; מימון משלים בין הממשלה לתורמים ביחס של
2:1; ויצירת רצף של חוויות מעצבות בתחומים הבאים:

- (1) מחנות קיץ - מהתוכניות המוצלחות ביותר המוצעות לצעירי העם היהודי, המציעות תוכניות גדושות בחוויות יהודיות וישראליות משמעותיות, אך משתתפים בהם פחות מ-10% מבני הנוער היהודים. מטרת ההתערבות בתוכנית היא טיפול בכושר הקליטה, האיכות, והמגוון של מחנות הקיץ המוצעים לבני הנוער, הגדלת יכולת המימון של מספר גדול יותר של משתתפים, העמקת התכנים שזוכים להם המשתתפים, עידוד הפיתוח של מודלים, המשלבים חדשנות בחוויית המחנות, והכפלת מספר המשתתפים בתוך חמש שנים.
- (2) חוויות תיכון - תוכנית לחוויית ביקור בישראל לתלמידי תיכון, שמשותפים בהן כ-15,000 תלמידים מדי שנה למשך שלושה שבועות בממוצע. התוכניות נחשבות למשמעותיות בשל התקופה המעצבת שבה הן מתרחשות ועובדת היותן חוויות מקדימות להגעת בני הנוער לקמפוסים, שבהם קריאת התיגר על הקשר שלהם לזהותם היהודית ולמדינת ישראל מתגברת. מטרת ההתערבות בתוכנית היא להגדיל את מספר המשתתפים בתוכניות ל-30,000 בשנה בתוך חמש שנים על ידי סנכרון התוכניות עם תוכניות נוער אחרות בתפוצות להעצמת החוויה ולהפיכת החוויות חלק מהעבודה החינוכית של אותן תוכניות, בקרת איכות וסטנדרטיזציה של תכנים, פיתוח תוכניות חדשות (התנדבות, התמחות וכיו"ב) והבניית פעילויות המשך (פולו-אפ), דוגמת ארגון בוגרים ופעילויות חניכה (מנטורינג). במקביל, יש להגדיל בצורה משמעותית את מספר תלמידי התיכון (בעיקר, אך לא רק מבתי ספר ציבוריים), המגיעים לסמסטר של לימודים פורמליים בגיל תיכון בישראל.
- (3) קמפוסים - כחצי מיליון סטודנטים יהודים בתפוצות לומדים בקמפוסים ובאוניברסיטאות ברחבי העולם, כאשר 80% מהם מتركזים ב-200 קמפוסים. תקופת הלימודים האקדמיים נחשבת תקופה מעצבת זהות וכחזו שבה נחשפים סטודנטים יהודים למתקפות על זהותם ועל הקשר שלהם למדינת ישראל ומכאן נובעת חשיבותה של הפעילות עם סטודנטים בתקופה זו. מטרת ההתערבות בתחום זה הן: הגדלת מספר המשתתפים בפרויקט "תגלית" ומינוף ההשתתפות ב"תגלית" להעמקת ההשפעה הראשונית של הביקור בארץ וחיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל; לספק לסטודנטים היהודים חוויות המשך משמעותיות לחוויות משנות זהות שבהן נטלו חלק; לחבר סטודנטים למחנכים בכירים בתחומי זהות יהודית וקשר לישראל ובאמצעותם להעצים את זהותם-שלהם; ויצירת סטנדרטיזציה לתוכניות בקמפוסים מבחינת אורך התוכניות ואיכות ומצינות הסגל המוביל שלהם. היעד הוא להגיע ל-65,000 משתתפים בתוכנית בכל שנה בתוך חמש שנים.
- (4) תנועת התנדבות יהודית צעירה - יצירת פרויקט "The Peace Core" (חיל השלום) יהודי, שיבסס את ערך הנתינה לעולם ואת ערך ההתנדבות בהקשר יהודי וישראלי משמעותי וינתב אליו את המספר ההולך וגדל של צעירים יהודים, המחפשים הזדמנויות לתקן עולם ויוצאים למסעות התנדבות בעולם השלישי במסגרות שונות, לא יהודיות, לתקופות הנעות בין כמה ימים לשנה. מטרת ההתערבות בתחום הינה לגייס את הדור הצעיר בישראל ובתפוצות לייעוד יהודי משותף, תוך עשייה התנדבותית משמעותית בקהילות יהודיות בעולם, בישראל ובמדינות מתפתחות ברחבי העולם. לפעילות יהיה פן יהודי וישראלי מובהק, אשר יחזק את זהותם היהודית ויחברם למדינת ישראל ולרעיונות החסד ותיקון העולם, וכן למורשתה של מדינת ישראל כמשיאת תרומה לפיתוח האנושות והעולם המתפתח. היעד הכמותי של המיזם הוא הבאת 10,000 צעירים יהודים להשתתף בפרויקט בשנה בתוך שלוש שנים.

(5) קהילות של YP (Young Professionals) - יצירת פרויקט של חוויות משמעותיות עם תוכן יהודי וישראלי מעמיק, המכוון לקהל היעד של בוגרי אוניברסיטאות בגילאי 25-35, הנמצאים בתקופה משמעותית בחייהם שבה הם בוחרים את הקריירה ואת מקום המגורים הקבוע שלהם, מקימים משפחות ומרחיבים אותן עם דור ההמשך. כיום קהל יעד זה הוא קהל יעד מוחמץ מבחינת הפרויקטים המציעים חוויה משמעותית. מטרת הפרויקט היא להגיע ל-7,000 משתתפים בשנה בתוך שלוש שנים.

(6) מחנכים - הפעילות היהודית של צעירים בתפוצות מושפעת באופן מכריע מגוון האנשים המספקים להם ידע, מנהיגות והדרכה במסגרות פורמליות ובלתי פורמליות. סוכני שינוי ודמויות בעלות השפעה, על כל גווניהם, חושפים את חניכיהם ואת תלמידיהם הצעירים לערכים, לשאלות ולרעיונות המרכיבים את המורשת היהודית ותרבותה וממלאים תפקיד מרכזי בעיצוב המסלול היהודי שבו יפסעו הצעירים בהמשך מסע חייהם. מטרת ההתערבות בתחום הינה הקניית ארגז הכלים הרלוונטי למחנכים במסגרות השונות, שיאפשר להם למלא את תפקידם באופן מיטבי ומותאם לאתגרים העומדים בפני הצעירים בגיבוש זהותם היהודית ובהמשך המסע היהודי של חייהם. במסגרת הפרויקט ייערך מיפוי של כל סוגי המחנכים בחינוך הבלתי פורמלי ותוכניות ההכשרה והליווי הקיימות, ויוצעו חלופות שונות להכשרה, לליווי ולהדרכה מקצועית לכל סוגי המחנכים על מנת לסייע להם ליצוק בחניכיהם חזון ותשוקה לחיים יהודיים וקשר אמיץ למדינת ישראל.

(7) תיכונים ציבוריים - רובם המוחלט של התלמידים היהודיים בעולם לומד בבתי ספר ציבוריים, שבהם אין כלל תוכניות חינוכיות יהודיות. אחד האתגרים המשמעותיים ביותר הוא הנגשת תוכניות חינוכיות משמעותיות של חינוך יהודי וישראלי לאוכלוסייה זו, שכן תקופת התיכון הינה תקופה קריטית במעגל החיים היהודי, שבה מתעצבת דמותם של בני הנוער, הקובעת במידה רבה את עתידם בתוך העולם היהודי והקשר שלהם לישראל. מטרת ההתערבות בתחום זה הינה יצירת מערכת של חוגים חברתיים משלימים לאחר שעות הלימודים וסמוך להן, שישלבו פעילות חברתית לצד תוכנית חינוכית משמעותית, המחברת לישראל וליהדות, תוך עידוד השתתפות במחנות הקיץ, בתוכניות התיכון בארץ ובפעילויות המשך על רצף החיים היהודיים.

(8) ישראלים בתפוצות - לאחר שנים שבהן לא ראו בהם קהל יעד מובחן ונפרד, התחדדה בשנים האחרונות ההבנה, כי לקהילות הישראלים החיים בתפוצות יש צרכים ואתגרים שונים וייחודיים לעומת הקהילות היהודיות הסובבות אותן. בקרב הישראלים בתפוצות מתקיים מתח בין הזהות היהודית לזהות הישראלית, והאתגר הוא לשלב בין שתי זהויות אלה מתוך הבנה, שללא השילוב בין השתיים יהיה קשה ליצור המשכיות בחיבור של הדור השני והשלישי של הישראלים בתפוצות, זאת לצד הצורך בעידוד יצירתה של קהילה ישראלית ושילובם של ישראלים בקהילות היהודיות המקומיות. מטרת ההתערבות בקהילות אלה הינה אספקת שירותי חינוך ממוקדים לצורכיהן של קהילות הישראלים, שיכללו מסגרות חינוך משלימות להקניית מושגי יסוד יהודיים וישראליים, לימוד והטמעה של השפה העברית מהגיל הרך, תוכניות ייעודיות בתנועות הנוער בדגש על מעורבות קהילתית, ומערכת תכנים מקוונים, שיעודדו לימוד משותף של ההורים ודור ההמשך. מטרת הפרויקט הינה חיבור 30,000 ילדי ישראלים בני הדור השני והשלישי לתהליכים חינוכיים שונים בתוך חמש שנים.

9) יהודים דוברי רוסית מחוץ לחמ"ע - בדומה לקהילות הישראלים בתפוצות, גם אל קהילות היהודים דוברי הרוסית, אשר היגרו מברית המועצות לשעבר והתמקמו במדינות שונות בעולם, לא הייתה עד השנים האחרונות התייחסות נפרדת, אלא ראו בהן חלק מהקהילות היהודיות הסובבות אותן. כיום רואים בקהילות אלה קהילות מובחנות, שיש להן אתגרים ייחודיים, ואופן הפעילות עמן צריך להיות מותאם למאפייניהן הספציפיים. מטרת ההתערבות בקהילות אלה הינה אספקת שירותי חינוך בלתי פורמלי בתחומי הזהות היהודית והקשר לישראל, תוך התאמה לצרכים ולמאפיינים של קהל היעד דובר הרוסית, לצד עידוד יצירתן של קהילות יהודיות של דוברי רוסית, שיפנו בעיקר לבני הדור הראשון והשני של היהודים דוברי הרוסית, המחפשים את תחושת הקהילתיות היהודית-רוסית, ובד בבד שילוב היהודים דוברי הרוסית מהדור השני והשלישי בקהילות יהודיות מקומיות על מנת ליצור בסיס משמעותי לשימור הזהות היהודית והקשר לישראל של דור העתיד בקהילות אלה.

10) פלטפורמה דיגיטלית - הסביבה הדיגיטלית של החיים המודרניים הינה מרכיב משמעותי בחייו של הדור הצעיר ומהווה מנוע ומנוף משמעותי עבור כל פעילות המכוונת לקהל יעד זה. הטכנולוגיה הדיגיטלית מספקת לצעירים נגישות לתוכן ומהווה עבורם כלי ליצירת קשרים ופיתוח קהילתי ובכוחה לגשר על פני מרחקים גיאוגרפיים ותרבותיים. מטרת ההתערבות בתחום הינה ניצול המגמה של התכנסות לרשתות החברתיות ולרשת האינטרנט על מנת ליצור מכפיל כוח לפרויקטים השונים באמצעות פלטפורמה שתתכלל את פעילות הפרויקטים השונים ותאפשר להציע לכל משתתף צעדים נוספים ופרויקטים רלוונטיים אחרים להעמקת הזהות היהודית והקשר לישראל וכן להוות כלי שיווק והעצמה של הפעילות בפרויקטים השונים. הפלטפורמה הדיגיטלית חיונית לחיבור הצעירים היהודים לעולם של הזדמנויות חדשות של פעילות יהודית ולהנגשת היכולת לבחור באופן עצמאי מבין מגוון האפשרויות המוצעות לצעירים בעולם היהודי.

"מוזאיק" יצרה, וממשיכה ליצור עם שותפיה בעולם היהודי בתפוצות, פלטפורמות חדשות לפרויקטים בנקודות שונות לאורך המסע, המצטרפים ל"תגלית" ול"מסע" על הרצף של התקופה מעצבת הזהות. הפרויקטים של "מוזאיק" יוצרים מסע רציף ומהווים חלק מחוויה ממושכת לאורך שלבים שונים בחיים של הדור היהודי הצעיר, כאשר בכוחה של ההשפעה המצטברת לחולל שינוי מהפכני.

"מוזאיק" פועלת לעבוד עם ספקים מגוונים בכל פרויקט בפלטפורמות שאותן היא יוצרת על הרצף, על ידי הגדרת הסטנדרטים התוכניים, החינוכיים, התפעוליים והטכניים הנדרשים מכל מפעיל. המפעילים מהגוונים השונים והקהילות השונות מתרגמים את הפרויקטים לאוכלוסיות היעד שלהם בהתאמות הנדרשות. כך מובטח, כי הפרויקטים במסגרת "מוזאיק" יפנו לקהל היעד הפחות משויך לעולם היהודי, וניתן יהיה להתאים כל פרויקט לכל צעיר באשר תהיה זהותו היהודית.

"מוזאיק" הייתה הפעילות הראשונה שבה באו לידי ביטוי היתרונות של הממשלה ועקרונות ההתערבות שלה בתחומי הזהות היהודית בתפוצות: שותפות אמת בתכנון ובביצוע עם יהדות התפוצות, יציבות ממשלתית בפעילות בדמות ועדת היגוי מקצועית, ראייה גלובלית של כל הרצף היהודי לרוחב המגוון הרחב של העם היהודי, יצירת פלטפורמות והמשכיות בין הפרויקטים השונים והשקעה משמעותית בסטנדרטים גבוהים של תוכן, תוך פנייה למספרים גבוהים של משתתפים.

דוגמה להצלחת "מוזאיק" אפשר למצוא בפעילות בשדה הקמפוסים, שהחלה לפני חמש שנים. הפרויקט יצר סטנדרטים חינוכיים לפעילות של זהות יהודית וקשר לישראל בקמפוסים, שעיקרם **לפחות 10 מפגשים בסמסטר**. במפגשים אלה נערכת פעילות, המשלבת תכנים בנושאי יהדות וישראל בהובלת מחנך יהודי בכיר (Senior Jewish Educator), המבטיחה את איכות ועומק התכנים שהמשתתפים זוכים להם. לפעילות הוגדרו כמה רמות של מעורבות ואינטנסיביות של המשתתפים בפעילות (בסיסי, מתקדם, התמחות וסיור לפולין). הפרויקט הינו שיתוף פעולה ראשון מסוגו של הספקים המרכזיים בתחום הקמפוסים, "הלל", "חב"ד" ו"עולמי". בפעם הראשונה, ובזכות המעורבות הממשלתית, שלושת הספקים משתפים פעולה ברמת המטות וברמת השטח, עובדה המהווה פריצת דרך משמעותית בתחום. לפרויקט ראייה גלובלית של תחום הקמפוסים, והוא מזהה ויכול להתאים את הפעילות על פי הצרכים הייחודיים בכל קמפוס. פרויקט הקמפוסים נכנס לשנתו החמישית, כאשר **עד כה בכל שנות פעילות הפרויקט, לקחו בו חלק כלמעלה מ-120,000 סטודנטים בכ-400 אוניברסיטאות שונות בעולם**. את הפעילות בתחום הקמפוסים ניתן להגדיל ולהרחיב משמעותית כבר היום, והדבר תלוי אך ורק בהגדלת התקציב הממשלתי המוקדש לכך.

מעבר לתחום הקמפוסים, בשנת 2019 השיקה "מוזאיק" את תנועת ההתנדבות היהודית הצעירה Mosaic Shalom Corps. במסגרתה יוגדל מספר המשתתפים היהודים מישראל והתפוצות הלוקחים חלק בפעילויות התנדבות משמעותיות במסגרות קיימות וחדשות, תוגדל האפקטיביות של התוכניות השונות תוך התייחסות מרכזית לתוכן היהודי של התוכניות ותוך מיתוג של החיים היהודיים ושל ישראל כפעולה חברתית של תיקון עולם. התוכנית תכלול ממד מקומי, אשר יאפשר לצעירים יהודים בתפוצות להתנדב קרוב לביתם מבלי להזדקק לחצות את העולם, וזאת באמצעות אפליקציה שתחבר בין הזדמנויות להתנדבות ובין מתנדבים פוטנציאליים; תוכניות משנות זהות, אשר יציעו התנדבויות בישראל ומחוצה לה בקהילות יהודיות ולא יהודיות לתקופות משתנות, הנעות בין שבוע לבין שלושה חודשים ויותר, שבהן הממד של הקשר לישראל ולזהות היהודית יהיה משמעותי ויובל על ידי אנשי מקצוע, שינחו את המשתתפים אשר יזכו לחיבור לצעירים יהודים מקהילות אחרות ורקע שונה משלהם. תוכניות אלו יעודדו את המשתתפים בהן להמשיך את תהליך ההתנדבות ופעילויות יהודיות אחרות לאחר סיום התוכנית: פרויקטים מיוחדים, שבהם יוגדר תחום פעילות או אזור גיאוגרפי בעולם שבו מתקיימים צרכים מיידיים או מצב חירום מיוחד שאליו ינותבו פעילויות המיזם. אחד מהפיילוטים שנבחרו הינו שיקום וחיידוש אתרי מורשת יהודיים ברחבי אירופה, ואליו ינותבו במהלך השנתיים הקרובות כ-2,000 מתנדבים יהודים וישראלים לפעילויות של שיקום וחיידוש מורשת במערב ומזרח אירופה.

פרויקט נוסף של "מוזאיק" הוא פרויקט "ישראלים בתפוצות" הפרויקט הוקם במטרה לחבר ישראלים בתפוצות באמצעות פעילויות חברתיות וחינוכיות, המתמקדות בזהות היהודית ובקשר למדינת ישראל. בנוסף, הפלטפורמה נועדה לסייע בבניית קהילה של ישראלים וחיבורם לקהילה היהודית המקומית על מנת לשמור על הקשר שלהם לעם היהודי ולישראל הפרויקט יפעל ברחבי העולם להגדלת מספר המשתתפים ומספר התוכניות המוצעות, הנגשטן לישראלים החיים בתפוצות ולהעמקת הפעילויות הקיימות לילדים, לנוער ומבוגרים.

הפרויקט מציע מסלולים לטווחי גיל שונים ובדרגות שונות, שיאפשרו למשתתפים להתקדם ולהגביר את מעורבותם בנושאי תוכן וקהילה ובכך להבטיח את המשך חיזוק הקשרים עם מסגרת יהודית ישראלית כחלק בלתי נפרד מאורח חייהם.

כמו כן, "מוזאיק" ממשיכה בניהול תהליכי תכנון מתקדמים לפלטפורמות נוספות על הרצף וצפויה להפעיל עוד מספר פלטפורמות עד סוף שנת 2022.

4. "יונייטד" (היוזמה לחינוך פורמלי בתפוצות, בשיתוף משרד החינוך) - רובם של הילדים ובני הנוער היהודים בגילאי 18-6 בתפוצות אינם הולכים לבתי ספר יהודיים, ובשל עובדה זו, עיקר פעילותה של ממשלת ישראל בתחומי הזהות היהודית והקשר לישראל עם התפוצות, התמקד בתוכניות בשדה החינוך הבלתי פורמלי (מסע, "תגלית", "מוזאיק" וכיו"ב), בהן ניתן היה להגיע לקהל רחב יותר בהשקעה נמוכה יותר. עם זאת, [REDACTED] אשר בתורם, מתקשים במקומות רבים לעודד בקרב תלמידיהם התהוות של תחושת מעורבות קהילתית, קשר מעמיק למדינת ישראל וזהות יהודית חזקה ומשמעותית, על מגוון האפשרויות הקיימות בהגדרה רחבה זו.

בעקבות שינוי תפיסה, התשתית הקיימת של בתי הספר היהודיים נתפסת כפוטנציאל לשיתוף פעולה, שיאפשר למוסדות החינוך היהודיים בעולם היהודי להביא לידי ביטוי את ההווה היהודית על גוניה השונים ולהפוך את החינוך היהודי לאפקטיבי יותר. שיתוף פעולה יוכל להרחיב את השפעת בתי הספר על בוגריהם, על משפחות התלמידים ועל הקהילות הסובבות אותם. במסגרת הפרויקט הוקמו מינהלות אזוריות העובדות עם בתי הספר בכתיבת תוכנית אסטרטגית ותוכנית עבודה לכל בית ספר, שתביא לידי ביטוי מיטבי את התכנים היהודיים, הכוללים ציונות, יהדות, השפה העברית והיסטוריה של עם ישראל, וזאת לצד סיוע לבתי הספר בעיצוב דמותו של בוגר בית הספר האידיאלי שלהם והכוונתו להשתלבות בקהילה בזמן לימודיו ולאחריהם. ממשלת ישראל רואה במינהלות אלו את הגורם המתכלל של כל השקעות הממשלה בתחום החינוך הפורמלי.

במקביל לעשייה הפרטנית עם כל בית ספר, מטה יונייטד אחראי גם לפעילות לכלל בתי הספר היהודיים בעולם בין השאר על ידי יצירת רשת פעילה ותומכת של חינוך יהודי עולמי באמצעות קיום כנסים בישראל למנהלי מוסדות חינוך יהודיים מרחבי העולם; פיתוח שיח עמיתים ער בין מנהלי המוסדות לצד חיבור לעמיתיהם מנהלי מוסדות החינוך הישראליים; הקמת פרויקט השמה למשרות הוראה וניהול פדגוגי בתפוצות, אשר יחבר בין מועמדים לבין בתי הספר, ירוכזו כלל המשרות בתחום ויתנהלו מיונים למשרות ומבחני התאמה; הקמת מרכזייה פדגוגית ברשת, שתכיל מאגר חומרים ותכנים חינוכיים, שאפשר יהיה לשאוב ממנו השראה ורעיונות לפעילויות חינוכיות, ובמסגרתה יוכלו מורים ומנהלים לנהל שיח חוצה קהילות ומסגרות וקבוצות דיון בנושאי הוראה ואתגרים משותפים. מטרתה של רשת פעילה זו של מוסדות החינוך בעולם היהודי תהיה להוציא את מוסדות החינוך הפורמליים מהבידוד היחסי שבו הם פועלים ולמנף את חוכמת ההמון לצורך הפריה הדדית של החינוך היהודי ברחבי התפוצות. המטרה היא, ש"יונייטד" תרחיב את פעולתה בכל שנה, כך שבתוך חמש שנים נגיע לעבודה פרטנית אסטרטגית עם 400 בתי ספר שמשרתים קהל פחות משויך, ובמקביל תיזום כל שנה 2-3 פרויקטים גלובליים, המשרתים את יצירת רשת החינוך היהודי העולמי! [REDACTED]

5. **מודלים חדשניים לבניית קהילות** - אורח החיים המודרני הפך את הקהילות היהודיות המסורתיות לרלוונטיות פחות לחייו של הדור הצעיר, עובדה שחיזקה את מגמת ההתרחקות מהזהות היהודית. מדובר באתגר משמעותי לפעילות לחיזוק הזהות היהודית בתפוצות, שכן לאחר חוג המשפחה הגרעינית, הקהילה הינה המרכיב הדומיננטי ביותר בפיתוח ובשימור הזהות היהודית, ולמעשה לא ניתן לדמיין מצב בר-קיימא של העם היהודי בתפוצות ללא קהילות כמרכיב בסיסי ומשמעותי בתוכו.

כפי שניתן לראות בשיעורי החברות בקהילות וההשתתפות של יהודים בתפוצות בפעילויותיהן, הקהילות הממוסדות, מכל הזרמים, ממלאות בהצלחה הולכת ופוחתת את תפקידן הבסיסי בהנחלה ובשימור של הזהות היהודית, ובעיני חלק הולך וגדל של הצעירים היהודים והמשפחות היהודיות הצעירות הן הופכות לפחות רלוונטיות. הסיבות להתרחקות הצעירים מהקהילות המסורתיות נובעות, בין השאר, מהמבנה הממוסד וההיררכי של הקהילות ומפער הערכים בין דור המייסדים לבין הדור הצעיר, לצד העובדה, כי הקהילות הממוסדות הפכו במקרים רבים להיות גופים גדולים ומסועפים, שהצעירים פחות מוצאים בהם את מקומם ואת היכולת לבטא את עצמם. גורם נוסף להתרחקות בני הדור הצעיר מהקהילות המסורתיות הינו תופעת "העשור האבוד", קרי פער השנים ההולך וגדל בין סיום הלימודים האקדמיים לבין ההתמסדות המשפחתית, תקופה שבמהלכה קיים קושי גדול יותר ליצור נקודות מפגש והזדמנויות לאינטראקציה בין הצעירים והקהילה. כל אלה הופכים את הקהילות המסורתיות למוסדות שבני דור ה-Y היהודים פחות ופחות מעוניינים להתחבר אליהם או להזדהות עמם. על אף זאת, אין לפרש את מגמת ההתרחקות המסוימת מהקהילות הממוסדות כרצון להתנתק מהזהות היהודית, אלא דווקא כמסע לחיפוש ביטוי עצמי אותנטי ורלוונטי יותר לרוח התקופה. כדי לשנות את המגמה, יש צורך בשני כיווני פעולה: האחד, עידוד כוחות חדשים להצטרפות לקהילות הקיימות כדי להביא להתחדשות מבפנים. דוגמה להתחדשות שכזו ניתן למצוא בנשות פרויקט "מומנטום", היוצאות למסע מעצב זהות בישראל, שלאחריו הן הופכות מעורבות יותר בקהילות שלהן ומביאות כוחות חדשים לפעילות הקיימת. הכיוון השני הוא יצירת מודלים חדשים של קהילות, שיספקו אלטרנטיבה ראויה לצעירים יהודים שאינם מוצאים את מקומם במסגרות היהודיות הפורמליות. דוגמה ליצירת קהילות חדשות ניתן למצוא בפרויקט "הקהל", שבו קהילות ייעוד מתארגנות סביב רעיון יהודי משותף ומתקיימות פעולות ומפגשים של חברי הקהילה, שבהן כל חבר יכול לבטא את זהותו היהודית באופן אינטואיטיבי וישיר יותר. דוגמה אחרת ליצירת קהילות מסוג חדש הינה פרויקט "PARTNERS", שבמסגרתו יקומו קהילות של למידת טקסטים מתוך ארון הספרים היהודי, כשחברי הקהילה נפגשים ב-JCC המקומי ללימודי הטקסטים בחברותא ומקיימים שבתונים, כנסים ואירועים גדולים סביב העניין המשותף שלהם בטקסטים היהודיים.

6. **חיבור ישראלים לאחיהם בתפוצות** - הממשלה משקיעה בשנים האחרונות בהליך חשיבה ותכנון מעמיק יחד עם יהדות התפוצות על האופן שבו על הממשלה לפעול ביחס לאתגרי יהדות התפוצות. עם זאת, השיח הישראלי הפומבי כמעט שאינו עוסק בתפוצות העם היהודי, כאשר יוצאי הדופן הם משברים מתוקשרים, מקרי אסון, פיגועי טרור וגילויי אנטישמיות.

כחלק מהתפיסה הדו-כיוונית וההדדית של יחסי ישראל והעולם היהודי, יש חשיבות ראשונה במעלה להשפיע על התודעה הישראלית ולהטמיע בציבור הישראלי את התובנה, כי העם היהודי בתפוצות הוא חלק בלתי נפרד מהקיום של הקולקטיב היהודי, שישראל במרכזו. מטרה זו מושגת על ידי השקעה של

משרד התפוצות בהעלאת "מדד הקרבה לתפוצות" בישראל בקרב מגזרים שונים בחברה הישראלית. על מנת לבצע את כלל הפעילות בשדה זה הוקם מיזם בשיתוף עם עמותת "גשר" וקרנות פילנתרופיות בשם "עמ", שפועל במגוון תחומים - בפעולות רוחב למען כלל השדה ובפעילות ממוקדת בתחומי החינוך, הקהילה והמודעות התקשורתית בישראל. הפעילות מבוססת על פיילוטים שהפעיל המשרד בשנים 2017-2020 ביצירת פרויקטים בתחומי החינוך הפורמלי (תוכניות לימוד בשיתוף פעולה עם משרד החינוך), הכשרת מעצבי דעה, קמפיינים ציבוריים במדיה וכן בשדה החינוך הלא פורמלי. מטרת הפעילויות השונות להעמיק את הידע של העם בישראל לגבי החיים היהודיים בתפוצות, לחשוף את הישראלים למגוון הקהילות ופיזון הגיאוגרפי בעולם ולאתגרים העומדים בפני הקהילות השונות, להגביר את תחושת השייכות בין הישראלים בארץ ליהודים בתפוצות ולהניע את הישראלים למעורבות ולעשייה בנושאים הקשורים ליהודים בתפוצות.

על מנת למפות את התחום ולהנגיש אותו לכלל השותפים וכן לקבל רעיונות מעשיים חדשים אפשריים בתחום זה, המשרד הוציא בשנת 2018 "קול קורא" לארגונים בישראל שעוסקים בתחום זה לספר על פעילותם וגם להציע רעיונות לפרויקטים חדשים. כיום, המשרד מצוי לאחר תהליך של קטלוג הרעיונות והפעילויות והשלמת המידע החסר שלא עלה ב"קול הקורא" ככלי עזר לתכנון לשנים הבאות.

7. מאבק באנטישמיות - עם כינון הממשלה ה-33 ובמסגרת העברת תחומי פעולה נוספים ממשרד ראש הממשלה למשרד ירושלים והתפוצות (כתוארו אז), החליטה הממשלה בהחלטה מס' 74 מיום 28.4.2013 להעביר ממשרד ראש הממשלה למשרד לירושלים והתפוצות את שטחי הפעולה: המאבק באנטישמיות, לרבות ריכוז הפורום למאבק באנטישמיות.

האנטישמיות היא חולי חברתי, המתגבר במצבים חברתיים של מצוקה ומשבר. האנטישמים, המחפשים להסיר מעצמם אחריות ולתלות את האשם במצב באחרים, רואים ביהודים כמי שאחראים לתופעות שליליות ממשיות או מדומיינות. לכן, האחראים הישירים למאבק באנטישמיות הן ממשלות המדינות שבהן פושה התופעה. עם זאת, לאור היחסים המיוחדים בין מדינת ישראל לתפוצה היהודית ושותפות הגורל, ממשלת ישראל פועלת גם בתחום זה.

לאנטישמיות יש השפעה מכרעת על איכות חייהן של הקהילות היהודיות ועל מידת יכולתן לקיים חיים יהודיים וקשר עם מדינת ישראל. בנוסף, ברמת הפרט לתופעת האנטישמיות יש השפעה על מידת ההזדהות כיהודים במרחב הציבורי ועל מידת המעורבות בחיים הקהילתיים, ובכלל זה שימוש במרכזים קהילתיים, בבתי ספר יהודיים ובבתי כנסת.

- לאור זאת, הגדיר המשרד כמה מטרות מרכזיות למאבק באנטישמיות:
- הגברת ביטחון של הקהילות היהודיות בזמני חירום ומשבר.
- הפחתת מספרן וחומרתן של התקריות האנטישמיות ברחבי העולם.
- העלאת המודעות הציבורית לצורך להיאבק באנטישמיות.
- פיתוח והנגשה של כלים מסוגים שונים למובילי המאבק ברחבי העולם.

מטרות אלו מושגות באמצעות מגוון פרויקטים תשתיתיים בתחומים שונים, דוגמת: הנגשת ידע, הגברת מוכנות הקהילות למצבי חירום ומשבר, קידום ופיתוח של תכנים חינוכיים, קידום חקיקה, הסברה על הסכנות שבאנטישמיות, קידום המאבק באמצעות קשרים דיפלומטיים ועוד. פרויקטים אלה נעשים בחלקם על ידי המשרד ובחלקם על ידי שותפי המשרד מהחברה האזרחית והממשלה.

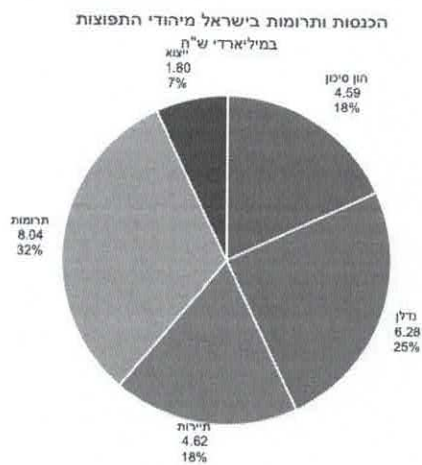
בנוסף, המשרד מוביל מסגרות היועצות עם משרדי הממשלה האחרים (פורום התיאום הבין-משרדי) והחברה האזרחית (הפורום למצבי חירום בקהילות) כדי לתאם את מגוון הפעולות הנעשות בתחום.

ח. יהדות התפוצות - משמעויות כלכליות

במהלך שנת 2017, ביקש משרד התפוצות, באמצעות חברת "רצינול - פרויקטים כלכליים", לבחון ולכמת במונחים כלכליים את השפעת הפעילות של משרד התפוצות על יהודי התפוצות ועל תרומתם הכלכלית של יהודי התפוצות על ישראל.

במסגרת התהליך נבחנו לעומק ובצורה כמותית יחסי הגומלין בין יחסינו עם יהדות התפוצות לבין תרומות והשקעות ישירות בישראל, ובכלל את השפעת יהדות התפוצות על הכלכלה בישראל.

להלן תמצית התוצאות:

כנסות ותרומות בישראל מיהודי התפוצות במיליארדי ש"ח	
3.8888	ILS/USD (Dec 31, 2015)
2014	הון סינן
13.2	סך הון סינן
7.3	הון סינן מחו"ל
63%	יהודים בהון סינן ו-Private Equity בח"ל
35%	יהודים בהון סינן ו-Private Equity בישראל
2013-2015	נדון
154.4	סך הכנסות נדון בארץ
4.07%	אחוז השקעות בנדון של יהודי תפוצות
2015/2013	תיירות
29.1	הכנסה מתיירות (פינים+כנסות)
17.1	הכנסה מתיירות נכנסות
27%	תיירות יהודים מסך תיירות נכנסות
16%	תיירות יהודים מהתפוצות
2010-2013	תרומות
19.19	ממוצע תרומות שנתי
8.9	ממוצע תרומות שנתי מחו"ל
90%	אחוז תרומים מחו"ל יהודים
42%	אחוז תרומות מיהודי תפוצות
2015	ייצא
182.8	סך ייצא ללא יהלמים
3.8	סך ייצא מזון ומשקאות
47%	אחוז ייצא מזון ליהודי תפוצות ארה"ב ואירופה
1%	אחוז ייצא ליהודי תפוצות
6.4%	ממוצע משוקלל
25.3	סך השקעות/תרומות נמדדות יהודי התפוצות
915.01	תמ"ג 2015
58.13	הערכה לתמ"ג מיהודי תפוצות

השפעתם של יהדות התפוצות על הכלכלה הישראלית היא מובהקת והודגמה בפרק הקודם

- ▶ 6.35% מהכלכלה הישראלית היא תוצר של פעילות יהדות התפוצות ומהווה למעלה מ-25 מיליארד ₪
- ▶ בהקבלה לתמ"ג, הפעילות מהווה כ-58 מיליארד ₪ ממנו
- ▶ בהינתן 'ירדות בסכומי' ההשקעות והתרומות מ'יהדות התפוצות, גורמים במשק כגון משרות, מיסים ופעילות חברות יפגעו

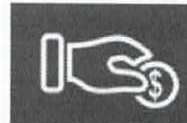
מסקנות

לצד ההירתמות הרציפה של יהדות התפוצות לכלכלה ולפילנתרופיה הישראלית, יחסי ישראל והתפוצות ניצבים בפני אתגרים שעלולים להשפיע על היקף הירתמות זו

▶ **דור חדש:** כיצד לספק משמעות 'יהודית' ומעורבות פעילה עם המולדת, לדור אשר גדל במסגרת יותר ורסטילית ודמוקרטית, עם זהות יהודית נמוכה יותר בניגוד לדור הקודם, שהרגיש כחל מגורל משותף

▶ **שינוי מהות ואופי התרומה:** דפוסי ההתנהגות משתנים עם חילופי הדורות, בדור החדש רווחת יותר הנטייה לספק סיוע הולך וגדל למטרות לא-יהודיות. בנוסף, רבים מהתורמים הגדולים שהיה ניתן לסמוך עליהם שסיפקו את התמיכה העיקרית למנגנון, מעוניינים היום בנתיבה 'יעודית' או ממוקדת יותר, ומתוך מעורבות אישית.

מסקנות

* האמור לעיל הינו תמצית של עבודת המחקר המלאה בנושא, אשר מצויה בידי משרד התפוצות

2. משרד התפוצות - פרויקטים

א. חינוך יהודי בלתי פורמלי בתפוצות

”מוזאיק יונייטד” - היוזמה המשותפת למדינת ישראל ולעם היהודי

השותפות ההיסטורית בין ממשלת ישראל ויהדות העולם עוסקת בטיפוחו של קשר משמעותי, מתמשך ואסטרטגי בין ממשלת ישראל ליהודי העולם למען הבטחת עתיד העם היהודי. בתהליך תכנון משותף שנעשה בכינוסם של מאות רבות של אנשי מקצוע ומנהיגים מהעולם היהודי על כל גווניו, נולדה היוזמה המשותפת לממשלת ישראל ויהדות התפוצות - ”Mosaic United”.

כמפורט לעיל בחלק הראשון של המסמך, היוזמה המשותפת לממשלת ישראל וליהדות התפוצות משקפת את העיקרון של נטילת אחריות משותפת על עתיד העם היהודי. שאיפתם של הצדדים השותפים - ממשלת ישראל, קהילות מאורגנות ופילנתרופים יהודים - היא ליצור שותפות איתנה ופורייה, שתניב תוכניות משמעותיות וגדולות כתגובה לזמנים המשתנים ולתנאים שיהדות העולם ניצבת מולם. היוזמה מאפשרת לבני הדור הצעיר לעצב את חייהם כמשתתפים פעילים בעולם היהודי, עם מחויבות חזקה לישראל באמצעות חווייתם את מורשתם. כמו כן, היוזמה מוודאת את קיומן של סדרת הזדמנויות ליצירת חיבור משמעותי לחיים יהודיים, בדגש על מאמצים לחיבור יחידים שאינם מחוברים לזהותם היהודית, ומייצרת חזון חינוכי כולל ועקבי, שבכוונו להעשיר ולעורר השראה בקרב הדור הצעיר ולעודדם לחקור את זהותם.

”מוזאיק יונייטד” מורכבת מסדרה של פרויקטים למשתתפים בגילאים שונים, כאשר כל הפרויקטים יחד יוצרים מסע רציף ומהווים חלק מחוויה ממושכת לאורך שלבים שונים בחייהם של בני הדור הצעיר, כאשר ההשפעה המצטברת בכוחה לחולל שינוי מהפכני.

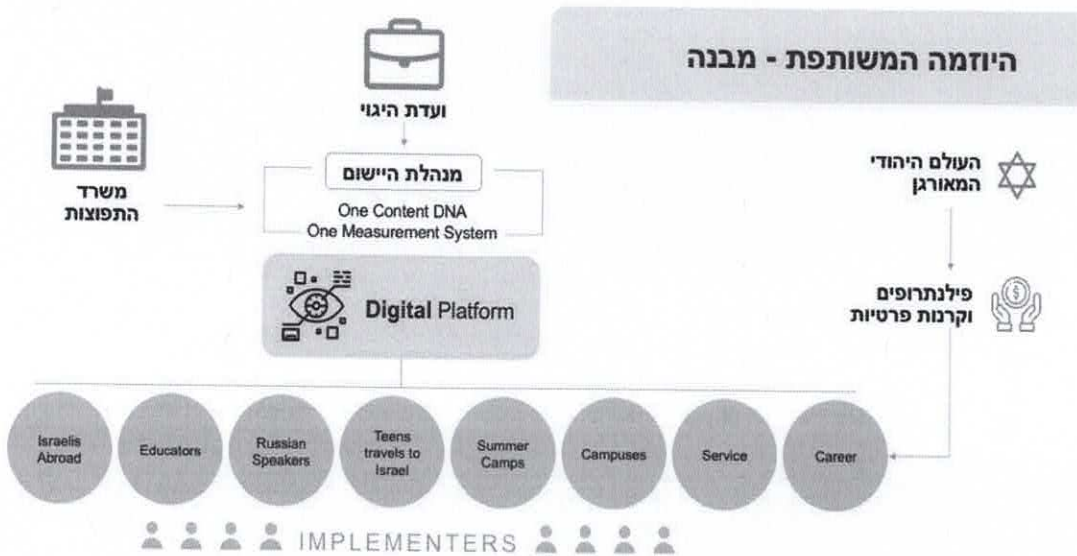
מפתחות עיקריים להצלחת הפרויקט:

1. שותפות עם העם היהודי - המפתח החשוב ביותר להצלחה הוא יצירת שותפות אמת בין ממשלת ישראל לעם היהודי, שתניב את הפרויקטים הטובים ביותר ואת שותפי המימון כפי שמוגדר בהחלטת הממשלה.
2. רצף - ”מוזאיק יונייטד” מתוכננת ליצור רצף של פרויקטים ולבחון גם את התווך שבין הפרויקטים, כך שההסתכלות תהיה על תהליך שעובר המשתתף מעבר לפרויקט חד פעמי.
3. תכני עומק - הפרויקטים שיופעלו במסגרת ”מוזאיק יונייטד” יועשרו בתוכן עמוק ומשמעותי של זהות יהודית וקשר לישראל, כך שהאפקטיביות של הפרויקטים תגבר.
4. פלטפורמה דיגיטלית משותפת - על מנת לשמור על הרצף ולהגביר את החשיפה של משתתפים פוטנציאליים לתוכניות השונות שתפעיל ”מוזאיק יונייטד”,

על מנת לעמוד ביעדי היוזמה לפי המפתחות שהוגדרו לעיל, עולה הצורך בגוף שיתכלל את כלל הפרויקטים, יהיה אחראי על יישום וקידום הפרויקטים ויאפשר הפעלת כלי רוחב הנוגעים לכלל הפרויקטים, דוגמת פלטפורמה דיגיטלית, מערך מדידה ובקרה, ליבת תכנים מערכתית אחודה, פיקוח והכוונה של תכנים וכו'. הגוף הזה יונחה באמצעות ועדת היגוי, שתביא לידי ביטוי את השותפות בין הממשלה לשאר גורמי המימון מהעם היהודי, שהם המפתח הראשון במעלה להצלחת הפרויקט. עקרונות אלו, לצד ההתקשרות במיזם משותף עם הגוף המתכלל, עוגנו בהחלטת הממשלה בשנת 2015.

להלן מבנה השותפות המיועד:

סטטוס הפרויקט: "מוזאיק" מפעילה כיום 4 פרויקטים: הקמפוסים, חיל השלום היהודי, ישראלים ודיגטל ונמצאת בתהליך פיתוח מתקדם ל-Young Adults-I Teen travel.

תקציב כלל הפרויקט: מסגרת השותפות כולה היא 939 מלש"ח עד סוף שנת 2022, כאשר חלקה של הממשלה הוא שליש (313 מלש"ח) ושני שלישים מפילנתרופיה וארגונים שותפים.

פרויקט הקמפוסים

פרויקט הקמפוסים מפעיל שלושה ארגוני-גג - "הלל", "חב"ד" ו"עולמי" - אשר מגיעים היום ל-80% מהפעילות לסטודנטים יהודים בקמפוסים ברחבי העולם.

במסגרת פרויקט הקמפוסים, המפעילים עובדים יחדיו בפעם הראשונה כדי להגדיל את הפריסה ואת שיתוף הפעולה והתכנון ומשתפים את הסטודנטים במפגשים בנושאי ערכים יהודיים ופעילות למען ישראל. מלבד פעילות קיימת במאות קמפוסים בעולם, הארגונים נכנסו לפעילות ב-70 קמפוסים שלא הייתה בהם פעילות בעבר.

מטרות פרויקט הקמפוסים:

1. מעורבות סטודנטים יהודים במסגרות מעמיקות ומשמעותיות בנוגע ליהדותם ולקשר עם מדינת ישראל.
  2. יצירת השראה לתלמידים באמצעות תוכניות חינוכיות וארגוניות.
  3. יצירת הזדמנויות לסטודנטים יהודים להשתתף בפעילויות בנושא יהדות.
  4. שילוש מספר הסטודנטים היהודים המשתתפים בתוכנית בקמפוסים.
  5. יצירת סטנדרטים חינוכיים ומקצועיים לתוכניות יהודיות בקמפוסים.
  6. יצירת שותפויות בין ארגונים שונים ושחקנים בקמפוס על מנת למנף את המאמצים והמשאבים המוקצים. פרויקט הקמפוסים מציע ארבעה מסלולים שונים ברמות שונות של מחויבות. הפרויקט יאפשר לתלמידים להתקדם במסלולים השונים ולהגביר את רמת המעורבות שלהם בקמפוס ובחיי הקהילה שלהם.
- סטטוס הפרויקט: בשנה הראשונה לפרויקט (שנת 2016) נחשפו יותר מ-19,000 סטודנטים יהודים ב-300 קמפוסים ברחבי העולם לתכנים הנוגעים לקשר לישראל ולחיזוק הזהות היהודית. בשנה השנייה לפרויקט השתתפו בפעילות 22,000 סטודנטים, ואילו בשנת 2019 נטלו חלק בפעילויות השונות שבתחום יותר מ-32,000 סטודנטים מ-400 קמפוסים, אשר 70 מתוכם הם קמפוסים חדשים, שלא הייתה בהם פעילות יהודית קודמת. מדובר בגידול מספרי חד ובשיעור חסר תקדים של מעורבות, אשר מצביע על הצלחתו הרבה של הפרויקט ועל הפוטנציאל המשמעותי הגלום בו.
- שנת 2020 הייתה שנת מבחן להצלחתו של הפרויקט. בשל התפרצות נגיף הקורונה, רוב הקמפוסים הפעילים נסגרו לפעילות פיזית. הפרויקט, רובו ככולו, עבר לפעילות דיגיטלית. על אף העבודה בפעילות מקוונת, לצד הירידה המשמעותית ביכולת לגייס משתתפים חדשים באופן פיזי בקמפוס, הצליח הפרויקט להגיע למספרים גבוהים של סטודנטים שאינם נופלים מהמספרים בשנים קודמות.
- תקציב הפרויקט: 576 מלש"ח לשש שנים (חלקה של הממשלה הוא 192 מלש"ח לשש שנים).

פרויקט ההתנדבות היהודית העולמית "חיל השלום היהודי - Shalom Corps"

בחודש מרץ 2019 הושק מיזם ההתנדבות החדש לייזום ולהפעלת התנדבות יהודית בישראל, בקהילות יהודיות בעולם ובמדינות עולם מתפתחות. הפלטפורמה הושקה בשותפות הסוכנות היהודית ותורמים יהודים והיא צפויה להגדיל באופן דרמטי את מספר הצעירים היהודים העוסקים בהתנדבות בקהילה ולמתג מחדש את המונח "תיקון עולם", תוך עבודה ועשייה בקרב אוכלוסיות מוחלשות, בשילוב לימוד יהודי וחיבור לישראל. תוכניות ההתנדבות יופעלו בכל רחבי העולם, החל מפורטו-ריקו ויוון ועד נפאל, מקסיקו, הודו, אתיופיה ואפילו ישראל, באמצעות יוזמות וארגונים רבים.

ההתנדבויות השונות תתבצענה על-ידי הפעלתם של אלפי מתנדבים בשלושה מסלולים שונים: התנדבות מקומית בקהילה, התנדבות למשך תקופה מחוץ לכותלי הקהילה והתנדבות במצבי חירום. ההתנדבות במסגרת המסלולים השונים תאפשר פעילות בתחומים, כגון חינוך, חקלאות, עזרה הומניטרית, בריאות, מנהיגות נוער, העצמת נשים, איכות הסביבה ועוד.

התוכנית תאפשר לסוכנות היהודית, לארגון "מוזאיק יונייטד" ולתורמים רבים נוספים לתמוך ולחזק ארגוני התנדבות קיימים וגם לסייע לארגונים חדשים להיכנס לשוק שכמעט שאינו קיים כיום ולהרחיבו. כעת, בתמיכת המיזם, יוכלו הארגונים להתמקד בגיוס מתנדבים ובהעמקת החוויה ההתנדבותית, תוך חיבור מובהק של אלפי צעירות וצעירים יהודים בתפוצות לתוכן יהודי ולמדינת ישראל באמצעות חוויה חדשה ומקורית, המבוססת על הערך הקולקטיבי היהודי "תיקון עולם".

סטטוס הפרויקט: תכנית ה-Immersive, המביאה צעירים יהודים לתכנית מעמיקה בת 10 ימים לפחות לחוויית שירות ותרומה משמעותית במדינות שונות בעולם, הייתה אמורה להתחיל בעיצומה של שנת 2020. בשל מגפת הקורונה ולאחר שנבחרו הארגונים השותפים לתכנית, נאלץ הארגון להקפיא את יציאתה לפועל. התכנית תוכל להתחיל לפעול עם פתיחת השמים.

במקביל, השיק ארגון Shalom Corps תכנית להתנדבות מקומית ב-10 קהילות יהודיות ברחבי העולם, לטובת שירות הקהילה בצל משבר הקורונה. התכנית מביאה 1400 מתנדבים לפעילות התנדבותית מקומית אחת לשבוע, זאת בשילוב תוכן יהודי מעמיק.

לצורך הפעלת התכנית פרסם הארגון קול קורא, וערך במקביל קמפיין בדיגיטל שהגיע למיליוני אנשים ברחבי העולם. נערכה תחרות בין הפרויקטים השונים באתר "שלום קור", ושני הפרויקטים הזוכים, להם הצביעו כ-30,000 איש, הועברו ל-10 ארגונים יהודיים מקומיים שהוציאו אותם לפועל באמצעות כוח התנדבות מקומי בשטח.

המיזמים שזכו בתחרות היו Helpers אפליקציה לעזרה שוטפת לנזקקים ו- Adopt-A-Safta - פרויקט סיוע לקשישים בתקופת הקורונה ולאחריה.

לצד ההתנדבות עצמה, המתנדבים הלוקחים חלק בפרויקט עוברים תכנית יהודית מעמיקה שפותחה ע"י שלום קור. בנוסף, משתתפים המתנדבים בקורס "עיתונאים", המקנה להם כלים רבים להפצת הפעילות ההתנדבותית בה הם עוסקים ברשתות החברתיות.

בנוסף, פעל הארגון בתחום החירום וסיפק חבילות מזון ומים נקיים לנפגעי הוריקן ברחבי העולם בשנת 2020.

תקציב הפרויקט: כ-6,000,000\$ לשנת 2021 (חלקה של הממשלה הוא 2,000,000\$).

פרויקט הישראלים

"מוזאיק יונייטד" הקימה לפני מספר חודשים פלטפורמה, אשר תחבר ישראלים בתפוצות באמצעות תוכניות ופעילויות חברתיות וחינוכיות, המתמקדות בזהות יהודית ובקשר למדינת ישראל. מטרת נוספת של הפלטפורמה הן בניית קהילה של ישראלים וחיבור של הישראלים לקהילה היהודית המקומית. הפילר יפעל ברחבי העולם להגדלת מספר המשתתפים, להגדלת מספר התוכניות המוצעות והנגשתן לישראלים החיים בתפוצות ולהעמקת הפעילויות הקיימות לילדים, לנוער, למבוגרים צעירים ולהורים לילדים ונוער.

הפלטפורמה הגדירה קריטריונים וסטנדרטים להפעלת התוכניות, והמפעילים שיפעלו במסגרתה יקיימו תוכניות שונות העומדות בקריטריונים. הפלטפורמה תציע מסלולים שונים לטווחי גיל שונים וברמות שונות של אינטנסיביות ומחויבות, שתאפשר למשתתפים להתקדם ולהגביר את מעורבותם בנושאי תוכן וקהילה ובכך להבטיח את המשך קשריהם עם מסגרת יהודית וישראלית כחלק בלתי נפרד מחייהם.

סטטוס הפרויקט: הפרויקט הניע והחל לפעול ב-10 מרכזים בארה"ב העתידים להביא כ-1,000 משתתפים בשנה הראשונה לתכניות השונות. כמו כן, נפתחו שני מרכזי ישראלים חדשים באירופה (בברלין ולונדון) ועתיד להיפתח מרכז ישראלי נוסף בוינה בחודש ספטמבר 2021.

תקציב הפרויקט: \$25,000,000 לשלוש שנים (חלקה של הממשלה הוא \$8,333,333 לשלוש שנים).

פרויקט בר מצווה בשיתוף הקרן למורשת הכותל

בר ובת המצווה מהווים אבן דרך משמעותית בחייו של כל יהודי צעיר. זוהי גם הזדמנות להפגיש את בני הנוער המתבגרים עם תוכן יהודי משמעותי לצד תכניות חינוכיות של חיזוק הזהות היהודית. נוער יהודי בתפוצות מפתח זהות ייחודית ודורש הזדמנויות חינוכיות המותאמות לצרכיו. על אף קיומן של תכניות בר ובת מצווה רבות, יש צורך משמעותי לתוכנית המותאמת לקהל יעד זה. לאור זאת אנו מזיהים את הצורך הקריטי בהשקעת משאבים בפיתוח פלטפורמה שתפעל להנגשת חוויית בר ובת המצווה לנוער היהודי בתפוצות ובני משפחותיהם החיים מחוץ לישראל.

מטרת הפרויקט: מטרת התוכנית היא לטפח חיבור משמעותי של הנוער היהודי בתפוצות אל יהדות וישראל באמצעות תכנית חינוכית-אינטראקטיבית עם תוכן איכותי ודיגיטלי.

סטטוס הפרויקט: אושרה תכנית עבודה ובשלב זה אושר פיילוט ראשוני לבחינת היתכנות הפרויקט אשר יצא לדרך.

תקציב הפרויקט: 1 מלש"ח.

פרויקט ה"דיגיטל"

הפלטפורמה הדיגיטלית הינה פלטפורמה, אשר תפעל להגדלת השתתפותם של יהודים צעירים ברחבי העולם בחיים היהודיים והישראליים והעצמת באמצעות שימוש בטכנולוגיות שיווק מתקדמות ומתוחכמות דרך הרשת. הפלטפורמה תחשוף ותערב את הצעירים באופן אינטנסיבי עם תוכן יהודי וישראלי ברשת ועם אירועים המתקיימים בקהילתם וברחבי העולם.

סטטוס הפרויקט: חברת סאייקן נבחרה להוביל את הפרויקט וכרגע היא עורכת מיפוי דיגיטלי של הקהילה היהודית בצרפת, הקהילה שנבחרה לשמש כפילוט בפרויקט זה.

תקציב הפרויקט: 10 מלש"ח לשנים 2021-2021 (חלקה של הממשלה הוא שלישי).

מחנות קיץ - GRC

מחנות הקיץ בארה"ב הם מעמודי התווך ומחוללי הזיקה של הנוער היהודי בחו"ל לקהילה היהודית ולישראל. כ- 100,000 בני נוער בארה"ב לבדה מבליים את חופשות הקיץ שלהם במחנות יהודיים ועוד אלפים רבים ברחבי העולם. מחקרי רוחב רחבי היקף על אודות השפעת המחנה על זהותם היהודית של בוגריו הוכיחו כי ההשתתפות במחנות העלתה בעשרות אחוזים את זיקתם לזהותם היהודית ולמדינת ישראל והשפיעה באופן ישיר על מעורבותם בקהילות היהודיות ובאימוץ טקסי חיים יהודיים, לעומת צעירים יהודים בעלי תונוי פתיחה זהים שלא השתתפו במחנות אלה.

בעקבות מגפת הקורונה, רובם המכריע של מחנות הקיץ הללו לא פתחו את שעריהם בקיץ 2020. המשמעות המידית היא ניתוקם של כל אותם אלפים מן החוויה היהודית המשמעותית ביותר, אשר לעיתים קרובות היא אף החוויה היהודית היחידה שלהם.

משרד התפוצות יחד עם פרויקטי "מוזאיק" ו"יוניטד", בשיתוף עם FJC קיימו שיחות עם עשרות מנהלי מחנות ועם ארגוני הגג של מחנות הקיץ לאיתור הדרכים בהם מדינת ישראל תוכל להושיט יד ולסייע בשימור המפעל האדיר והחינוכי הזה. בעקבות כך הוקם אתר "מחנה וירטואלי" ובו בנק של פעילויות חדשניות, ערכיות ואינטראקטיביות שהונגשו למשתתפים באמצעות המדריכים המוכרים והאהובים ושימרו את הרצף של מערכת היחסים החשובה של בני הנוער עם הקהילה היהודית וישראל, גם בשנה קשה זו.

מנהלת חוויות בישראל

כיום פועלים בתחום הבאת קבוצות של יהודים מהתפוצות לחוויות בישראל גורמים רבים (כדוגמת: תגלית, מסע, סיורי תיכון ועוד) הפועלים כל אחד ואחד מהם באופן עצמאי ובאופרציה נפרדת. **המשרד, משרד ראש הממשלה, הגופים הגדולים המעורבים בתחום ובסיוע של ייעוץ חיצוני, בוחנים אפשרויות לשיפור הסכרון ואיחוד מרכיבים מהפעילויות בתחום, תחת מטריה אופרטיבית אחת באופן שיוביל לחיסכון במשאבים ולטיוב תכנים תוך מבט על החוויות בישראל כחלק מרצף עיצוב הזהות של יהודי התפוצות מנערות לבגרות.**

סטטוס הפרויקט: בהליך בחינה.

מסע קודש'

מידי שנה מגיעים לארץ כ- 15,000 תלמידות ותלמידים בגילאי 18-24 מהקהילה האורתודוקסית (אשר כ-2/3 מהם אינם משתתפים בתוכניות מסע) לשנת לימודים בארץ.

אורך התוכנית היא מינימום שנה כאשר כ-33% מהמשתתפים נשארים לשנה שנייה וכ-15% מהמשתתפים נשארים מעבר לשנתיים ולפי הערכות השונות כ-7% מהמשתתפים עולים לארץ או נשארים בארץ למעלה מ-5 שנים. רוב משתתפי התוכנית לא השתתפו בתכניות ממשלתיות אחרות, כגון: תגלית כך שהשהות בארץ היא למעשה חוויתם הראשונית המשמעותית בארץ.

במהלך שהותם בארץ עוסקים התלמידים בלימודי יהדות אינטנסיביים, ובתכנית החדשה אנו רוצים להעצים ולהגביר את החשיפה שלהם לתרבות ולחברה הישראלית, לערכים של אהבת הארץ והיכרות עם אתרי מורשת.

כתוצאה ממשבר הקורונה נרשמה ירידה בשנה"ל תשפ"א של כ-25% במספר המשתתפים, נפתחו מסגרות אלטרנטיביות בחו"ל לאותם צעירות וצעירים והדבר עלול להשפיע על מספר המשתתפים בשנים הבאות, וזאת לאור האלטרנטיבות שנוצרו השנה ולאור המשבר הכלכלי הפוקד בין היתר את הקהילות היהודיות בעולם.

מטרת הפרויקט: יצירת תכניות חינוכית המבוססת על לימודים אינטנסיביים באמצעות מסגרת שתקרא 'מסע' קודש' אשר תפנה למוסדות החינוך השונים, לצורך הבאת סטודנטים אורתודוקסים לארץ שבשל מצבם הסוציו אקונומי והעלויות הגבוהות לא נחשפו למדינת ישראל עד היום.

יעדי התוכנית:

החזרת מספר המשתתפים בשנה"ל תשפ"ב (2021/2022) לשיעורי השתתפות שהיו קודם הקורונה.

תוכנית חמש שנתית לגידול של סה"כ 3,000 משתתפים במסגרות השונות.

כל מוסד יבנה עבורו יעדי גידול ספציפיים בהתאם לנתוני השנים הקודמות, ובקרה ומעקב אחר ביצוע בפועל. הכרת המבנה החברתי במדינת ישראל ורכישת השפה העברית.

מעורבות בקרב החוזרים לחו"ל לקהילות היהודית בקשר ובחיבור בין מדינת ישראל לבין כלל יהדות התפוצות.

סטטוס הפרויקט: בהליכי גיבוש.

תקציב הפרויקט: עלות שנתית משוערת כ-15,350,000\$.

שירות לאומי מהתפוצות בישראל

שיתוף פעולה עם רשות השירות הלאומי אזרחי למתן אפשרות ליהודים מהתפוצות להתנדב במסגרת השירות הלאומי. המטרה היא שצעירים מהתפוצות יגיעו לשנת התנדבות בו יתנדבו בתקני שירות של גופים המזכירים על ידי הרשות לשירות האזרחי. בנוסף להתנדבות, הצעירים יקבלו מעטפת חינוכית נרחבת שתכלול בין השאר תכנית ללימוד עברית, טיולים, שיעורים בתכנים יהודיים וישראלים, ועוד.

סטטוס הפרויקט: גובשה תכנית עבודה אשר מקודמת בימים אלו.

פלטפורמת חיבורים

פיתוח פלטפורמה דיגיטלית שתשמש ליצירת חיבורים ומפגשים משמעותיים בין יהודים ברחבי העולם תושבי ישראל והתפוצות כאחד.

מטרת הפרויקט: המשרד שם לו למטרה לחזק את הקשר בין היהודים החיים ברחבי העולם לבין מדינת ישראל ובינם לבין עצמם וקידום שיח וקשר בין צעירים יהודים מישראל ומהעולם.

סטטוס הפרויקט: פיילוט בשת"פ אנטר עם משרד החינוך למפגשים בין תלמידי תיכון מישראל לבין בני נוער מחו"ל, החל בפברואר 2021 וצפוי להסתיים עד מאי 2021. בפייילוט השתתפו 350 תלמידי תיכון מישראל ביחד עם 350 בני נוער מחו"ל.

במטרה להרחיב את הפרויקט לתחומים וקהלי יעד נוספים המשרד פנה לחברות למתן שירותי מחקר טכנולוגי ועסקי לבחינת פלטפורמות וטכנולוגיות נוספית.

תקציב הפרויקט: יגובש לאחר השלמת בחינת ההיתכנות.

ב. חינוך יהודי פורמלי בתפוצות

פרויקט "יונייטד" - Unit-Ed

המצב המאפיין את יהדות התפוצות הינו שילוב בחברת רוב שאינו יהודי. המשכיות הקיום של הקהילות והבודדים בתפוצות תלויה אך ורק ברצונם ובבחירתם של יהודים לקיים את עצמם כיהודים, ולצורך כך נבנו מסגרות פורמליות ולא פורמליות לקיום, ללימוד ולהעשרת החיים היהודיים.

כדי להוסיף ולקיים את ההוויה היהודית במגוון דרכים ואופני ביטוי למי שבחרים בכך, מוטל על יהודי העולם, בעיקר פעילי ציבור ומחנכים, להעצים את כוח משיכתה, להבליט את שפע אוצרותיה ואת קסם ייחודה ולטפח את הזיקה אליה כבחירה מאתגרת, מתמידה ורבת השראה. דומה שזהו הבסיס לעיסוק מושכל בחינוך היהודי בעולם.

כיום, רובם המוחלט של הילדים היהודים בגילאי 6-18 אינם לומדים בבתי ספר יהודיים, ועל כן עיקר מאמציה של ממשלת ישראל היה עד כה בתוכניות לא פורמליות ("מסע", "תגלית", "Mosaic United" ועוד, ולצדן השקעה מועטה יותר בחינוך פורמלי, כדוגמת תוכניות "חפציבה" ו"חיל"). ואולם ישנם עשרות אלפי ילדים יהודים, אשר לומדים בבתי ספר יהודיים יומיים, ולמרות זאת קיים קושי בחלק מבתי הספר לעודד יצירת זהות יהודית משמעותית (מתוך מגוון אפשרויות קיימות של מושג זה/קיום זה) תוך מעורבות קהילתית וקשר לישראל.

משרד התפוצות זיהה בבניית תוכנית, המציעה שיתוף פעולה עם מוסדות החינוך היהודיים בעולם היהודי הזדמנות גדולה. בית הספר היומי הוא המקום המרכזי שבו יכולה לבוא לידי ביטוי אותה הוויה יהודית מדוברת, על גוניה השונים. ככל שהחינוך היהודי יהיה אפקטיבי יותר, כך תורחב השפעתו על בוגריו, כמו גם על המשפחות והקהילות סביבם (ואף על הרחבת מספר התלמידים בבתי הספר היהודיים).

המאפיין את בית הספר היהודי בעולם הוא האוטונומיה והבדידות שהוא פועל בתוכה. רוב בתי הספר היהודיים בעולם הם פרטיים, ועלות הלימודים בהם גבוהה. בתי הספר מחויבים לתוכנית הלימודים המקומית בתחומי הליבה ושואפים להשיגים גבוהים מאוד בתחומים הללו. בתחום לימודי היהדות המצב מורכב; ישנם אתגרים רבים בפיתוח תוכנית לימודים סדורה ומובנית, בגיוס ובטיפוח מורים ללימודים היהודיים (הכוללים לימודי יהדות, ישראל, עברית ותולדות עם ישראל), מעמדה של השפה העברית יורד ומעמדה של ישראל השתנה. תחושת השותפות והתמיכה המסורתית שהייתה לאורך שנים מתחלפת בכמה קהילות בעמדות מורכבות כלפי ישראל ובעמימות ביחס לדרך שבה יש להתייחס לישראל.

מטרת הפרויקט: העצמה של הבניית זהות יהודית משמעותית תוך מעורבות קהילתית וקשר לישראל בקרב תלמידי בתי ספר יהודיים מתוך שותפות בין מדינת ישראל והקהילות היהודיות בעולם על קולותיהם השונים, זאת באמצעות עבודה מול בתי הספר היהודיים בתפוצות לבניית תוכנית אסטרטגית ארוכת טווח, הגדרת חזון ויעדים לכל בית ספר ומתן ומוצרים חינוכיים משלימים, כגון הכשרות מורים, תהליכי תכנון ותכנים יהודיים מעמיקים.

משרד החינוך ומשרד התפוצות הם שותפים מטעם ממשלת ישראל בוועדת היגוי של השותפים השונים למיזם: ממשלת ישראל, "מט"ח", קהילות יהודיות ופילנתרופים. תחת ועדת ההיגוי עובד גוף מטה, שנותן מענה לאתגר המרכזי של ראייה מערכתית כוללת של האתגרים השונים ודרכי הפעולה המיטביים, תוך התמקדות בהנחלת הלימודים היהודיים (כולל יהדות, עברית, לימודי ישראל ותולדות עם ישראל) ופעילות לא פורמלית יוצרת זהות במערך הבית ספרי. בימים אלו הפרויקט עובר לניהול מכללת הרצוג, שתנהל אותו יחד עם המאמץ הדיגיטלי לבתי ספר יהודיים בעולם.

יעדי הפרויקט: גוף המטה עובד עם שלוש זרועות ביצועיות אזוריות (דרום אמריקה, צרפת ושאר אירופה) ליצירת שותפות עם הקהילות על פי חלוקה גיאוגרפית (בשלב ראשון דרום אמריקה ואירופה) תוך מיקוד בתעדוף קהל היעד של בתי ספר, אשר תלמידיהם מגיעים ממשפחות לא משויכות (כ-400 בתי ספר). יישום הפרויקט יתוכלל על ידי המטה ויבוצע על ידי ארגונים יהודיים מתמחים רבים, אשר יהיו שותפים בחלקים שונים של הביצוע.

סטטוס הפרויקט: בשנת 2017 השתתפו בפרויקט זה 25 בתי ספר ב-14 מדינות, בשנת 2019 השתתפו בפרויקט 70 בתי ספר וכ-40,000 תלמידים, בשנת 2020 רוב בתי הספר סיימו את תכנון תכניות העבודה שלהם וכרגע הם נמצאים בשלבי ביצוע מתקדמים של תכניות העבודה.

בצל משבר הקורונה הפעיל הפרויקט התאמה והסבה של מערכת החינוך היהודית הפורמלית בעולם למתכונת מקוונת. במסגרת זו, פרויקט יונייטד פעל לאיגום והפצה של תכנים מתאימים ללמידה מרחוק, להתאמת מערכות הלימודים וכן להעברת עשרות הכשרות בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית למאות מורים יהודיים מהתפוצות אשר במסגרתם הוא העניק כלים טכנולוגיים ופדגוגיים למורים והכשיר אותם למעשה ללמידה מרחוק. ההכשרות נתנו למורים כלים טכנולוגיים ופדגוגיים ללמידה מרחוק, הן כמענה מידי למצוקה אליה נקלעו, והן בחשיבה לטווח ארוך, לרבות הצבת יעדים ומדדי הצלחה לטוח הקצר והארוך.

ההכשרות עסקו בנושאים מגוונים, לדוגמא: טיפוח הלמידה מרחוק לאקטיבית ויצירתית עבור התלמיד, עבודה בקבוצות קטנות, למידת השימוש בפלטפורמות דיגיטליות אטרקטיביות עבור התלמידים, למידה

מבוססת פרויקטים, חשיבות שמירת הקשר האישי עם התלמידים, בנייה נכונה של משולש מערכת היחסים החדשה תלמיד-מורה-הורה, מינונים נכונים של זום/עבודה עצמאית/למידה בקבוצות/מחקר וכדו'.

תקציב הפרויקט: 148 מלש"ח ל- 6 שנים (כולל התקשרות חדשה בשנה זו).

זרוע דיגיטלית ופדגוגית - הנגשה וחיבור של כלל המשאבים הקיימים למחנכים ומנהלים

אחד האתגרים המשמעותיים ביותר של החינוך היהודי הפורמלי בעולם הוא נגישות של כל מחנך ומנהל לכלל המשאבים הפדגוגיים הקיימים בדגש משמעותי על הקיים בעולם הדיגיטל וכן על היכולות של המורים והמחנכים בתחום חשוב זה.

משבר הקורונה הפך את האתגר הזה לדחוף וקיומי עוד יותר. קהילות יהודיות רבות בתפוצות נפגעו פגיעה קשה מהנגיף ומצויות במשבר העלול להתפתח לכדי משבר קיומי במישורים השונים. בדומה למצב בישראל וביתר העולם, התנהלות התקינה של מערכת החינוך הפורמלי לילדים ובני הנוער מהווה אתגר גדול, אשר בשל מגפת הקורונה, הסגרים והמגבלות הנובעים ממנה מתקשה מאוד לתפקד.

התמונה העולה מהשטח קשה ביותר, כאשר רבים מבתי הספר היהודים בעולם, אשר פעמים רבות הינם בתי ספר פרטיים ובודדים במרחב גדול, מתקשים להסתגל למציאות החדשה של למידה מרחוק שנכפתה בעקבות הקורונה וחלקם אף בסכנת סגירה בשל קשיים כלכליים בעקבות המשבר והיעדרות התלמידים מבתי הספר. בתי ספר רבים בעולם אינם מותאמים ללמידה מרחוק, אנשי הצוות וההוראה אינם מוכשרים לכך ואין שום גורם מתכלל או גוף מאורגן שיכול לסייע להם בעריכת ההתאמות הנדרשות. לצד זה, הורים אינם יכולים לעמוד בתשלומים לבתי הספר, הקהילות היהודיות במקומות רבים בעולם קורסות ולא יכולות יותר לתת מעטפת תומכת לחינוך הפורמלי, הפילנתרופיה, שבימים כתיקונם תומכת לכלילת בבתי הספר משנה את סדרי העדיפויות שלה ובוחרת להשקיע באפיקים אחרים.

מטרת הפרויקט: לאור הצורך הגדול, המשרד יוצא בתכנית מקיפה אשר תסייע לבתי הספר היהודים בעולם להתמודד באופן מיטבי עם המציאות בעקבות משבר הקורונה, תשאר את בתי הספר פתוחים, פועלים ותאפשר להם לקיים שגרת לימודים בנסיבות החדשות ולשמר את האיכות של החינוך היהודי הניתן בהם. התכנית המוצעת מתמקדת בהתאמת בתי הספר והמורים ללמידה מרחוק ועל כן מרכיב משמעותי בתכנית הוא סיוע בהתאמת בתי הספר והלמידה למציאות החדשה אשר שוברת את מבנה הלמידה המסורתית והדורשת התאמות מידיות - טכנולוגיות, תוכניות ופדגוגיות לחינוך היהודי בעולם.

התכנית תפעל ותבטיח, שבכלל המסגרות החינוכיות היהודיות הפורמליות בעולם - מנהלים, מחנכים, מדריכים ומורים, יקבלו גישה והבנה של חומרי הלימוד, עזרי ההוראה, תוכניות הלימודים, מעטפת תומכת ומתודולוגיות פדגוגיות הרלוונטיות למסגרות החינוכיות שלהם ולתלמידים שלהם באופן המותאם למשבר הקורונה על מנת לשמר את החינוך היהודי בעולם אשר קריטי לזהות היהודית העתידית של התלמידים ולקשר שלהם לישראל.

התכנית תהווה כתובת לכל מחנך, מדריך ומנהל במערכות חינוך יהודיות בעולם המתמודדות עם משבר הקורונה, ותעניק כלים, יכולות וחיבורים שסייעו להם לתת חינוך יהודי וציוני אפקטיבי, מעניין ורלוונטי לחניכים ולתלמידים שלהם גם בתקופה זו.

התכנית תקים תשתית בעלת מערך של יכולות להבנת הצרכים, המאפיינים וההקשר של בתי ספר יהודיים שונים בעולם היהודי בתקופה מורכבת זו. תשתית זו תאפשר מחד קבלת תובנות רחבות יותר ומאידך הבנה פרטנית ופרטית של כל בית ספר וקהילות מקומיות. המשרד יפעל במספר ערוצים מרכזיים ומשלימים אשר יהוו מענה רחב ומקיף לצרכי מערכת החינוך היהודי בעולם בתקופת הקורונה, כמפורט להלן בהרחבה:

הקמת מרכז פדגוגי שייתן מענים רלוונטיים למאות מנהלים, רכזים ומורים - מרכז זה יהווה מרכז משאבים עשיר הנותן מענה למורים ומנהלים בתקופה מאתגרת זו ויספק שירותים מגוונים שיסייעו לבתי הספר לעבור למתכונת למידה מרחוק בצורה אפקטיבית: הכשרות מורים להוראה מרחוק, קואצינג למורים כחלק ממערך תמיכה נרחב, פיתוח תכניות לימודים חדשות בדיגיטל, הגשת תכניות קיימות למרחב המקוון והתאמתן למדינות ושפות שונות, עידוד יוזמות מורים מקומיות ועוד.

הקמת מרכז למידה מקוון שייתן מענים לאלפי תלמידים ומשפחותיהם - מרכז זה יהווה פלטפורמה משלימה לפעילות בית הספר ויספק שיעורים, תכניות לימודים וכמויות אדירות של תוכן מקוון משלים לתלמידים ולקהילה.

פעילות עם מאות בתי ספר בעולם דורשת ליווי צמוד של בתי ספר תוך הבנת הצרכים והמענים הרלוונטיים. לצורך כך יוקם צוות מומחים מקצועי שיש לו היכרות מעמיקה עם שלל הפתרונות המוצעים כיום בעולם לאתגרי הלמידה מרחוק וחינוך בתקופה משברית, והם יוכלו ללוות את בתי"ס ולהתאים להם את המענה הרלוונטי ביותר עבורם.

סטטוס הפרויקט: מכללת הרצוג החלה להפעיל את הפרויקט.

תקציב הפרויקט: 38,500,000 ש"ח כולל מע"מ.

בית ספר לכל יהודי

בתוך פרויקט החינוך היהודי הפורמלי (יונייטד), במסגרת מנהלת צרפת, הוקם פרויקט "בת" אשר במסגרתו משכנעים מאות הורים להעביר את ילדיהם מחינוך ציבורי לחינוך יהודי, וזאת באמצעים שיווקיים ודיגיטליים יצירתיים. בזכות הפרויקט הנ"ל עוברים מדי שנה כ-750 תלמידים בצרפת ממערכת החינוך הציבורית לבתי הספר היהודיים.

השמת אנשי חינוך

ההון האנושי בעולם החינוך היהודי הוא האור שמעורר ומעצים את הזיקה בקרב ילדים, צעירים ומבוגרים למסורת היהודית, לעם היהודי ולמדינת ישראל. בעידן הנוכחי, הבחירה להשתייך לעם היהודי ולבנות קשרים עם יהודים מרחבי העולם וישראל אינה מובנית מאליה בעבור הדור הצעיר בפרט, אבל גם עבור מבוגרים שגדלו בקהילות יהודיות. מאמצים ומשאבים רבים מושקעים בניסיונות להבטיח שיחידים וקהילות בעולם היהודי יבחרו ויפעלו לשמר ולהעמיק את הזיקה שלהם ליהדות, לישראל ולעם היהודי. אנו מאמינים, כי נוכח ההשפעה המשמעותית של אנשי החינוך במסגרות השונות על הצעירים ועל משפחותיהם, יש לטפח

ולבנות את ההון האנושי החינוכי בעולם היהודי. בשני העשורים האחרונים גובר הקושי ברחבי העולם היהודי בגיוס ושמירה של הון אנושי מצוין במשרות בחינוך יהודי וניהול חינוכי. אתגר זה קיים הן במסגרות החינוך הפורמלי (בתי ספר, מוסדות להכשרת מחנכים) והן במסגרות החינוך החווייתי (מחנות קיץ, ארגוני נוער, ארגוני סטודנטים, מוסדות קהילתיים ועוד). נכון להיום, בשדה החינוך היהודי במדינות דוברות אנגלית מדובר על כ-5,000 משרות, הכוללות דרגי ביניים ודרגים בכירים. מתוכן בין 65% ל-70% מאוישות.

אחד הגורמים לקושי בגיוס ושמירה של אנשי חינוך מצוינים בעולם החינוך היהודי בתפוצות הוא שארגונים יהודיים אינם בהכרח אטרקטיביים לצעירי העולם היהודי, המחפשים עשייה ואופק מקצועי שיש בהם משמעות וסיפוק, אפשרויות למימוש עצמי והתפתחות ושכר תחרותי בהשוואה לאפשרויות תעסוקה מחוץ לעולם היהודי. ההון האנושי שפועל במסגרות הקיימות אינו תמיד מיומן דיו ו/או מוכשר הן מבחינת ידע והן מבחינת פדגוגיה, כלים חינוכיים, משאבים, תמיכה הערכה ובקרה. ארגונים מתקשים לעתים בגיוס ובשימור של הון אנושי מצוין בשל משאבים מוגבלים, לעתים המיקום של הקהילות מקשה על גיוס ולעתים התחלופה הגבוהה נגרמת מקליטה לא מוצלחת וחוויות בדידות ושחיקה בעשייה. כתוצאה מכך, איכות הלימוד והחוויות של המתחנכים בארגונים אלו נפגעת. מכאן, שיש חשיבות רבה לפעול למציאת דרכים יעילות לתיקון מציאות זו ולהבטיח ששדה החינוך היהודי מושך אליו את האנשים המוכשרים, היצירתיים והמצוינים ביותר, מטפח ומשמר אותם.

מטרת הפרויקט: הקמת פרויקט חדש לטיפוח הון אנושי בשדה החינוך היהודי בתפוצות באמצעות הסוכנות היהודית. הפרויקט יפעל מישראל עם שלוחות בקהילות התפוצות ובשותפות עם ארגונים יהודיים בעולם היהודי. הפרויקט ינהל תהליך איתור וטיפוח של מורים ומחנכים יהודים, מנהלי לימודי יהדות, וכן בעלי תפקיד ניהולי עם אחריות ישירה על החינוך היהודי. הפרויקט יצור תנועה של אנשים מחויבים לחינוך יהודי בתפוצות, יעצים את הרזומה של אנשי החינוך על היותם חלק מפרויקט יוקרתי ובכך יעזור בקליטתם, בהעסקתם ובהצלחתם במוסדות ובארגונים השונים.

הפרויקט יבטיח גיוס מיטבי של הון אנושי איכותי ומקצועי, וכן ליווי ושימור של בעלי תפקיד בחינוך ביהודי בתחום הפורמלי והחוויתי ברחבי העולם היהודי.

קהלי היעד העיקריים לגיוס הם אנשי חינוך ומנהלי מוסדות חינוך עם תארים אקדמיים בחינוך, בלימודי יהדות וישראל, בעלי הכשרה וניסיון מתאימים לתפקיד המיועד, פורמלי ובלתי פורמלי. אנשי החינוך בקהל היעד הם בטווח גילאים נרחב, בעלי ניסיון בחינוך יהודי וחדורי תחושת שליחות למען החינוך היהודי בתפוצות. קהל היעד השני הם מוסדות וארגונים יהודיים בתפוצות, ללא כוונות רווח, העוסקים בחינוך פורמלי או בלתי פורמלי, שליבת פעילותם היא החינוך יהודי.

יעדי התוכנית:

א. **הבניה והפעלה של מערך גלובלי של תהליכי עבודה:** הבניה ומימוש של תהליכי עבודה מול ארגונים בעולם היהודי לליווי ולהתמקצעות בתהליכי גיוס, הכשרה, השמה, קליטה, ליווי ושימור של עובדים. פיתוח מענים לאתגרים בהשמה, לרבות תמריצים בשיתוף עם קרנות וארגונים מקומיים.

ב. **הקמת פלטפורמה דיגיטלית גלובלית,** שתמפה ותנהל מידע גלובלי של משרות פנויות ומועמדים מובילים בתחום החינוך היהודי לתפקידי חינוך וניהול חינוכי מתחום החינוך היהודי הפורמלי והחוויתי. תהליך האיסוף והעדכון יתבצע באמצעות טכנולוגיה מתקדמת לניהול המידע והנגשתו למשתמשי הקצה

(הנהלת הפרויקט, ארגונים קולטים ומועמדים). הפלטפורמה תאפשר הצפה של הביקוש וההיצע, שיח בין השחקנים השונים בשדה, מידע על המשרות והארגונים, ניהול תהליכי המיון (יוקמו תיקי לקוחות עבור הארגונים והמועמדים, חלק מתהליכי המיון יתנהלו במסגרת הפלטפורמה הדיגיטלית), הפקת מידע סטטיסטי על השוק ועל תהליכי ההטמעה של הפרויקט, שיאפשרו לקבל אומדן של השוק ותהליכי השמה. בנוסף, הפלטפורמה תאפשר ליוזי והנגשה של תכנים למועמדים ולארגונים בנושאים שיתמכו בתהליכי ההשמה והקליטה, למשל כלים לבניית קורות חיים, פרטוקולים לראיונות, ועוד.

סטטוס הפרויקט: עד כה הפרויקט עמד ביעדיו והצליח לבצע בשנה הראשונה לפעילותו השמה של כ-40 מחנכים יהודיים בקהילות שונות בארה"ב ובבריטניה.

תקציב הפרויקט: 21,814,000 ₪ ל-3 שנות פעילות.

בנות שירות לאומי

במסגרת המאמצים לחיזוק הקשר עם יהדות התפוצות, הוקם גרעין תפוצות שמפעיל בנות שירות לאומי-אזרחי דרך תכנית "UNITED - ערבות הדדית ליהדות התפוצות".

מטרת התוכנית היא לשמר ולחזק את הקשר עם יהדות התפוצות ולהמשיך את פעילות ישראל בתפוצות בעזרת אמצעים טכנולוגיים.

במסגרת התוכנית בנות השירות משתלבות במערכת השעות של בתי הספר בחו"ל ומעבירות שיעורים פרטניים בעברית, ציונות ותכנים שקשורים לחגים יהודיים ולאומיים. כמו כן מתבצעים פרויקטים עולמיים לחיבור בין קהילות יהודיות שונות וחיזוק הקשר לישראל. מעבר לעבודה מרחוק עם הקהילות בתפוצות, בנות השירות לוקחות חלק גם בפרויקטים של יהודים מהתפוצות שנמצא בארץ בתוכניות חינוכיות שונות.

מטרת הפרויקט: הפעלת בית ספר וירטואלי בקהילות יהודיות ברחבי העולם ועיקר תוכנו כדלקמן:

א. הוראה מרחוק בבתי הספר השותפים למיזם - עברית, יהדות, ישראל, פעילות חווייתית ובלתי פורמלית אונליין, טקסים ועוד.

ב. פיתוח תכנים של פעילות בלתי פורמלית עבור בתי הספר.

ג. איתור תכניות מתאימות בשפות שונות עבור צרכי בתי הספר.

סטטוס הפרויקט: זוהי השנה הראשונה של הפרויקט, והוא פועל באירופה, ארה"ב, דרום אמריקה וקנדה הבנות מלמדות בכ-25 בתי ספר שונים.

בנוסף שולחות בנות השירות כל סוף שבוע סרטון פרשת שבוע עם דף בנושא הפרשה לכ-90 בתי ספר ברחבי העולם.

מובילי חינוך למנהיגות עולמית

מטרת הפרויקט: "מובילי חינוך למנהיגות עולמית" הינו פרויקט ייחודי של משרד התפוצות וגורמים נוספים אשר מטרתו הקמת מכון מנהיגות בירושלים שיהווה מוקד משיכה למובילי חינוך בעולם, לדור הבא של הפילנתרופיה, למנכ"לי ונשיא ארגונים יהודים ועוד. המכון צפוי להיות מרכז ייחודי ואקסקלוסיבי לתוכניות גלובליות אשר יכשירו ויעצימו את המנהיגות היהודית של הדור הבא, באמצעות הכשרה משמעותית, לוו, חניכה ורשת בוגרים בינ"ל שתפעל לקידום פרויקטים גלובליים בתחום.

סטטוס הפרויקט: נכתבה תכנית עבודה להקמה וישום של הפרויקט.

פרויקטים בשיתוף משרד החינוך

במהלך השנים הוקמו בשיתוף פעולה תוכני ותקציבי הדוק עם משרד החינוך מספר פרויקטים משמעותיים בהיבטי חינוך ליהדות התפוצות:

הכשרת מורים

מטרת הפרויקט: הכשרת מורים חסרי הכשרה או השכלה פדגוגית שעובדים בתחום הוראה וחינוך יהודי באמצעות מכללות להכשרת מורים בישראל ובשיתוף פעולה עם מוסדות מקבילים בחו"ל, קהילות ובתי ספר יהודיים.

יעדי הפרויקט: הכשרת קבוצות מורים מהתפוצות בשפות אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית בהיקף של עד 900 שעות, בהתאם לתקציב המוקצה לפרויקט.

המורים ילמדו שני סמסטרים בארצות מוצאם באמצעות למידה מקוונת ויגיעו לסמסטר אחד לישראל.

סטטוס הפרויקט: כיום פועלות 2 כיתות בספרדית, 2 כיתות באנגלית וכיתה אחת ברוסית.

קהילות עמיתים

מטרת הפרויקט: חיבור בין מנהל בית ספר מהארץ ומנהל בית ספר מהתפוצות לצורך למידה משותפת, פיתוח מקצועי והתמודדות עם אתגרים חינוכיים.

יעדי הפרויקט: חיבור של כ-50 מנהלים מהארץ ומהתפוצות למשך שנה בליווי מובנה של משרד החינוך.

סטטוס הפרויקט: ייצא לפועל בשנת הלימודים תש"פ, בעקבות השתתפות של המנהלים הישראלים בתוכנית השתלמות בנושא יהדות התפוצות.

"חפציב"ה

פרויקט "חפציב"ה הוא פרויקט שמפעיל משרד החינוך להעצמת החינוך היהודי הפורמלי במרחב ברית המועצות לשעבר. הפרויקט כולל שליחת מורים לחינוך יהודי - ציוני ועברית - לבתי ספר יהודיים במרחב זה ומימון פעילות חינוכית בבתי ספר אלו.

המורים מועסקים על ידי משרד החינוך כמורים, ובנוסף נערכת התקשרות עם הסוכנות היהודית למימון שאר הפעילות וצורכי המורים (שכר דירה וכדו').

הפרויקט מופעל באמצעות שלוש רשתות חינוך הפועלות במרחב זה - "אורט העולמי", "אור אבנר" ורשת "שמע ישראל". הרשתות מוציאות את הוויזות למורים ודואגות לשירותים הנדרשים במסגרת תשלום המעטפת וכן להוצאה לפועל של התוכניות החינוכיות השונות במסגרת התוכנית.

מדובר בפרויקט של משרד החינוך המפקח על הפרויקט, מדריך את המורים ומלווה אותם מבחינה פדגוגית.

מטרת הפרויקט: העצמת החינוך היהודי-ציוני במרחב ברית המועצות לשעבר וסיוע לחיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של התלמידים הלומדים בבתי הספר היהודיים.

סטטוס הפרויקט: הפרויקט מוסיף לפעול במתכונת בה הוא פעל בשנים האחרונות.

כנס מנהלים

מטרת הפרויקט: חיזוק הקשר של מנהלי בתי הספר היהודיים למדינת ישראל ויצירת תשתית לרשת חינוך יהודי חובקת עולם, עידוד שיתופי פעולה בקרב אנשי חינוך בתפוצות, היכרות עם המבנה של "יונייטד (Unit-Ed)".

יעדי הפרויקט: הכנס הראשון למנהלי החינוך היהודי בתפוצות שהתקיים ביולי 2018 בירושלים התמקד בשאלה כיצד מדינת ישראל יכולה לסייע לבתי הספר היהודיים בתפוצות מבחינה חינוכית וטכנולוגית. בכנס השתתפו 140 מנהלי בתי ספר מ-31 מדינות ו-30 מנהלי בתי הספר הישראליים.

סטטוס הפרויקט: הכנס התקיים ביולי 2018 ונחל הצלחה רבה.

תקציב הפרויקט: 1 מלש"ח להפקת הכנס.

בתי ספר תאומים

יפורט להלן בחלק שעוסק בפעילות המשרד אל מול הישראלים.

ועדת ההיגוי המשותפת למשרד החינוך ומשרד התפוצות

בשנת 2019 הוקמה לראשונה ועדת היגוי משותפת למשרד החינוך ומשרד התפוצות, בראשות מנכ"ל משרד התפוצות והמשנה למנכ"ל משרד החינוך, ובהשתתפות נציגי האגפים הרלוונטיים ממשרדי החינוך והתפוצות, אשר במסגרתה מופו בשלב הראשון כלל התקציבים, הפעולות והתוכניות אשר משרד החינוך על אגפיו השונים יצר והשקיע בתחום החינוך הפורמלי בתפוצות ובקשר בין מערכת החינוך הישראלית ליהודי התפוצות, מהם באופן עצמאי ומהם בשיתוף משרד התפוצות. (מצ"ב המיפוי שנערך על ידי משרד החינוך כנספח ג').

הוועדה מתכנסת אחת לחודשיים שלושה ומטרתה לתכלל את המאמצים, ההשקעות והפעילות אל מול יהדות התפוצות בהיבטי החינוך הפורמלי, לזהות פערים, לגבש אסטרטגיה וליזום פעילויות נדרשות חדשות בתחום זה.

סיכום

כיום פועל המשרד בשיתוף פעולה אסטרטגי עם משרד החינוך באופנים רבים לשדרוג ושיפור מצב החינוך הפורמלי בתפוצות, וזאת בהשפעה על איכות המורים, איכות ההוראה, איכות התכנים וכו'.

בחזון המשרד לאגד את כלל הפעילויות הנעשות היום בתחום החינוך הפורמלי בתפוצות תחת פרויקט יונייטד ומנהלותיו באופן אשר יספק לבתי הספר היהודים בעולם חליפת שירותים שלמה מהשמה של מורים ועד לתוכניות לימוד ותכנים. זאת בכדי לייצר מערכת אחת שיש בה את כלל המידע ואשר תדע לענות על כלל הצרכים בהתאמות הנדרשות תוך שיתוף פעולה עמוק עם הקהילות המקומיות.

ג. מודלים חדשניים

תחום המודלים החדשניים במשרד נועד לתמוך בפרויקטים חדשניים ופורצי דרך בתחום התפוצות לפרק זמן מוגבל, וזאת כדי לקדם באופן משמעותי לפרק זמן קצר ובאופן שישיא תרומה ניכרת לפעילות המשרד עם יהדות התפוצות.

ככלל, למשרד ישנם מספר קריטריונים לבחירת הפרויקטים בקטגוריה זו:

- פרויקט בעל משמעות ואפקטיביות.
- פרויקט התורם למימוש החזון של אחד התחומים האחרים של המשרד.
- פרויקט פורץ דרך.
- שותף אפקטיבי ובעל יכולות ביצוע גבוהות.
- פרויקט קיים בעל פוטנציאל התרחבות.
- תורם להמשכיות ביצוע.
- תורם למיצוב תחום התפוצות ומשרד התפוצות.

פרויקט "הקהל"

בשנת 2017 נערך מיזם משותף יחד עם ארגון "חזון" למען חיבור צעירים ומשפחות יהודיות צעירות ברחבי העולם לזהותם היהודית וחיזוק הקשר שלהם למדינת ישראל באמצעות פיתוח קהילות משימתיות ברחבי העולם היהודי, בהשראת מודל מוצלח שנבנה בישראל בשלושת העשורים האחרונים של קהילות משימתיות.

מטרות הפרויקט:

- חיזוק הזהות היהודית בתפוצות - הקהילות, הכנסים והספורים במסגרת התוכנית יהוו כר פורה ללמידה ולעיסוק בתכנים יהודיים, בדגש על הערכים, המסורת והמורשת היהודית בתחום הקהילה ובשלל תחומים נוספים.
- חיזוק הקשר למדינת ישראל - חיזוק הקשר עם מדינת ישראל הינו חלק מובנה מהתוכנית, הבא לידי ביטוי הן במקורות שיפיץ הארגון, הן בדגש שיושם על הספורים לישראל והן בהשראה שתהווה תנועת הקהילות המשימתיות הישראלית לקהילות בתפוצות.

יעדי הפרויקט: הקמה וליווי של 140 קהילות משימתיות ברחבי העולם. "קהילה" היא גוף שתחילתו ביזם (בודד או קבוצה) המכונה ומהווה "מנהיג קהילה", שמגייס לכל הפחות 10 חברים נוספים, המהווים יחד את גרעין המנהיגות של הקהילה. לאחר בניית גרעין המנהיגות של הקהילה יגויס מעגל "חברי הקהילה", שימנה לכל הפחות 50 חברים. מעגל נוסף ושלישי הוא מעגל "משתתפי הקהילה" המונה לכל הפחות 300 משתתפים בכל הגילאים, שנוטלים חלק בפעילות הקהילה פעם בחודשיים.

בשנה הראשונה יגויסו לתוכנית 32 קהילות, בשנה השנייה 48 קהילות נוספות ובשנה השלישית 60 קהילות נוספות. כל קהילה תלווה במשך שלוש שנים מיום כניסתה לתוכנית. בנוסף, תהליך החניכה המעמיק

שעוברת שכבת המנהיגות של הקהילות תסייע ביצירת דור המנהיגים הבא של העולם היהודי. עם סיומו ייגע הפרויקט בחייהם של כ-60,000 יהודים ברחבי העולם.

סטטוס הפרויקט: פרויקט זה החל את פעילותו בסוף שנת 2017. עד סוף שנת 2019 הוקמו 109 קהילות משימתיות. בשנת 2020 ובצל משבר הקורונה, פעל הפרויקט בעיקר ברמה הדיגיטלית. החל משנת 2021 עבר הפרויקט למודל תשומות וההתקשרות צומצמה בעיקר לפעילות רשתית.

תקציב הפרויקט: כ-26 מלש"ח לחמש שנים בחלוקה שווה בין המשרד ל"חזון".

פרטנרס

פרויקט אשר מיועד לבנות קהילות למידה של טקסטים יהודיים שיציעו אפשרויות למידה בחברותא ליהודים ממגוון רחב של זרמים ושיוכים וזאת במרכזי קהילה יהודים ברחבי צפון אמריקה. הפרויקט מביא אתו פרקטיקות חדשניות שלא קיימות בפרויקטים אחרים בעולם היהודי, אשר תכליתן לשים את הלמידה היהודית במרכז מחד, ולאפשר לה להיות מכילה ונגישה לכל מאידך.

מטרת הפרויקט:

1. לייצר קשרים עמוקים בין חלקים שונים ומגוונים בקהילה היהודית הרחבה, זאת באמצעות יצירת מסגרות פעילות ולימוד הפונות לכלל הקהילה היהודית על גווניה השונים מתוך שותפות רחבה בין מדינת ישראל לקהילות השונות בארה"ב.

2. חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל באמצעות בניית תכנית מעמיקה של לימוד טקסטים הנוגעים למורשת ישראל, אשר יילמדו במסגרת פעילויות שונות.

סטטוס הפרויקט: הסכם ההתקשרות נחתם בסוף שנת 2019 והחלה הערכות ליישום הפרויקט אשר התעכבה עקב משבר הקורונה. כעת, הפרויקט עולה על פסים מעשיים. ישנה ועדת היגוי פעילה ועבודת מטה נרחבת.

תקציב הפרויקט: מיזם משותף עם ארגון PJL בסכום כולל של \$8,000,000 לכ-4 שנים כאשר המשרד מממן 50% מעלות המיזם.

פרויקט קהילות קטנות ובינוניות

בקהילות רבות ברחבי העולם אין את היכולת לקיים שירותים חיוניים לחיי הקהילה בתחומי היהדות, החינוך, התרבות והקשר עם מדינת ישראל. כמו כן, קהילות שקיימת בהן תשתית בתחומים אלו זקוקות לחיזוק ולחיידוש התוכניות הקיימות כדי להגדיל את מספר חברי הקהילה ולחזק אותם.

מטרות הפרויקט: חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של קהילות יהודיות קטנות ובינוניות באמצעות החינוך הפורמלי והלא פורמלי על ידי שליחויות קצרות טווח, שבהן חברי משלחת ישראלים מבקרים בכל אחת מהקהילות לפחות שבע פעמים במהלך השנה ומעבירים פעילות המותאמת לכל הגילאים.

סטטוס הפרויקט: את הפעילות מבצעים "אור תורה" (12 קהילות בדרום אמריקה, שש קהילות באירופה ושש קהילות בצפון אמריקה) והסוכנות היהודית (שש קהילות באירופה ושש קהילות בצפון אמריקה) הפעילות

החלה בשנת 2018 ב-36 קהילות קטנות ובינוניות ברחבי העולם. בשנה השנייה של הפרויקט יצטרפו כ-100 קהילות חדשות. עם תחילת התפשטות מגפת הקורונה בארץ התבטלה והוקפאה כל הפעילות במסגרת המכרז הנ"ל. נכון לאמצע שנת 2021 אין צפי להחזרת פעילות, ועל כן נבחנת אפשרות לשינוי אופי הפעילות על מנת לשמור על רצף ולאפשר לקהילות להציע פעילות מגוונת גם במסגרת פעילות און ליין.

תקציב הפרויקט: 8.3 מלש"ח לכל שנות הפרויקט.

פרויקט "מומנטום"

קהילות יהודיות ברחבי העולם עומדות כיום בפני אתגרים של אובדן הזהות היהודית והקשר לישראל. משרד התפוצות מאמין, כי אחד הפתרונות המרכזיים לאתגרים אלו עשוי להיות טמון בכוח הנשי של הקהילה היהודית, שיוביל שינוי מתוך ראייה, כי הנשים הן מקור הכוח במשפחות ובקהילות היהודיות.

מטרת הפרויקט: לחזק את הזהות היהודית והקשר לישראל באמצעות זיהוי וטיפוח הקהל הנשי, שיתוף פעולה בין משרד התפוצות לארגון "מומנטום" (לשעבר JWRRP). אימהות הן מקור ההשפעה בבית ומקבלות ההחלטות על מקום המגורים, על חינוך הילדים ועל המעגל החברתי המשפחתי. במסגרת הפרויקט, אלפי נשים מכל רחבי העולם מגיעות לישראל במשלחת ייחודית, שבמסגרתה הן עוברות חוויה פיזית, רוחנית ואינטלקטואלית, המחזקת את הזהות היהודית בקרבן ומעמיקה את הקשר עם מדינת ישראל.

מטרתנו היא ליצור תנועה חובקת עולם של נשים יהודיות מובילות, שמשנות מבפנים את הקהילות המקומיות שלהן ומייצרות שינוי בעולם היהודי.

במסגרת המשלחת, המשתתפות נחשפות לתכנים בנושא חיזוק הזהות היהודית, חיזוק הקשר עם מדינת ישראל וחיזוק הקהילות היהודיות בתפוצות. במהלך תשעה ימים המשתתפות מסיירות במקומות בעלי משמעות למדינת ישראל, נפגשות עם נשים מעוררות השראה בישראל, מעשירות את ידיעותיהן על היהדות על גוניה השונים, נחשפות לתכנים ייחודיים ומשתתפות בפעילויות בעלות אופי של נתינה, כגון התנדבות בקהילה, ביקורים בבסיסים צבאיים, חלוקת מתנות לחיילים וקבלות שבת מיוחדות.

גולת הכותרת של התוכנית היא לאו דווקא המשלחת, אלא תהליך הפולו-אפ המעמיק שעוברות הנשים עם חזרתן לקהילות המוצא. כחלק מהקבוצה שאיתה הגיעו לישראל, הנשים משתתפות בפעילות קבועה, שמטרתה לשמר ולקבע את האפקט העצום של המשלחת. פעילות זו כוללת שיעורי יהדות, למידה משותפת, פעילות הסברה, סמינרים מקוונים, ארוחות שבת ופעילויות משפחתיות, שמכניסות למעגל היהודי גם את בני הזוג והבעלים של המשתתפות.

יעדי הפרויקט:

- חיזוק הזהות היהודית - עדכון התכנים העוסקים ביהדות כך שיהיו ממוקדים ולשביעות רצון המשרד. יושם דגש על ערכים ומסורת יהודית והתעמקות במורשת היהודית.
- חיזוק הקשר עם מדינת ישראל - עיבוי משמעותי של התכנים במהלך התוכנית לצד יצירת תכנים חדשים, כאשר המטרה היא ליצור חיבור משמעותי והזדהות עמוקה עם מדינת ישראל. במהלך התוכנית ייחשפו

המשתתפות לתכנים על היסטוריה של מדינת ישראל, היכרות עם נשים ישראליות מעוררות השראה (למשל, חברות כנסת או יזמיות), למידה על ראשית הציונות והתפתחותה ותוכני הסברה.

- הנעה לפעולה - הנשים שתשתתפנה בתוכנית תונענה לעשייה בקהילותיהן, ללקיחת אחריות על הזהות שלהן ושל משפחתן ותקבלנה כלים להשפיע ולחולל שינוי, קטן כגדול, בקהילותיהן השונות.
- חיזוק הקהילות היהודיות בתפוצות - יצירת הקשר בין מדינת ישראל ובניית התוכנית שתיטיב עם הקהילות היהודיות כצעד בונה אמן בין הממשלה לקהילות היהודיות.

בהקשר זה יודגש, כי כדי להגשים את מטרות הפרויקט באופן מיטבי, קהל היעד של הפרויקט הוא נשים שאינן חלק מקהילת הליבה ואשר יש להן ילדים עד גיל 18.

סטטוס הפרויקט: מאז כניסת משרד התפוצות למיזם בשנת 2013 לקחו חלק במסע "מומנטום" יותר מ-10,000 אימהות מ-29 מדינות ברחבי העולם. בשנת 2017 לווה הפרויקט בתוכנית מנהיגות רחבה ומשמעותית, שתפקידה לאתר את המשתתפות בעלות הפוטנציאל הרב ביותר להתברג בתפקידי מפתח בקהילות היהודיות בתפוצות. בשנת 2018 לקחו חלק במסע "מומנטום" 2,400 אימהות מ-26 מדינות. בתחילת שנת 2019 הוארך הפרויקט בשלוש שנים נוספות, ובמסגרתו עתידות להגיע לארץ 6,200 נשים מהתפוצות וישתתפו בפרויקט עוד 500 נשים מישראל. בסך הכול צפויות להשתתף בפרויקט עד סוף 2021 כ-18,000 נשים.

בצל משבר הקורונה התבטלו כל המסעות לארץ שהיו מתוכננים בשנת 2020. למרות ביטול המשלחות, מומנטום קיימה כ-170 כינוסי מנהיגות מקוונים מקוונים להשראה וחיזוק במגוון ערוצים: בזום, LIVE בפייסבוק, ביוטיוב ובאתר, בשפות: באנגלית, ספרדית, רוסית ועברית.

חידוש המשלחות לישראל עתיד להתרחש בקיץ הקרוב וישתתפו בו כ-80 אימהות. בניהם 2 מסעות מיוחדים, מסע לאימהות לחיילים בודדים ומסע של נשות רפואה.

במקביל וכמפורט להלן מפתח כיום הארגון ביחד עם המשרד תכנית דיגיטלית מעמיקה שתוכל לאפשר לפרויקט להישאר רלוונטי ולחבר נשים ליהדות ולמדינת ישראל גם בתקופה בה השמיים סגורים והמסעות אינם מתקיימים.

תקציב הפרויקט: כ-64 מלש"ח (כאשר המשרד מממן שלישי, כ-21 מלש"ח, מסך זה) לשלוש שנים (2019-2022).

M2M

פרויקט משותף למשרד התפוצות ולארגון מומנטום אשר מטרתו לתמרץ אימהות יהודיות להשלים אתגר בן 4 שלבים, באמצעות פלטפורמות דיגיטליות - באתר ובאפליקציה ייעודית מסוגה שתפותח לשם כך לסיור בקהילות יהודיות ברחבי העולם. מתוך הכרה שכדי לעשות שינוי בעולם, ראשית עלינו לשנות את עצמנו. הפרויקט יתמקד בחיבור נשים ובמפגש אישי, זאת על מנת לחבר אותם למשהו גדול יותר - להבנת הקשר שלהם לעם היהודי ולמדינת ישראל.

סטטוס הפרויקט: הפרויקט נכנס בשלב זה לתהליך האפיון ופיתוח האתר הצפוי להסתיים עד סוף 2021.

מנהלת צרפת

הקהילה היהודית בצרפת היא השנייה בגודלה בתפוצות. קהילה זו מונה כ-450 אלף יהודים, המהווים כ-1.4% מהאוכלוסייה במדינה ויותר ממחציתם גרים בעיר הבירה פריז. הם מעורים היטב בחיי החברה ובכלכלה של צרפת ורק כשליש מהם נמצאים בקשר עם הקהילה היהודית ומחנכים את ילדיהם חינוך יהודי.

כ-30 אלף תלמידים יהודים מתחנכים בבתי ספר יהודיים, המהווים כ-30 אחוז בלבד מכלל תלמידי הקהילה. כמו כן, שיעור נישואי התערובת עומד על כ-מעל 40% בקרב צעירים עד גיל 30.

מטרת הפרויקט: קיום תכנית מערכתית של פעילות חינוך בלתי פורמלית בצרפת שתביא עוד אלפי משתתפים חדשים לפעילות, תאפשר לארגונים בחינוך הבלתי פורמלי להפעיל תכניות רלוונטיות ותקיים חיבור וקשר בין התוכניות השונות הפועלות בתחום על מנת להגדיל את האפקטיביות החינוכית של החיבור לזהות היהודית ולישראל. כל זאת במטרה ליצור שותפות בין מדינת ישראל והקהילות היהודיות בצרפת על קולותיהן השונים מתוך עשייה ופיתוח של המערכים הקהילתיים ועידוד של הדור הבא לקחת חלק בקהילה ולחזק אותה ואת הקשר שלה לישראל.

סטטוס הפרויקט: בסוף שנת 2020 נחתם הסכם התקשרות עם ארגון "LAMORIM" לצורך הקמת מנהלת פעילות בצרפת. בנוסף, מונתה מנהלת לפרויקט והיא החלה לעשות מיפוי מעמיק של שטח הארגונים הבלתי פורמליים בצרפת כ-10 ארגונים יהודים לחינוך בלתי פורמלי עובדים על פיתוח תכנית אסטרטגית ל-3 שנים להגדלה משמעותית של מספר המשתתפים ויצירת עומק תכני.

תקציב הפרויקט: \$ 8,000,000 ל-3.5 שנים כאשר המשרד מממן 50% מהפרויקט.

הילמ"ה - מעבדה לתיקון עולם

הילמ"ה, הינה חל"ץ - הייטק למען החברה, שהוקמה על ידי בכירים בעולם ההיי טק הישראלי לתועלת הציבור וללא מטרת רווח. שאיפתם היא להפוך את ישראל למובילה עולמית בתחום ההייטק החברתי. הילמה מכשירה דור של צעירות וצעירים מישראל ומהעולם מוכשרים וחדורי מוטיבציה, המפתחים פתרונות טכנולוגיים-חברתיים פורצי דרך להעצמת החברה, האוכלוסיות המוחלשות ובעלי המוגבלויות. המשרד מוביל מהלך לשילוב צעירים יהודים מהעולם בפיתוח וכן בתשתית הפצה של הפתרונות ברחבי העולם על ידי קהילות יהודיות למען הכלל.

סטטוס הפרויקט: פותחו מוצרים טכנולוגיים רבים אשר ארגונים ועמותות ישראליות כבר התנסו בהם. כרגע בתהליך מציאת שותפים אסטרטגיים לתהליך ההטמעה והשיווק ברחבי העולם.

תקציב הפרויקט: 2 מלש"ח לשנתיים (לא מתקציב המשרד).

“לימוד FSU”

התקשרות עם ארגון “לימוד FSU” לצורך הקמת מיזמים קהילתיים ב-11 מוקדים בעולם על ידי יהודים דוברי רוסית. במסגרת הפרויקט יוקמו יוזמות מקומיות בקהילות, שיתקיימו בהן כנסי לימוד, כאשר המטרה היא לבנות “קהילה אקטיבית ולומדת”, אשר תציע לחבריה פעולות שונות ומגוונות לחיזוק הזהות היהודית והזיקה למדינת ישראל. בנוסף, טיפוח ועידוד של היזמים הקהילתיים (יחידים וקבוצות כאחד) יובילו לרציפות בפעילויות חינוכית-חברתית מגוונות בקרב המשתתפים לאורך השנה הקלנדרית, תוך ניסיון לחבר בין משתתפי המיזם לקהילות מקומיות.

מטרת הפרויקט: יצירת רשת קשרים משמעותית לחיבור המשתתפים (שלא שייכים לקהילה המקומית) לזהותם היהודית, למדינת ישראל ולקהילה מקומית.

יעדי הפרויקט: הקמת מיזמים קהילתיים על ידי יהודים דוברי רוסית ב-11 ערים בעולם. בסך הכול יהיו כ-50 מיזמים מקומיים בערים אלו מדי שנה ברחבי העולם.

סטטוס הפרויקט: המיזם החל את פעילותו בחודש יוני 2019. בשנת פעילות ראשונה השתתפו מעל ל-2,000 אנשים ב-50 מיזמים שונים שנבחרו מתוך כ-200 בקשות שהוגשו ל-Limmud Labs. כחלק מהתמודדות עם הקשיים שבאו בעקבות מגפת הקורונה, מרבית הפרויקטים עברו לפעילות מקוונת, אך חלקם נאלצו לבטל או לדחות את הפעילות.

בשנת 2020, בשנת פעילות השנייה לפרויקט, הוגשו כ-250 רעיונות ליוזמות מקומיות שמתוכם נבחרו 51 מיזמים שאושרו, וצפויים להשתתף בפעילות כ-2,800 משתתפים. על אף משבר הקורונה הפרויקט התרחב אל מעבר לגבולותיו הקודמים. ובנוסף לכנסים השנתיים שמתקיימים מדי תקופה בקהילות, נוספו גם עשרות פרויקטים חינוכיים וחברתיים הכוללים: קורסים, הרצאות, סדנאות, סיורים, תערוכות, מחשקים אינטלקטואליים, התנדבות ועוד ועוד.

תקציב הפרויקט: מיזם משותף בעלות כוללת של כ-8 מלש”ח לשלוש שנים וחצי כאשר המשרד מממן 50% מעלות המיזם.

“קדימה מדע” - חינוך יהודי בשעות אחר הצהריים במדינות חמ”ע (חבר המדינות העצמאיות)

קהילות היהודיות בחמ”ע שנתרו במקומותיהן לאחר גלי העלייה הגדולים של תחילת שנות התשעים של המאה הקודמת עומדות בפני אתגר משמעותי לשימור יהדותן והקשר שלהן למדינת ישראל, אתגר אשר הופך עם השנים לקשה יותר ויותר. מדובר בקהילות שאינן משופעות באמצעים חומריים רבים, ולכך מצטרפת העובדה, כי בשל העלייה הגדולה והמבורכת לישראל הידלדלו יכולותיה של הקהילה המקומית לתמוך במוסדות הקהילתיים, ובראשם מסגרות החינוך היהודי, והעול הכלכלי לקיום הקהילה ושימור הזהות היהודית, שהיה לא פשוט מלכתחילה, הוכבד. נוסף על כך, המשטרים במדינות חמ”ע משקיעים משאבים משמעותיים בשרוג מצבם הפיזי של מוסדות הציבור הכלליים ובציודם, עובדה היוצרת תחרות הולכת וגוברת על לבן של המשפחות היהודיות בבואן לבחור בסוג החינוך שאותו יעניקו לילדיהם. בניגוד לעבר, שבו ארוחה חמה מובטחת הספיקה לשכנע הורים לשלוח את ילדיהם לבית ספר יהודי, כיום רק רמה חינוכית גבוהה והזדמנויות ייחודיות בתחומי הטכנולוגיה והמחשבים מהווים גורם משיכה חזק דיו להורים

בבואם לבחור את בית הספר של ילדיהם. ניסיונות ההתמודדות עם מגמה זו בעולם החינוכי בחמ"ע גוררים עלויות משמעותיות לבתי הספר היהודיים, המתקשים לעמוד בדרישות התקציביות הנגזרות מכך. עובדה זו פוגעת בסופו של דבר במספר הילדים ובני הנוער הזוכים לחינוך יהודי ולחיזוק הקשר שלהם למדינת ישראל במדינות אלה.

המשרד מאמין, כי חלק נכבד מהמענה לבעיה זו הינו השקעה בבתי ספר של אחר הצהריים (מרכזים חינוכיים) לחינוך משלים בחמ"ע, אשר יציעו לילדים יהודים הלומדים במערכת החינוך המקומית הכללית תכנים חינוכיים ותרבותיים, אשר ימשכו אותם להגיע לפעילויות במרכזים החינוכיים ויספקו להם לצד זאת תכנים משמעותיים בתחומי הזהות היהודית והקשר לישראל. יתרונותיו של פתרון זה הינם עלותו הנמוכה יחסית לעומת תמיכה בבתי ספר יהודיים, ועם זאת השפעה מקסימלית על הילדים, באופן שיעשיר את הידע היהודי שלהם, יעצב את זהותם היהודית ואת הקשר שלהם למדינת ישראל.

מטרות הפרויקט:

1. להקים בתי ספר של אחר הצהריים (מרכזים לחינוך משלים) ברחבי חמ"ע בשיתוף הקהילות וארגונים מקומיים. מרכזים אלה ייצרו מסגרת יהודית לתלמידי בתי הספר הכלליים בחמ"ע באמצעות מגוון פעילויות לימודיות וחברתיות, שיועברו על ידי מורים ומחנכים המוכשרים לכך, תוך היעזרות בחידושים טכנולוגיים וחינוכיים עדכניים.
2. מרכזים אלה יבנו ויעמיקו את הזהות היהודית והקשר לישראל בקרב המשתתפים, אשר אינם זוכים לשום סוג של חינוך יהודי, ויחברו אותם, וכפועל יוצא גם את משפחותיהם, לקהילות היהודיות ולמדינת ישראל. פעילות זו תיצור בקרב משתתפי התוכנית ומשפחותיהם את הבסיס להמשך חיים יהודיים משמעותיים, שמדינת ישראל משחקת בהם תפקיד מרכזי.
3. מהות השותפות המוצעת הינה יצירה משותפת של המשרד ושל "קדימה מדע", שמטרתה להקים מערך של בתי ספר של אחר הצהריים לחינוך משלים ברחבי חמ"ע, שיציעו לתלמידי בתי ספר שאינם יהודיים פעילויות שיחזקו את זהותם היהודית והקשר שלהם לישראל. הפעילויות במרכזים הללו יכללו, לצד פעילויות הקשורות לישראל וליהדות, גם תכנים חינוכיים ותרבותיים אחרים וכן ארוחות צהריים ופעילויות ספורטיביות, שיהוו אמצעים למשיכת כמה שיותר משתתפים מאוכלוסיית היעד של תלמידים יהודים בבתי הספר הכלליים. ניהול הפרויקט יתבצע על ידי מטה שיוקם לשם כך, שתפקידו יהיו פיתוח תוכניות לימוד והעשרה ביהדות ובנושאים הקשורים למדינת ישראל והפעלתן, הכשרת אנשי הוראה וחינוך לשמש כחברי צוות בכל אחד מהמרכזים, ליווי והנחיה של אנשי החינוך וההוראה באמצעות מנחים מקצועיים וכן מימון חלקי של תקציב הפעילות בכל אחד מהמרכזים.
4. המרכזים יפתחו על ידי ספקים-שותפים, אשר יעמדו בתנאי הסף התוכניים והטכניים שיוגדרו בפרויקט, כאשר כל מרכז ימומן בחלקו על ידי השותפים במיזם, בעוד חלק אחר ימומן על ידי כל ספק בנפרד. כל מרכז שכזה יעסיק מנהל וכמה מחנכים/מדריכים בעלי ניסיון בחינוך יהודי, כאשר גודל הצוות יותאם לגודל האוכלוסייה הפוטנציאלית באותו אזור. כל מרכז יפעיל תוכנית שתתקיים ארבעה ימים בשבוע, חמש שעות בכל יום, מתוכן שעה וחצי בכל יום שבהו יילמדו באמצעים שונים תכנים הקשורים לישראל ולזהות יהודית. בשאר הזמן יציע המרכז תכנים חינוכיים ותרבותיים אחרים, שייבחרו על ידי אנשי המרכז לאחר שיימצאו כמתאימים ביותר למשיכת המספר הגדול ביותר של ילדים ובני נוער יהודים. התכנים

שעניינם ישראל ויהדות ומערכי השיעורים/פעילויות הקשורות אליהם ירוכזו על ידי מטה הפרויקט, בעוד שבנוגע לפעילות המשלימה תינתן למרכזים עצמאות, שתחומיה יוגדרו מראש על ידי מטה הפרויקט, לבחירת הפעילויות.

5. המטרה היא שכל מרכז ייצור קהילה של תלמידים יהודים המגיעים אליו לתוכני העשרה, וכי הצלחתו בחיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל תמשוך תלמידים נוספים להגיע למרכזים. פעילות זו צפוי שתשפיע בתורה גם על הוריהם של המשתתפים ועל חוג חבריהם היהודים ומשפחותיהם המורחבות, שייתכן כי ישתתפו בעקבות כך בפעילויות יהודיות נוספות, עובדה שתביא לכדי יצירת קשר שלהם עם הקהילה.

יעדי הפרויקט:

1. בשנת הפעילות הראשונה המלאה של הפרויקט (החל מתחילת שנת הלימודים בספטמבר 2019) יוקמו 20 בתי ספר של אחר הצהריים בערים הבאות בחמ"ע: מוסקבה, אודסה, באקו, טביליסי, ניז'ני נובגורוד, רוסטוב, קייב, חרקוב, אורנבורג, זיטומיר, פטרבורג, בריאנסק, טומסק, צארקס, זפרוזה, פערם, טאלין, נובוסבירסק, אופה, מינסק, סמרה ומריופול. מרכזים אלה ימשכו אליהם 1,180 תלמידים בשנה. 50% מהתלמידים ישתתפו בפעילות בנושאי יהדות וישראל פעמיים בשבוע, 25% מהתלמידים ישתתפו שלוש פעמים בשבוע ו-25% נוספים ישתתפו ארבע פעמים בשבוע.

2. בשנת הפעילות השנייה של הפרויקט (החל מתחילת שנת הלימודים בספטמבר 2020) יוקמו עוד 20 בתי ספר של אחר הצהריים בערים בחמ"ע. יחד עם מוסדות השנה הראשונה ישתתפו בפעילות המרכזים 2,330 תלמידים בשנה (1,150 תלמידים במוסדות החדשים). 50% מהתלמידים ישתתפו בפעילות בנושאי יהדות וישראל פעמיים בשבוע, 25% מהתלמידים ישתתפו שלוש פעמים בשבוע ו-25% נוספים ישתתפו ארבע פעמים בשבוע.

3. בשנת הפעילות השלישית של הפרויקט (החל מתחילת שנת הלימודים בספטמבר 2021) יוקמו עוד 10 בתי ספר של אחר הצהריים בערים בחמ"ע. יחד עם מוסדות השנה הראשונה והשנייה, ישתתפו בפעילות המרכזים 3,020 תלמידים בשנה (690 תלמידים במוסדות החדשים). 50% מהתלמידים ישתתפו בפעילות בנושאי יהדות וישראל פעמיים בשבוע, 25% מהתלמידים ישתתפו שלוש פעמים בשבוע ו-25% נוספים ישתתפו ארבע פעמים בשבוע.

סטטוס הפרויקט: הפרויקט החל את פעילותו בחודש אפריל 2020. במהלך שנת פעילות הראשונה נפתחו 14 מרכזים במדינות שונות בחמ"ע, בצל משבר הקורונה מרבית המרכזים עברו התאמה והסבה ונערכו לפעילות מקוונת בעת הסגר. הפעילות של הפרויקט הייתה בין המסגרות חינוך היחידות שעברו לפעילות מקוונת במרחב הפוסט סובייטי.

בשנת 2021, שנת פעילות השנייה לפרויקט, נפתחו 24 מרכזים במדינות ברית המועצות לשעבר, לרבות: רוסיה, אוקראינה, גאורגיה, בלארוס, מולדובה, אזרבייג'אן ועוד.

תקציב הפרויקט: מיזם משותף בסכום של 32.5 מלש"ח לשלוש שנים ושמונה חדשים מיום החתימה על ההסכם, עם אופציה להרחבה בסכום של 18 מלש"ח כאשר המשרד מממן 50% מעלות המיזם.

הייעוד המשותף

שלב א' - כנס הייעוד המשותף

מטרת הפרויקט: גיבוש אמנה משותפת לייעוד משותף לעם היהודי בארץ ובעולם, באופן אשר יאפשר, על אף המחלוקות, לעם היהודי לראות ולפעול לאורו של ייעוד משותף, המאחד את כלל גווי העם היהודי.

יעדי הפרויקט: בשלב הראשון התקיים כנס מקצועי, אשר במסגרתו גובשה בהסכמה רחבה של מובילי דעה בעם היהודי מגילת הייעוד המשותף.

סטטוס הפרויקט: הכנס בוצע בהצלחה רבה, נכתבה תכנית עבודה ומתקיימים עליה דיוני המשך.

תקציב הפרויקט: 550 אלש"ח.

שלב ב' - שיתוף ציבור

יעדי הפרויקט: הפצת טיוטת "מגילת העם היהודי" במסגרת הליך שיתוף אלפי משתתפים מכל שכבות החברה בארץ ובעולם לצורך חשיפה רחבה של הרעיון, קבלת הערות וטיוב הטייטה. בנוסף ביצוע קמפיין ברשתות החברתיות על מנת להשיג מאות אלפי תומכים למגילה.

סטטוס הפרויקט: נוסח המגילה הופץ ברחבי העולם היהודי במטרה לעודד כמה שיותר יהודים מרקעים וממקומות שונים בעולם להשפיע על תוכנו. נוסח המגילה הוצג בכנסים ובהתכנסויות בין לאומיות רבות, ואלפי חברי קהילות יהודיות ברחבי העולם דנו בו. בנוסף הופץ 'משאל העם' על עקרונות המגילה ובו השתתפו למעלה מ- 120,000 איש.

כשנה וחצי לאחר השקת המגילה ולאחר שנדונה בקרב קהילות יהודיות ברחבי העולם, בנר שמיני של חנוכה 2020, נחתמה המגילה באירוע מרגש אשר לווה במיצג אור קולי אינטראקטיבי על גבי חומות העיר העתיקה בירושלים, בהשתתפות רה"מ בנימין נתניהו, רה"מ החליפי ושר הביטחון בני גנץ ואישי ציבור נוספים. האירוע שודר באתרים רבים בפלטפורמות נוספות ברשת וזכה לעשרות אלפי צפיות.

בנוסף וכחלק מאירועי החתימה, התקיימו 16 מפגשי שיתוף ציבור באנגלית ובעברית. המפגשים הונחו על ידי מנחים מקצועיים מארגונים שותפים שגויסו למהלך. המשתתפים במפגשים גויסו באמצעות קמפיין ברשתות החברתיות ובאמצעות מגזין שצורף לעיתוני סוף השבוע של 'מקור ראשון' ו'הארץ' וחולק לכ- 130,000 בתי אב.

כנס עיתונאים יהודים דו-שנתי

מטרת הפרויקט: חיזוק הקשר בין מדינת ישראל לתקשורת היהודית בעולם.

יעדי הפרויקט: הפקת כנסים בין-לאומיים בשותפות עם לשכת העיתונות הממשלתית. בכנסים השתתפו כ-250 עיתונאים ומו"לים יהודים מהתפוצות, שנחשפו למידע אמין, מפורט ועדכני על מדינת ישראל ועל מדיניותה בנושאי כלכלה, תיירות, יזמות, זכויות אדם ועוד.

סטטוס הפרויקט: בדצמבר 2020 התקיים כנס עיתונאים יהודים ה-4 לראשונה באופן מקוון. הכנס הוא כנס בין-לאומי בשותפות לשכת העיתונות הממשלתית.

בין הנושאים שנדונו בכנס היו השפעת הרשתות החברתיות על שנאת היהודים בעולם בצל משבר הקורונה, וכן סוגיית זכות ההתערבות של יהודי העולם בנעשה בישראל.

בין המשתתפים בכנס ניתן היה למנות את: המשפיען היהודי והקומיקאי אבי ליברמן; בלוגר וגורו האוכל היהודי גבריאל בוקסר, ומישראל השתתפו בין היתר עורך "ישראל היום" בועז ביסמוט, מגישת מהדורת השבת של "חדשות 13", הילה קורח, ועוד בכירים בתקשורת היהודית העולמית. בכנס נטלו חלק באופן אינטראקטיבי כ-80 עיתונאים ומו"לים יהודים מכל העולם וצפו בו מעל ל-9,000 משתתפים.

תקציב הפרויקט: 500 אל"ש"ח.

פרויקט הסברה בכותל המערבי

בכותל מבקרים יותר מ-11 מיליון איש בשנה, רובם ככולם יורדים לרחבת התפילה. הכותל הינו המפגש של מיליוני המבקרים - יהודים ושאינם יהודים, מהארץ ומהתפוצות - עם מורשת ישראל וההיסטוריה הענפה של שריד בית המקדש והעם היהודי במקום. הכותל המערבי פותח עבורם צוהר לעולם היהדות והתפילה ומאפשר למתעניינים קבלת מידע, הכוונה ושיחות עומק בנושאי מורשת וחיבור לשרשרת הדורות הנצחית, לירושלים ולישראל.

מטרת הפרויקט: שיתוף פעולה עם הקרן למורשת הכותל למתן מענה הסברתי ברחבת הכותל המערבי למבקרים מהתפוצות, שזהו לרוב מפגשם הראשון עם אבני הכותל העתיקות, במטרה להעצים ולחזק את החיבור לשרשרת הדורות, בצורה מקצועית יותר, מזמינה יותר ובולטת יותר.

יעדי הפרויקט: הקמת דוכני הסברה ברחבת הכותל המערבי, אשר יכללו חומרי הסברה, עובדי הסברה ועמדות רישום להמשך קשר.

סטטוס הפרויקט: הקרן למורשת הכותל החלה להקים את הפרויקט בחודש מאי 2019.

תקציב הפרויקט: 3.075 מלש"ח להקמה ולתפעול העמדות לשנתיים (מתוכם מתקציב משרד התפוצות 1.475 מלש"ח).

הדרכות לשעת חירום וחילוץ החוסן הקהילתי: מה"ת

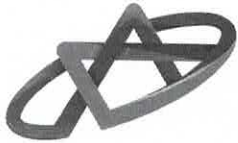
עם תחילת משבר הקורונה השיק המשרד פרויקט חדש בשיתוף עמותת 'מהות ישראל' אשר נועד לסייע להנהגות הקהילות והארגונים היהודיים בעולם להתמודד עם המשבר המורכב במישור הנפשי. במסגרת הפרויקט מומחים בתחום בריאות הנפש וניהול משברים העבירו עשרות הכשרות למנהיגי קהילות/רבנים/נהלות ארגונים/מנהלי בתי ספר, בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית אשר העניקו להם כלים מקצועיים להתמודדות מיטבית ומתאמת לתפקידם בעת המשבר.

סטטוס הפרויקט: במהלך החודשים מרץ - מאי 2020 התקיימו כ-45 סדנאות.

תקציב הפרויקט: 50,000 ₪.

כנ
כנג
שפ
של
סטנ

ד. חיזוק החיבור של הישראלים בארץ לעם היהודי בתפוצות

חיזוק הקשר בין הקהל הישראלי לתפוצות הוא אחת ממטרות המשרד ויעדיו לפי ספר תוכניות העבודה של משרדי הממשלה לשנים 2016-2019, המפורסמים בספר תוכניות העבודה של ממשלת ישראל, כאשר המטרה היא לשנות את השיח הציבורי ביחס לחשיבותו של החיבור שלנו כישראלים לעם היהודי בתפוצות.

”עמ”י” - מיזם לחיזוק הקשר בין ישראלים לעם היהודי

הקשר בין ישראל והתפוצות והבטחת עתיד העם היהודי הוא מהנושאים החשובים שעומדים בפני מדינת ישראל, כנושא ערכי ואסטרטגי ראשון במעלה, וזאת כפי שנקבע בהחלטת ממשלה מספר 184 מיום 05.07.2020:

”לאור מדיניות הממשלה הרואה בחיזוק העם היהודי בתפוצות משימה בעלת חשיבות עליונה הנובעת מתפיסות היסוד של מדינת ישראל וכחלק בלתי נפרד של החזון הציבורי”.

במסגרת החלטה זו, שבה אישרה הממשלה מתווה אסטרטגי להבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות נקבע גם כי חיזוק הקשר של הישראלים ליהדות העולם הוא אחד מששת תחומי הפעולה בהם יש לפעול כדי לממש את מטרות המתווה:

”הממשלה משקיעה בשנים האחרונות בהליך חשיבה ותכנון מעמיק יחד עם יהדות התפוצות על האופן שבו על הממשלה לפעול ביחס לאתגרי יהדות התפוצות. עם זאת, השיח הישראלי הפומבי כמעט שאינו עוסק בתפוצות העם היהודי, כאשר יוצאי הדופן הם משברים מתוקשרים, מקרי אסון, פיגועי טרור וגילויי אנטישמיות.

כחלק מהתפיסה הדו-כיוונית וההדדית של יחסי ישראל והעולם היהודי, יש חשיבות ראשונה במעלה להשפיע על התודעה הישראלית ולהטמיע בציבור הישראלי את התובנה, כי העם היהודי בתפוצות הוא חלק בלתי נפרד מהקיום של הקולקטיב היהודי, שישראל במרכזו. המטרה בעיסוק בתחום פעולה זה הוא להעמיק את הידע של העם בישראל לגבי החיים היהודיים בתפוצות, לחשוף את הישראלים למגוון הקהילות ופיזורן הגיאוגרפי בעולם ולאתגרים העומדים בפני הקהילות השונות, להגביר את תחושת השייכות בין הישראלים בארץ ליהודים בתפוצות ולהניע את הישראלים למעורבות ולעשייה בנושאים הקשורים ליהודים בתפוצות.”

בהתאם הקים המשרד בשיתוף עם עמותת גשר את מנהלת ישראל.

מטרות הפרויקט: הגברת הידע של הקהל הישראלי לגבי היהודים בתפוצות, הקהילות, היחידים והאתגרים; העצמת תחושת השייכות בין הישראלים בארץ ליהודים בתפוצות; חשיפת הקהל הישראלי לאתגרים של אחיהם בתפוצות, ועירובם בתחומי עשייה הקשורים ליהודים בתפוצות.
הפרויקט יפעל באמצעות מטה מקצועי פעיל שיעבוד בכמה מישורים:

1. **ביצוע פעולות רחביות** - שפה וחינוך - הטמעת תמות מרכזיות אשר ייצרו קו קוהרנטי ומוביל בפיתוח העמיות בישראל, בפיתוח והטמעת רעיונות ומושגים עקביים ומערכתיים, תשתיות שפה וחינוך וטקסטים מכוננים.

פיתוח כלים מרכזיים רחביים ליישום - כלים להנחיית קבוצות ולימי עיון: למדריכים ולמנחים, פיתוח סדנאות ופעילויות קבוצתיות המביאות את המשתתפים לשאלות, תובנות והעמקה בנושא. הבניית מאגרים מקצועיים של חומרים וכלים לימי עיון אשר יובילו להבנת החשיבות בחיבור של ישראל לתפוצות ולרצון לקחת חלק ושותפות בחיבור.

מאגרי נתונים - הקמת מאגרי נתונים של פרויקטים בתחום התפוצות, פרטי מרצים וסדנאות בנושא ורשימות מתעדכנות של משתתפים בפעילויות השונות.

מודעות ונראות ציבורית - הרצון להגיע לאוכלוסייה היהודית בישראל על כל גווניה. פרויקטים המתאימים ומגיעים להמונים ויש להם נראות ציבורית גבוהה כדוג' תחרויות, תווי תקן, ארועי שיא ושת"פ עם גופי תקשורת.

מדידה והערכה - עיצוב יעדים ברורים ומדידים של פעולות נקודתיות כדוג' מפגשים ושל השפעה כוללת על החברה הישראלית בכלל, באמצעות מתודולוגיות מדידה קוהרנטיות ליעדים ולאספקת מידע עדכני בדבר העמידה ביעדים, וזאת על מנת שההשקעה בתחום תהיה יעילה ואפקטיבית.

תכנון ומדידה - המטה ידאג לתכנון מתמיד של הצעדים הבאים לקידום הנושא ומדידה והערכה של האפקטיביות שלהם ככלי מרכזי לתהליכי התכנון והביצוע.

תכלול הפרויקטים השונים - הביצוע יעשה על ידי השחקנים המתאימים בשוק, המטה יהיה אחראי לתיאום וסנכרון המאמצים השונים וכן לוודא ביצוע נכון ואפקטיבי.

2. **הטמעת הנושא במערכות קיימות** - בכל אחת מהמערכות האלו יש לבצע הליך תכנוני וביצועי להסברה, רתימת ההנהלה והמערכות השונות להטמעה של הנושא. בחלק ממערכות אלו המשרד החל בפילוטרים שונים וכעת יש צורך במיסוד התפיסה והטמעה מערכתית. במערכות אחרות יש צורך לבצע את התהליך מהתחלה.

3. **פיתוח פרויקטים חדשים ומתפתחים** - יש צורך רצוף לבצע פרויקטים חדשים שמשפיעים על התחום כולו. גם כאן המשרד החל בחלק מהמקרים בפילוטרים וכעת יש צורך לפתח את התחומים, לפתוח תחומים חדשים ובעיקר לחבר את כלל המאמצים לאסטרטגיה אחת ולרצף תוכני, חינוכי ואפקטיבי. ולכן תהליך התכנון המתמיד של המטה הוא אחד מהתפקידים החשובים שלו.

סטטוס הפרויקט: נחתם הסכם, מונה צוות מקצועי ואושרה תכנית עבודה לשנה הקרובה.

תקציב הפרויקט: מיזם משותף של משרד התפוצות ועמותת גשר בסכום של 16,000,000 ₪, כאשר המשרד מממן עד 50% מהתקציב.

פרויקט "קומיוניטי" ו"קומיוניטי 2.0"

מטרת פרויקט זה היא להשפיע על התודעה והעשייה של מובילי דעת הקהל הבכירים במדינת ישראל (הבאים מתחומים שונים, כגון: צבא, מגזר ציבורי, מגזר שלישי, עסקי, משפט, אקדמיה, תקשורת וכו') להכיר את יהדות התפוצות ולהתחבר אליה, באמצעות דו-שיח, ידע מגוון ומפגש עומק עם קהילות בתפוצות. מתוך המחשבה, שבעתיד הנראה לעין אותם מובילי דעת הקהל ישלבו בעשייתם, בזכות הפרויקט, את החיבור עם יהדות העולם.

קהל היעד של התוכנית הוא בכירים וגורמים משפיעים מתחומים שונים בכל המגזרים בישראל, שמשפיעים על קהלים גדולים ומערכות גדולות. התוכנית כוללת חמישה מפגשים בישראל ושיאה הוא משלחת לקהילה יהודית בתפוצות.

התוכנית משלבת את טובי המרצים בתחום, תוך עיסוק בכמה אשכולות משמעותיים. כל קורס מובל על ידי מנחה מקצועי, שתפקידו לייצר תהליך חינוכי משמעותי עבור כל משתתף ועבור הקבוצה כולה, כולל במהלך המשלחת לחו"ל. בתום כל מפגש המנחה עורך "עיבוד קבוצתי", שבמהלכו נוצר שיח עמיתים, המאפשר את התהליך הקבוצתי.

בסוף שנת 2018 הוקמה קהילת הבוגרים של הפרויקט, אשר נקראת "קומיוניטי 2.0", ומטרתה לקדם פעולות במדינת ישראל להכרה ולחיבור עם יהודי התפוצות. לתוכנית "קומיוניטי 2.0" רכז קהילה, אשר בנה תוכנית עבודה לשנת 2019 והרבעון הראשון של שנת 2020.

בתוכנית: אירועים בכל חודשיים (מפגשי קהילה), הכוללים חיבור לנושא התפוצות והעמקת הידע, תוכניות המשך וחממת פיתוח ומלגות. בהמשך עתידים לקחת חלק באירועים גם בוגרי תוכניות דומות, אשר אנו מעוניינים לרתום לנושא התפוצות לפעילות ארוכת טווח.

סטטוס הפרויקט: בשנת 2020 בשותפות עם בית הנשיא וגשר אורגנו מספר כנסים וירטואליים למובילי דעה שהציגו את משבר הקורונה בקהילות היהודיות. בנוסף, יצא קורא מתוקצב לעמיתים בתוכניות השונות לביצוע פרויקטים שקשורים לתחום יחסי ישראל והתפוצות. כמו כן, נערכו כמה מפגשים וירטואליים עם השרה ועם המשרד לשיתוף ציבור ומחשבה משותפת.

תקציב הפרויקט: "קומיוניטי" - מיזם משותף בסכום של כ-6.5 מלש"ח, בחלוקה שווה לשנים 2016-2019. "קומיוניטי 2.0" - 800 אלש"ח, לשנים 2020-2021.

ימי עיון "פורצים את הגבולות"

מטרת ימי עיון אלו הוא לפתוח צוהר לנושא מרתק, רלוונטי ועכשווי, שנמצא בדרך כלל מחוץ לרדאר ולתחום החשיבה של רוב אזרחי ישראל. נושא יהדות התפוצות רלוונטי וחשוב לכל אדם שמשפיע על החברה הישראלית, שפועל למען עתיד ישראל בחינוך, בביטחון, ובכל תחום פעולה של עיצוב דעה ותודעה בישראל.

מטרות הפרויקט: לחבר ארגונים, עמותות, עיריות ומועצות מקומיות ליהדות התפוצות בשאלות עומק, ידע והבנה ותובנות על מציאות החיים שלהם, הקשר אלינו ועתיד העם היהודי. כל זאת באמצעות שיחות מרתקות, מעוררות מחשבה ומלהיבות עם מומחים מהשורה הראשונה, בצירוף עם עיבוד קבוצתי של הרעיונות המרכזיים, שמביאים את השאלות והתובנות שמעורר הנושא אל הקבוצה עצמה, אל תחומי העשייה שלה ושאלות זהות יסודיות של המשתתפים.

סטטוס הפרויקט: בשנים 2017-2018 לקחו חלק בימי העיון כ-1,000 משתתפים. בשנת 2019 לקחו חלק בפרויקט כ-560 משתתפים. המשך הפרויקט מועבר למנהלת עמ"י.

תקציב הפרויקט: שוטף, בהתאם למספר ימי העיון.

"בתי ספר תאומים"

משרד החינוך והסוכנות היהודית בשיתוף משרד התפוצות חוברים לתוכנית הרחבה והעמקה של רשת בתי הספר התאומים של יחידת השותפויות בסוכנות היהודית, המקשרת מוסדות חינוך בישראל ובתפוצות במטרה להעמיק את ההיכרות עם החיים היהודיים בתפוצות ובישראל וליצור קשרים חינוכיים בני קיימא בין צמדי בתי ספר. תוכנית "בתי ספר תאומים" יוצרת הזדמנות למפגש בין אוכלוסייה ישראלית ואוכלוסייה מהתפוצות ולשיח דינאמי ומתפתח סביב סוגיות של זהות יהודית, מדינת ישראל, ערבות הדדית והעשייה הנגזרת מכך.

מטרת הפרויקט: ליצור ולחזק קשרי תאומות בין בתי ספר בארץ ובתפוצות בשכבות הגיל השונות. התוכנית מיועדת לטיפוח תודעה ושייכות לעם היהודי, זיקה ומחויבות לישראל והיכרות וכבוד כלפי הביטויים השונים לחיים יהודיים בימינו.

מטרת העל של התוכנית היא לחולל שינוי תרבותי משמעותי ביחסי ישראל-תפוצות בקרב המשתתפים בתוכנית. זאת באמצעות העמקת הידע ופיתוח תחושה של זהות קולקטיבית יהודית עולמית בקרב תלמידים, מורים והורים יהודים בישראל ובעולם. לאורך שנות התוכנית ילמדו משתתפיה להכיר את יהדות התפוצות, ירגישו כלפיהם קרבה ומחויבות ויידעו להגדיר את העם היהודי כאחד ממעגלי השייכות שלהם. הם יעשו זאת באמצעות למידה ושיח חינוכי סביב עולמות התוכן של עמיות יהודית ואירועי קשר רציפים לאורך שנת הלימודים.

יעדי הפרויקט: עד שנת 2022 יוקמו 100 שותפויות חדשות בכל שנה, בסך הכול 800 בתי ספר בישראל מול 800 בתי ספר בתפוצות.

סטטוס הפרויקט: עד כה הוקמו למעלה מ-300 שותפויות בין בתי הספר.

הפעילות בתחום זה מתקיימת באופן וירטואלי גם בשגרה. למרות השבתת בתי הספר ב-2020 ובצל משבר הקורונה, רוב הכיתות המשיכו בפעילות שוטפת ובה דנו ועסקו גם בהשלכות של הקורונה על החיים היהודיים בקהילות והחיים בבית הספר.

תקציב הפרויקט: 2.1 מלש"ח לשנה.

פלטפורמה להפצת ידיעות חדשותיות מהעולם היהודי בכלי התקשורת בישראל

על מנת לחזק את הקשר והערבות ההדדית בין הישראלים ליהדות התפוצות, המשרד התקשר עם ספק אשר יקים פלטפורמה אשר תאפשר איסוף ידיעות חדשותיות יום יומיות מהמתרחש בעולם היהודי והפצתן בכלי התקשורת הישראלית. כך ניתן יהיה לייצר רצף ידיעות בנושא יהדות התפוצות לאורך תקופה ממושכת

מטרת הפרויקט: חיבור אזרחי ישראל לנושא יהדות התפוצות והבנת חשיבות הקשר.

יעדי הפרויקט (שנתי): הפצת ידיעות כמפורט להלן:

300 כתבות קצרות (עד 250 מילים).

115 מאמרים/כתבות עומק (700-1000 מילים).

83 סרטוני וידיאו (60-100 שניות).

סטטוס הפרויקט: הפרויקט עומד ביעדיו בהתאמות הנדרשות. במהלך שנת הפעילות הנוכחית נוצרו שיתופי פעולה עם עיתונות כתובה בעלת תפוצה ארצית משמעותית ומרבית הכתבות שהתפרסמו לאורך השנה בנושא התפוצות נכתבו ע"י הספק. לאחרונה הוארכה ההתקשרות עם הספק עד לסוף 2021.

תקציב הפרויקט: כ-2.5 מלש"ח לכשנתיים וחצי, החל ממועד החתימה על הסכם ההתקשרות.

פעילות בבתי ספר בישראל במסגרת פרויקט חינוך פורמלי

משרד התפוצות פועל בשיתוף משרד החינוך לבניית 50 יחידות לימוד חדשות בנושא יהדות התפוצות והטמעתן עבור כיתות ה'-ט'.

פעילות במסגרת "מסע ישראלי" ותנועות הנוער

"מסע ישראלי" הינו מסע ערכי חינוכי וחוויתי, שמטרתו העצמת תחושת השייכות לארץ ולמדינה. הרעיון המרכזי של המסע הוא תנועה סביב מעגלי זהות מן הראשוני והבסיסי אל המורכב והעמוק - "אני ועצמי", "אני והקבוצה", "אני והקהילה", "אני והעם בארץ", "אני והמדינה". בשנת הפעילות האחרונה התווסף מעגל זהות נוסף, "אני והעם היהודי" - אשר חושף בפני התלמידים את נושא יהדות התפוצות - היכרות, קשרים ואתגרים.

מועצת תנועות הנוער

בשנת 2020 תנועות הנוער המשיכו בפעילות השוטפת שלהם בנושא יהודי התפוצות, מפגשים עם שליחים חוזרים ופרויקט משותף יחד עם מוזאיק של מפגשים וירטואליים בין בני נוער. כמה מהתנועות גם ערכו קמפיין סולידריות למען יהודי התפוצות בשיא הגל הראשון על מנת לעורר מודעות וסולידריות עם אחינו בעולם.

תקציב הפרויקט: 1 מלש"ח לשנה.

כינון שבוע חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות

ביום 10.7.16 אושרה החלטת ממשלה מס' 1656, בשם "חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות", שקבעה, כי מדי שנה במהלך חודש כסלו ייערך שבוע חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות. במסגרת השבוע תקיים הממשלה דיון בנושא, יוצע לכנסת ליטול חלק באירועים וייערך יום דיונים מקצועיים בנושא חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות במתכונת שתיקבע על ידי יושב ראש הכנסת.

כמו כן, יתקיימו פעילויות בתחום החינוך הפורמלי והלא פורמלי.

המשרד מעודד פעילויות יחד עם שותפים רבים, כגון משרד החינוך ועיריות ומועצות מקומיות. כמו כן, מתקיימת בשבוע זה "צעדת התפוצות".

יום התפוצות בכנסת

בכ"ב כסלו, 8.12.20 הכנסת ציינה את יום התפוצות. היום עסק בנושא הקשר בין מדינת ישראל ליהדות התפוצות. במהלך היום הוצגה תערוכת תמונות מפרויקטים של המשרד והתקיימו דיונים במספר ועדות, ובין היתר:

- ועדת הקליטה והתפוצות: ישיבת היכרות עם הקהילה היהודית בבחריין
- ועדת הכלכלה: דיון בנושא התרומה של יהודי התפוצות לכלכלת ישראל
- ועדת החינוך, התרבות והספורט: ישיבה בנושא החינוך היהודי בתפוצות

כמו כן, הושקה השדולה לחיזוק הזיקה והחינוך היהודי בתפוצות בראשות ח"כ יוסי טייב, וכן התקיים נאום בנושא במליאת הכנסת.

צעדת התפוצות

לראשונה, ב-3 בדצמבר 2018, במהלך שבוע חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות ובמטרה לקבע זאת כמסורת שנתית, אלפי ישראלים מכל הארץ, בהם גם בני נוער ממגוון בתי ספר, תנועות וארגוני נוער צעדו יחד עם שותפים מיהדות העולם במרכז העיר ירושלים בצעדה ממלכתית, אשר מעבירה מסר של אחריות, שותפות וערבות הדדית כלפי אחינו ואחיותינו, יהודי העולם באשר הם חיים. הצעדה הססגונית מותגה כצעדת "מייסיס" בשל בלוני הענק שקידמו את הצועדים. בתום הצעדה התקיים אירוע מרכזי בבריכת הסולטן עם הדלקת נרות חגיגית לחנוכה והופעות.

את הצעדה הובילו שגריר ארה"ב בישראל, דיוויד פרידמן, שרים, ח"כים מובילים ואישי ציבור מרחבי הקשת הפוליטית, על מנת להראות שחשיבות הקשר בין מדינת ישראל ליהדות התפוצות היא על-פוליטית ועל-מפלגתית.

תקציב הפרויקט: 4 מלש"ח (לצעדה ב-2018).

פעילות במדיה וקמפיינים

בעקבות ביצוע מדד הקרבה לתפוצות בשנת 2016 (ראו פרק מדידה והערכה) ובמקביל לפעילויות בקרב הקהל הישראלי, שמטרתן להגביר את הידע של הקהל הישראלי לגבי היהודים בתפוצות, הוחלט לאחר התייעצויות עם גורמי מקצוע, אנשי קמפיין ותקשורת ובשיתוף לפ"מ, לצאת במהלך כולל במדיה הישראלית על מנת לחשוף את הקהל הישראלי לאתגרים של אחיהם בתפוצות.

על מנת להחליט מי הם הקהלים הרלוונטיים, נעשה סקר בקרב 1,100 ישראלים ונבנה מדד, המשקף את "מדד הקרבה" של הישראלים לאחיהם בתפוצות. כל הפעולות נעשו בהלימה למדד זה ובהובלה מקצועית מלאה של לשכת הפרסום הממשלתית. לאחר סיום הקמפיין נמדד המדד בשנית.

סה"כ הושקעו עבור תוכן תקשורת כ-8 מלש"ח מתקציב המשרד לשנים 2015-2017 על פי הפירוט הבא:

1. דקה לשמונה - במסגרת הפעילות הופקו ארבעה תשדירים בני דקה, שמוצגות בהם קהילות יהודיות בעולם (סאו פאולו, מדריד, מלבורן ואריזונה) דרך סיפורים אישיים של נציגי הקהילה. הפעילות הייתה למשך שלושה חודשים בכל ערב בערוצים 2, 10, 1, ו-20 ובוצע עבורה סקר ייעודי לפני ואחרי. הסקר הראה, כי חל שינוי בקרב הצופים בקמפיין. 70% תפסו את הסרטונים כמעניינים, 80% חשו הזדהות כשראו את הסרטונים, הרוב המוחלט (92%) חשו, כי הסרטונים מראים כי יהודי התפוצות מרגישים חלק מהעם היהודי, ויותר מ-80% חשו כי הסרטונים ממחישים את חשיבות הקשר בין היהודים בישראל ובתפוצות. האנשים שנחשפו לקמפיין ראו חשיבות גדולה יותר בחיזוק הקשר ובייעוד תקציבים לנושא.

סה"כ תקציב הפרויקט: 4.6 מלש"ח.

2. שיתוף פעולה עם "קשת" - במסגרת הפעילות צולם ושודר בערוץ 2 (פריים טיים) סרט תיעודי בשם "נעלמים", שהפיק והגיש העיתונאי יואב לימור. במסגרת הסרט הגיע לימור לארה"ב ונחשף לתופעת ההתרחקות של יהודים מהקהילות היהודיות וממדינת ישראל. הסרט זכה לרייטינג גבוה יחסית של כ-22%. בנוסף, בוצעו כמה פרויקטים נוספים במסגרת שיתוף הפעולה: צילום ושידור של 10 כתבות על פרויקטים בשיתוף הממשלה, בהם "תגלית", "מסע", "מומנטום", "בתי ספר תאומים" ועוד, שיתוף פעולה עם "קשת" לשליחת גלויות שנה טובה כולל פרסומות בטלוויזיה ובאינטרנט, חמש כתבות וראיונות ב"חי בלילה".

סה"כ תקציב הפרויקט: 2.5 מלש"ח.

3. שיתוף פעולה עם קבוצת "ישראל היום" - הפקת גיליון תפוצות חגיגי, שהצטרף כאינסרט לעיתון סופ"ש ב"ישראל היום" ו"במקור ראשון", לציון שבוע חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות, דצמבר 2016.

סה"כ תקציב הפרויקט: 350 אלש"ח.

4. JEWZ - שיתוף פעולה עם קבוצת "ישראל היום" ואתר NRG - במסגרת הפרויקט צולמה סדרת רשת במעקב אחר שש דמויות מרחבי העולם (גרמניה, ארה"ב, נורבגיה, בלגיה וארגנטינה). במהלך סדרת הרשת (ארבעה פרקים עבור כל דמות) סופרו סיפוריהם של יהודים מהעולם על אתגריהם, השאלות שמעסיקות אותם במהלך היום יום ועוד.

ניתן לצפות בפרויקט באתרים: <http://jewz.360.co.il> , <http://diasporajewz.org.il>

סה"כ תקציב הפרויקט: 450 אלש"ח.

5. שיתוף פעולה עם אתר "ערוץ 7" - במסגרת שיתוף הפעולה הוקם מתחם ייעודי לתחום התפוצות ובו שלל כתבות, הנוגעות לנושא התפוצות ולפעילות המשרד. המתחם קודם באמצעי המדיה של ערוץ 7 וכלל גם כתבות וידיאו וראיונות אודיו בערוץ.

סה"כ תקציב הפרויקט: 150 אלש"ח.

בנוסף, בוצעו קמפיינים נוספים על פי הפירוט הבא:

קמפיין "יזכרם"

מטרת פרויקט "יזכרם" הוא "אימוץ" משפחות חללי צה"ל והנצחת החללים על ידי יהדות התפוצות, ועל ידי כך יצירת קשר ישיר בין ישראלים ליהדות התפוצות וכן להיפך.

השותף המרכזי לפרויקט הוא ארגון "עולמי", הפועל לחיזוק הזהות והקשר לישראל בקרב סטודנטים במאות קמפוסים בעולם. שותפים נוספים הם ארגון "יד לבנים" באמצעות המנכ"לית רחל לניאדו, וארגון "אלמנות ויתומי צה"ל" באמצעות המנכ"ל יובל ליפקין.

את הסטודנטים והיהודים בעולם מגייסים ארגון "עולמי" יחד עם עשרות ארגונים יהודיים שותפים בעולם. משרד התפוצות והארגונים היציגים פועלים מול משפחות החללים.

בשנה הראשונה לפרויקט (תשע"ח-2018) לקחו בו חלק יותר מ-650 משפחות חללים וכ-35 אלף צעירים יהודים מכל העולם, שעשו מעשה לזכר החלל/משפחתו - הדליקו נר, סיפרו עליו במסגרות שלהם/נתנו צדקה וכו' - הרוב היו בקשר עם המשפחות וחלקם גם שומרים על קשר עד היום.

בשנה השנייה לפרויקט (תשע"ט-2019) לקחו בו חלק כ-450 משפחות חללים וכ-42 אלף יהודים בכל רחבי העולם והקהילות היהודיות.

לפרויקט יש אתר אינטרנט, <https://honorisraelsfallen.com/yizkareim>, שבו מתורגמים דפי היזכור של חללי צה"ל לאנגלית, ושם גם המשפחות יכולות להירשם כדי לקבל עדכון על הנצחה שבוצעה ליקיריהם. בשנה השנייה לפרויקט נערך סרטון (בו מפגשים מרגשים בין משפחות שכולות ליהודים מהעולם שעשו משהו עבור החללים).

בשנה השלישית לפרויקט (שנת 2020) הקמפיין התבצע בהיקפים מינוריים וזאת בשל מגפת הקורונה והסגר אשר הושת על מדינת ישראל. הקמפיין הופץ בתפוצות באמצעות ארגון עולמי זכה ל-160,000 חשיפות ו-90,000 צפיות.

בשנה הרביעית לפרויקט (שנת 2021), התבצע קמפיין בהיקף של 400,000 ₪ ברדיו, בעיתונים ובדיגיטל והניב כ-11,801,717 חשיפות וכ-65,327 הקלקות בכל המדינות.

תקציב הפרויקט: 450 אלש"ח לשנה (התקשרות דרך לפ"מ).

"משואת התפוצות"

מגילת העצמאות של מדינת ישראל מספרת את סיפורו של העם היהודי. המגילה משרטטת את השותפות האמיצה שיש לעם היושב בציון עם אחיו שבתפוצות וכן את המחויבות ההדדית שלנו.

בטקס הדלקת המשואות בערב יום העצמאות, נבחר נציג מקרב יהודי התפוצות להדליק משואה אשר מסמלת את הערבות ההדדית של העם היהודי כולו אחד לשני ולמדינת ישראל. המשרד אחראי לרכז את ההמלצות עבור משואה זו ולהביאם בפני חברי הוועדה הציבורית לבחירת מדליקי המשואות. לצורך כך המשרד יוצא בקמפיין נרחב ברחבי העולם ומזמין את הציבור לשלוח המלצות על מועמדים מתאימים להדלקת המשואה הקמפיין מבוצע דרך לפ"מ, כאשר קהל היעד שלו הוא קהילות יהודיות ברחבי העולם.

עד היום נבחרו ארבעה מועמדים מקרב יהדות התפוצות אשר מביאים לידי ביטוי במעשים את החיבור בין יהודים בכל רחבי העולם, ואת רוח המחויבות והערבות הדדית. ביום העצמאות תשע"ז השיאו 2 נציגים מיהדות התפוצות את המשואה: הרב האייר, ומייקל שטיינדהרט. ביום העצמאות תשע"ט השיא את המשואה מר ג'ף פינקלשטיין - נשיא הפדרציה של הקהילה היהודיות בפיטסבורג, ארה"ב. ביום העצמאות תש"פ השיאה את המשואה גב' לורי פלטיניק המכהנת כמנהלת והמייסדת של מומנטום מאז 2009, וביום העצמאות תשפ"א השיאה את המשואה גב' גבריאלה שטריגלר, צעירה יהודייה המתגוררת במקסיקו אשר מייצגת את ה- "SHALOM CORPS - חיל השלום היהודי".

הקמפיין מבוצע דרך לפ"מ, כאשר קהל היעד שלו הוא קהילות יהודיות ברחבי העולם.

תקציב הקמפיין: כ-80 אלש"ח לשנה. הקמפיין מופק על ידי לפ"מ ומכוון ליהודים בתפוצות.

מתן חסות לפאנל בכנס קבוצת ה"גרזולם פוסט" (Jerusalem Post)

לרגל חגיגות 70 שנה למדינת ישראל פעל משרד התפוצות על מנת להעלות לסדר היום את נושא חיזוק הקשר בין יהדות התפוצות למדינת ישראל ואת העשייה של ממשלת ישראל בתחום.

במסגרת זו, נתן המשרד חסות על פאנל בכנס השנתי של ה"גרזולם פוסט" בניו יורק, שהינו כנס שנתי ייחודי וחשוב, שיש לו שותפים רבים ומשפיעים מישראל ומהעולם, בהם אנשי ממשל, ראשי ארגונים יהודיים ועוד. במסגרת הכנס התקיים פאנל מרכזי בנושא פרויקט "מוזאיק יונייטד" והשקעות הממשלה בתחום התפוצות. האירוע פעל כדי למצב את הממשלה כ"שחקן" מרכזי בפעילות, אשר נעשית במסגרת חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל בתפוצות. במסגרת הכנס ניתן דגש על העשייה המשותפת של ממשלת ישראל יחד עם העם היהודי, תחת הכותרת: "Celebrating 70 years of shared journey".

קמפיין אומרים שנה טובה

משרד התפוצות השיק יוזמה אשר מטרתה לקרב בין יהודים ברחבי העולם. במסגרת הפרויקט שיגרו משפחות יהודיות מכל העולם ברכות "שנה טובה" מעוצבות הנושאות ברכה לאחיהם בתפוצות. הברכות נשלחו באמצעות הדואר האלקטרוני בתרגום לשפתו של מקבל הברכה וכל גולש אשר שלח ברכה קיבל חזרה ברכה מיהודי אחר שלא ממדינתו וכך למעשה נוצר קשר אישי וישיר בין 60,000 שולחי הברכות שהשתתפו בפעילות.

מטרתו של מיזם זה הינו הידוק הקשר בין ישראלים ליהודי התפוצות על ידי שליחת כרטיסי ברכה הדדיים. באמצעותו נוצרות היכרויות וקשרים חדשים בין היהודים בישראל ליהודי התפוצות וכך גם עולה מודעותם לחשיבות הקשר עם התפוצות.

אתר הברכות שהוקם הוא <https://diasporashanatova.org.il>. האתר מתנהל באמצעות לפ"מ (מחלקת הדיגיטל).

בחודש שלפני ראש השנה ועד ערב יום כיפור עולה קמפיין עם הפניה לאתר ברדיו, בטלוויזיה, בעיתונות ובדיגיטל.

תקציב הקמפיין: כ-500 אלש"ח לשנה (הקמפיין נעשה באמצעות לפ"מ).

קמפיין ארוחות שבת

במהלך החודשים מרץ-מאי 2018 בוצע קמפיין לרישום משפחות ישראליות המעוניינות לארח צעירים יהודים הנמצאים בתוכניות בישראל, כמו גם תיירים המבקרים בישראל, לארוחת שבת, כדי לחזק את הקשר בין הישראלים ליהודים בתפוצות.

האחריות על רישום יהודים מהעולם הייתה על ארגון shabbat.com, ומשרד התפוצות, בשותפות הרשות לפיתוח ירושלים ומשרד ירושלים ומורשת, יצאו בקמפיין ברדיו האזורי, בעיתונים וברשתות החברתיות לרישום המשפחות הישראליות שיהיו מוכנות לארח בביתם.

האתר לרישום הוא www.shabbat.com/israel (עדיין בתוקף), שהוא רשת חברתית המשדכת אורחים ומארחים לארוחות שבת.

במסגרת הקמפיין נרשמו מאות משפחות ונוצרו עשרות חיבורים בין יהודים מכל העולם.

שיתוף פעולה עם "נתיב" וחברת "רד-בוקס"

במסגרת שיתוף הפעולה נעשתה פעילות דיגיטלית ברשתות החברתיות במהלך החודשים פברואר-אפריל 2019, אשר במסגרתה הופצו עשרות סיפורים על יהודי התפוצות במגוון קהלים, תוך הכוונתם והתאמתם באמצעים מתקדמים לקהלים מגוונים, מתוך מטרה ליצור קרבה והזדהות עם יהודי התפוצות ומתוך רצון לקבל ניתוח באשר לקהלי יעד פוטנציאליים ואופן הפנייה אליהם.

היקף החשיפה של הפעילות:

Reach, מספר המשתמשים שנחשפו לתוכני הפרויקט: 940,397.

Engagement, כמות האינטראקציות עם תוכני הפרויקט: 390,401.

Page views, מספר הצפיות בעמודים באתר (לא כולל צריכת התכנים ברשתות חברתיות שונות או במודעות פרסום): 200,201.

ניתוח תוצאות הקמפיין העלה שורה של תובנות אשר יסייעו להמשך הפעילות לחיזוק הקשר בין ישראלים ליהודי התפוצות.

סה"כ תקציב הפרויקט: 1 מלש"ח.

קמפיין ואירוע סולידריות

בעקבות משבר הקורונה והמכה הקשה שספגו הקהילות היהודיות ומדינת ישראל, יצא המשרד, לקמפיין סולידריות "עם אחד, לב אחד". לקמפיין התגייסו ידוענים ואנשי ציבור מישראל ומהעולם ששלחו סרטונים של חיזוק ועמידה משותפת במשבר הקורונה, ביניהם הכדורסלן עמרי כספי, השף מאיר אדוני, העיתונאית סיון רהב מאיר, וסרטון מרגש במיוחד של הרב זקס ז"ל, שהלך לעולמו מספר ימים לפני השקת הקמפיין. בשיאו של הקמפיין נערך אירוע שיא "עם אחד, שיר אחד" בגן הלאומי ציפורי בשיתוף רשות הטבע והגנים, בהנחייתם של טהוניה רובל ומייקל הרפז. באירוע השתתפו אמיר דדון וישי ריבו, ושלחו ברכות רה"מ בנימין נתניהו ושר הביטחון ורה"מ החליפי בני גנץ. כמו כן, שודר באירוע "קולולם" משותף של יהודים מכל העולם. האירוע שודר באתר "ישראל היום" ובפלטפורמות שונות ברשת וזכה לעשרות אלפי צפיות.

סיכום

בשנים האחרונות תחום הקמפיינים משתנה דרמטית, ופעילותו עוברת מהתקשורת המסורתית (עיתונות, טלוויזיה וכו') לאמצעים דיגיטליים, לרשתות חברתיות ומיקוד קהל יעד באמצעות הסלולר. המשרד זיהה זאת לפני כמה שנים וקידם כמה קמפיינים דיגיטליים (כמו גם סדרות רשת) שהיו להם תוצאות טובות של חשיפות.

זאת, פעילות דיגיטלית ממוקדת לקהל יעד עשויה להגיע לקהלים ברורים יותר ובתקציבים נמוכים יחסית לתקשורת המסורתית.

ה. מאבק באנטישמיות

ניטור אנטישמיות ברשתות החברתיות

ממפוי שערך משרד התפוצות עלה, כי אתרי האינטרנט והרשתות החברתיות הפכו לכלי מרכזי להתארגנויות אנטישמיות, להחלפת מידע, להפצת אנטישמיות, עיוות והכחשת שואה והפצת תיאוריות קונספירציה ודיסאינפורמציה על אודות העם היהודי ומדינת ישראל. עוד עלה מהמפוי, כי המאמצים הקיימים לניטור ולמאבק בתופעה אינם מספקים וכי המדיניות הנוכחית, המותירה את ניטור ההסתה בידי החברות, מאפשרת לתופעה להימשך כמעט באין מפריע. למעשה, אין כיום מדיניות מדינתית או מסחרית ברורה ומחייבת בכל האמור להפצה ולמניעת הפצה של חומרים אנטישמיים במדיה לסוגיה. החקיקה המגבילה פעולות מסוג זה משתנה ממדינה למדינה, ובמדינות רבות היא חסרה ולעתים נעדרת כליל. בנוסף, גם במדינות שבהן קיימת חקיקה, האכיפה לוקה בחסר עקב חוסר יכולת טכנולוגית.

על מנת להתמודד עם תופעות אלה, החליט משרד התפוצות לפתח מערכת ייחודית, המתקדמת מסוגה בעולם, המסוגלת למפות את המרחב הקיברנטי.

מטרת הפרויקט: ניטור האנטישמיות ברשת האינטרנט לכדי יצירת תמונת מצב עדכנית, עצמאית שאינה תלויה במתווכים חיצוניים או בבעלי עניין, לצורך אמידת היקף תופעת האנטישמיות ברשתות החברתיות, במדינות שונות, מניעה, כיווני התפתחותה, הגברת המודעות הציבורית כלפיה ושיפור המענה הניתן לה, לשם גיבוש מדיניות לפעולה בתחומי המשפט, הרגולציה, החינוך והאכיפה. המערכת החדשנית אשר פותחה במשרד התפוצות מסוגלת לזהות סוגים שונים של אנטישמיות, לזהות מפיצי אנטישמיות ולזהות את האזור הגיאוגרפי שממנו הם פועלים, לייצר התראות מסוגים שונים ועוד. פרויקט הניטור הינו פרויקט חדשני, אשר החל לפעול בשנת 2018 בארבע שפות - ערבית, גרמנית, צרפתית ואנגלית, ומאז ניטר תעבורה של עשרות מיליוני פוסטים ומאות אלפי מפיצי אנטישמיות.

סטטוס הפרויקט: בסוף שנת 2019 הורחב הניטור ל-2 שפות נוספות (ספרדית ורוסית) וכן הורחב הניטור על 6 רשתות חברתיות אשר בשימוש נרחב על ידי גורמי ימין קיצוני.

תקציב הפרויקט: עד כה הושקעו 15.9 מלש"ח לטובת הפרויקט. ובימים אלו פועלים להמשך תקצוב הפרויקט.

פרויקט יזמה הכולט

אתר אינטרנט למאבק באנטישמיות

המשרד נטל על עצמו את ניהול אתר האינטרנט CFCA הגדול והמקיף מסוגו בעולם למעקב ומאבק באנטישמיות. האתר מקבץ כתבות מהתקשורת העולמית והמקומית אודות אירועים אנטישמיים, דוחות מקצועיים, ופרסומים שונים, מציג את מפת התקריות והעדכונים אודות ההתפתחויות האנטישמיות בעולם ומאפשר לחפש ולאחזר מידע ולקבל תמונת מצב מתמשכת ולמעשה משמש כמאגר מידע ארכיון של אירועים אנטישמיים ברחבי העולם.

סטטוס הפרויקט: עקב הקורונה נעצר הליך חידוש האתר, בימים אלה מתחדשת הפעלת האתר ונבחר מפעיל.

תקציב הפרויקט: על בסיס תקציב שוטף.

הערכת מצב שנתית לממשלת ישראל על אודות ההתפתחויות המרכזיות בתחום האנטישמיות

אחת לשנה, ביום הזיכרון הבינלאומי לשואה החל ב-27 בינואר - יום שחרור אושוויץ, מציג המשרד בישיבת הממשלה הערכה שנתית על אודות מצב האנטישמיות. לצורך כך פותחה במשרד מומחיות ייחודית, והיום הצוות המקצועי הינו מקור ידע בתחום המאבק באנטישמיות והוא האחראי על הערכת המצב השנתית לממשלת ישראל - דו"ח האנטישמיות, לצד הערכות מצב עתיות למשרדי ממשלה ולגורמים שונים.

סטטוס הפרויקט: פעיל באופן רציף.

תקציב שנתי: שוטף.

פיתוח מדד עולמי לתופעת האנטישמיות

נכון להיום, למרות עשרות דו"חות ודיווחים שנכתבים על ידי ממשלות וארגונים, עדיין אין בידינו שיטת איסוף דיווח וקטלוג אחידה של תקריות ואירועים אנטישמיים. למעשה, בבואנו לקבוע מדיניות רבתי בנושא המאבק באנטישמיות, אנו נעדרים מדדים, המאפשרים מבחן משווה בין מדינות, ובמקרים רבים נעדרים יכולת להשוות או לבקר את הנתונים על רצף שנתי. מדינות שונות וארגונים שונים מדווחים ומודדים אנטישמיות בצורות שונות, ומדינות רבות אינן מודדות אנטישמיות כלל.

מטרת פרויקט "מדד האנטישמיות" היא לזהות את הפרמטרים השונים שלאורם יש למדוד את התופעה, להציע שקלול נכון שלהם וליצור האחדה באיסוף הנתונים ומדידתם באופן שיאפשר לכלל המודדים (ארגונים ומדינות) למדוד אנטישמיות בצורה דומה, ובכך לאפשר השוואות בין מידת האנטישמיות הקיימת במדינות השונות ובקרה על מידת יעילותם של פרויקטים ומאמצים שונים לאורך זמן והבנה של תמונת מצב האנטישמיות לאשורה.

סטטוס הפרויקט: מידי שנה מגיש המשרד לממשלה את הדוח השנתי אודות המגמות האירועים וההתפתחויות בתחום האנטישמיות בשנה החולפת. על מנת לשפר את ההערכה ולעמוד טוב יותר על שינויים בתחום האנטישמיות הוחלט לפתח מדד אנטישמיות עולמי שיסתמך על ניתוח נתונים שונים שנאספים על ידי מערכת הניטור ומערכות נוספות ועוברים אינטגרציה. המדד יופעל במקביל להערכת המצב השנתית ויסייע בגיבושה. שלב א' שכלל תכנון וחשיבה קונספטואלית הסתיים, כעת עובדים על אפיון האלגוריתם.

סקר חקיקה

החקיקה הקיימת במדינות השונות כנגד אנטישמיות ופשעי שנאה הינה חלקית ולא מספקת במקרים רבים, וגם כאן נדרשת, לצד החקיקה, גם הגדרת התופעה. על מנת לקדם חקיקה בתחום ולפשט את הליך הלמידה ממדינה למדינה יזם המשרד בשנת 2017 סקר חקיקה מקיף במדינות אירופה השונות, תוך מתן עדיפות למדינות שבהן נושא האנטישמיות דחוף יותר. הסקר כלל חקיקה נגד אנטישמיות, פשעי שנאה, הכחשת שואה, קריאה לרצח ועוד. הקודקס שנאסף מ-17 מדינות תורגם לאנגלית, חולק לקטגוריות והוא מוצג היום על מפת חקיקה אינטראקטיבית באתר המשרד, באופן המאפשר השוואה בין מדינות על פי סעיפי חוק שונים. בנוסף, הוציא המשרד חוברת חקיקה וחוברת המצביעה על הקשר בין אנטי ישראליות ואנטישמיות מן ההיבט החוקי.

סטטוס הפרויקט: הסתיים שלב א', נדרש עדכון נוסף.

הפורום הגלובלי למאבק באנטישמיות

אחת לשנתיים מפיק משרד התפוצות בשיתוף עם משרד החוץ את הפורום הגלובלי למאבק באנטישמיות. הפורום הוא הגדול מסוגו בעולם, הוא מונה מאות מוזמנים ומרכז אישי ציבור ופעילים מכל העולם, הבאים להיפגש, להחליף דעות ולהציע דרכי פעולה חדשות. הפורום משמש הזדמנות לקבוצות עבודה להיפגש ולבסס מדיניות לשנה הקרובה בנושאים השוטפים.

במהלך הפורום מתקיימים פאנלים ודיונים שמתקבלות בהם המלצות לדרכי פעולה, המשולבות לאחר מכן בתוכנית העבודה של המשרד. הפורום גם משמש כקבוצת מבחן לפרויקטים וליוזמות חדשות שעורך המשרד.

בפורום האחרון נדונו, בין השאר, הנושאים הבאים:

- קידום חקיקה ככלי למניעת הסתה ברשת האינטרנט בשיתוף שרי משפטים מרחבי העולם.
- חינוך למאבק באנטישמיות.
- כלים חדשים לניטור הסתה אנטישמית ברשת האינטרנט.
- אנטישמיות בספורט.
- אנטישמיות בעולם הערבי.
- עליית הימין הפופוליסטי.
- אנטישמיות בשמאל הרדיקלי.
- שיח בין-דתי ככלי למאבק באנטישמיות.
- מנהיגות יהודית צעירה ומאבק באנטישמיות.
- אנטישמיות בדרום אמריקה, ועוד

תקציב הפרויקט: 450 אלש"ח מטעם משרד התפוצות.

קורס אינטרנטי פתוח בנושא אנטישמיות מהעת העתיקה ועד ימינו (המקנה נקודות זכות אקדמיות)

הפרויקט נעשה בשיתוף עם "יד ושם", שהפיקו את הקורס.

מטרת הפרויקט: הנגשת ידע אקדמי עדכני על אודות תופעת האנטישמיות לציבור הרחב ולסטודנטים ברחבי העולם.

יעדי הפרויקט: איגום המרצים הטובים ביותר מרחבי העולם להסברה וללימוד תופעת האנטישמיות לאורך ההיסטוריה על מגוון פניה.

סטטוס הפרויקט: הפרויקט הושלם בהצלחה רבה וזכה להישגים חסרי תקדים. עד כה למדו את הקורס באופן חלקי או מלא יותר מ-25 אלף, הוא זמין במספר פלטפורמות בינלאומיות ובשפות אנגלית ספרדית וצרפתית. הקורס מתורגם בימים אלה לספרדית ולצרפתית ומועלה לרשתות אוניברסיטאיות נוספות.

תקציב הפרויקט: 1.8 מלש"ח לשנים 2017-2018.

נורמות לתעשיית האינטרנט בשיתוף "יד ושם" והמכון הישראלי לדמוקרטיה

מטרת הפרויקט: הפחתת ההסתה האנטישמית לסוגיה ברשתות החברתיות המובילות.

יעדי הפרויקט: יצירת בסיס ידע, שיאפשר לחשוב על התופעה ועל דרכי ההתמודדות עמה, גיבוש סט של כללים ונורמות לטיפול בתופעת שיח השנאה ברשתות החברתיות.

סטטוס הפרויקט: שלב א' של הפרויקט, הכולל את יצירת בסיס הידע לפרויקט וגיבוש ההמלצות הושלם וקעת בוחנים את המעבר לשלב ב' בו יוטמעו מסקנות הפרויקט.

תקציב הפרויקט: 1 מלש"ח.

משלחות כוחות ביטחון וחירום מהעולם

הכשרת כוחות ביטחון וחירום מרחבי העולם למאבק באנטישמיות - הכשרת סגל פיקודי בכיר (ובכלל זה מפכ"ל, ניצבים ומפקדים בדגות שונות), לזיהוי ולמאבק באנטישמיות בשיתוף עם מנהלי הביטחון של הקהילות היהודיות במטרה להעצים את האחרונים ולפתור בעיות ביטחון של הקהילות. הפרויקט החלוצי והראשון מסוגו, בונה ומחזק ממשקים בין מפקדי האזורים בהם מתגוררות הקהילות היהודיות לבין גופי השיטור. הפרויקט זכה להצלחה רבה הגביר באופן משמעותי וניכר את ביטחון הקהילות ואף מנע פיגועים. עד היום השתתפו בפרויקט 9 מדינות וכ-170 קצינים ומפקדים.

מטרת הפרויקט: הגברת ביטחון של הקהילות היהודיות, הכשרה של כוחות ביטחון וחירום הפועלים במרחב הקהילה היהודיות להתמודדות עם אנטישמיות ועם מצבי חירום ומשבר.

יעדי הפרויקט: הגדלת המודעות של כוחות הביטחון הפועלים במרחב הקהילתי לתופעת האנטישמיות וביטייה, חיזוק הקשר בין כוחות הביטחון והחירום והקהילה היהודיות.

עד כה השתתפו בפרויקט משלחות מארגנטינה, מהונגריה, מסלובקיה, מצ'כיה, מארה"ב ומברזיל במסגרת הכשרת משלחות כוחות ביטחון וחירום מארה"ב, פרויקט זה מבוצע בשיתוף עם SCN ומטרתו חיזוק ממשקי העבודה בין כוחות הביטחון הקהילתיים לכוחות הביטחון הרשמיים הפועלים במרחב הקהילתי. הפרויקט מורכב מסדרה של שלוש הכשרות. משלחת ראשונה של קב"טים מהקהילות העובריים "קורס מפקדים" בישראל בהתבסס על הידע המצטבר בתחום ביטחון קהילות וטיפול באירועי חירום (במימון הקהילות). לאחר מכן כל קב"ט יוביל משלחת לישראל שתורכב ממפקדים ובעלי תפקידים איתם הוא עובד באופן צמוד המרחב הקהילתי, ביחד יעברו המשתתפים קורסים והכשרות בתחום האנטישמיות וביטחון קהילתי מתוך מטרה להגברת שיתוף הפעולה ויצירת ממשקי עבודה משותפים.

בשלב השלישי ייצא צוות מהמכללה לקהילת היעד ויוביל אימון משותף של כלל הכוחות במתקני הקהילה. קודם לאימו המשותף יגיע לקהילה צוות מקדים שיכין את התרגיל על בסיס האימונים הקיימים על המתקנים הקהילתיים, לאחר מכן יעביר הצוות יום הדרכה ל"מגיבים ראשונים" וכוחות רלוונטיים אחרים במרחב הקהילתי וביום שלאחר מכן יערכו כלל הכוחות תרגיל משותף במתקני הקהילה שיביא לידי ביטוי את התכנים שנלמדו ואת שיתוף הפעולה הנדרש מהכוחות הפועלים במרחב.

בשנת 2019 יצא המשרד למכרז חדש בהיקף גדול לצורך הרחבת הפרויקט.

סטטוס הפרויקט: החלה פעילות במסגרת המכרז החדש ועד לפרוץ הקורונה הגיעה כבר משלחת מבולגריה.

תקציב הפרויקט: 7.68 מלש"ח לשנים 2019-2021 עם 2 אופציות להארכה.

הטמעת הגדרת אנטישמיות

מטרת יוזמה זו היא לעודד ממשלות וארגונים לאמץ את הגדרת העבודה לאנטישמיות כפי שנתקבלה ב"ברית הבינלאומית להנצחת זכר השואה". מטרה זו מקודמת במסגרת הדיונים הבי-לטרליים שמקיים משרד החוץ בשיתוף ובתיאום עם משרד התפוצות. הפעילות מתקיימת מול שגרירויות בישראל ומשרדים ממשלתיים אחרים בעולם ובמסגרת דיונים שמקיים המשרד עם ארגוני חברה אזרחית. ההגדרה, הגם שאינה מחייבת מבחינה חוקית, מעניקה לכוחות הביטחון כלי ממשי לזיהוי אנטישמיות כאשר הם נתקלים בה.

מתווה ממשלתי למאבק בשיח שנאה ברשת

העלייה המדאיגה באירועי האנטישמיות בעולם בשנים האחרונות נמצאת בהלימה לגידול בשיח השנאה ברשת נגד העם היהודי ומדינת ישראל. במקביל, הרשתות החברתיות, המהוות בפועל מדיום ציבורי בשליטת ידיים פרטיות, נהנות מחופש רב בהגדרת המדיניות ובפעולות האכיפה בנושא שיח שנאה, לעיתים קרובות ללא מחויבות לסטנדרטים או לרגולציה בינלאומית או מקומית. ברצותן יחליטו לפעול נגד שיח שנאה, ברצותן יימנעו.

למול אתגר מורכב ורב-ממדי זה, גיבשו משרד התפוצות והמשרד לנושאים אסטרטגיים מתווה פעולה למאבק בשיח שנאה אנטישמי ברשתות החברתיות, מתוקף תפקידם להיאבק בתופעת האנטישמיות והדה-לגיטימציה לישראל ברחבי העולם. המתווה גובש לאחר התייעצות בין משרדי הממשלה העוסקים בתחום - משרד התפוצות, המשרד לנושאים אסטרטגיים, משרד החוץ ומשרד המשפטים - לצד מומחים, נציגי ארגונים יהודיים ופרו ישראלים ותוך עיון במחקרים רלוונטיים. במקביל, בחודשים האחרונים, התקיים שיח בין נציגי משרדי הממשלה לבין נציגי הרשתות החברתיות המובילות אשר בחנו את גבולות השיח תוך ניתוח דוגמאות שונות של פרסומים ברשתות החברתיות. הפרויקט מגדיר יעדים ומצביע על הצעדים הנחוצים להשגתם.

סטטוס הפרויקט: נייר מדיניות הפרויקט הוצג בכנסת ובתקשורת, סבב הערות ראשון הסתיים. בשלב השני מתוכנן סבב היועצות סביב שאלות ליבה הנוגעות למדיניות ניטור והורדת תכני השנאה עם ארגוני חברה אזרחית העוסקים בתחום בכדי לגבש מדיניות מיטבית.

סדנת "התנהלות מיטבית, מניעת פגיעה והתמודדות עם אירועי אנטישמיות"

המאבק באנטישמיות הגברת החוסן הקהילתי והמודעות הקהילתית הופכים דחופים יותר ויותר בדגש על הקהילה היהודית בארה"ב. מטרת הסדנה היא לנצל את ההזדמנות שצעירים יהודים רבים נמצאים בישראל במסגרת תכניות שונות, בכדי להעצים את תחושת המסוגלות שלהם להתמודד עם איומים אנטישמיים ובכלל ולחזק את תחושת האחריות שלהם כלפי קהילתם וסביבתם וכל זאת ממקום של לקיחת אחריות גאוה והעצמה.

הפרויקט נעשה בשיתוף ארגון "מסע", במטרה להקנות לצעירים יהודים הנמצאים כלים להתמודדות עם מצבי סיכון ולהימנעות מהם תוך מתן דגש על פיתוח חוסן אישי וקהילתי, במטרה לעלות את המודעות והערנות למקרי אנטישמיות בקהילותיהם ובחייהם הסטודנטיאליים. ההכשרה מתבצעת ע"י מדריכים מקצועיים, מנוסים ובעלי מוניטין רב מטעם משרד התפוצות ובשפות אנגלית, צרפתית, ספרדית ורוסית.

יעדים: הכשרה של כ-3,000 סטודנטים עד סוף שנת 2021.

סטטוס הפרויקט: הקורס החל לפעול במהלך אפריל 2021, הוא ניתן ב 4 שפות ועד כה השתתפו בו מאות חניכים.

הפורום הבין משרדי למאבק באנטישמיות

פורום בהובלת משרד התפוצות בו חברים משרדי הממשלה הרלוונטיים - משרד החוץ, משרד המשפטים, המשרד לנושאים אסטרטגיים, משרד רה"מ תל אביב, נתיב, לוט"ר, מל"ל, קליטה. הפורום משמש את המשרדים השונים ליידוע על פעילויות שנעשות ולתיאום המאמצים.

סטטוס הפרויקט: הפורום נפגש באופן סדיר אחת ל-3-4 חודשים.

פורום היום שאחרי - שולחן עגול עם בהובלת המשרד והסוכנות היהודית

במישור הפיזי ורווחת הקהילות מקיים המשרד שולחן עגול בהובלת המשרד והסוכנות היהודית ובהשתתפות נציגי הארגונים היהודים הגדולים בעולם לצורך מעקב והעברת ידע סדורה ביחס לקהילות אשר נקלעות למצוקה קיומית חריגה וזאת בכדי לבחון דרכים לסייע לקהילות אלו. בנוסף בוחן המשרד את האפשרות להקמת קרן משותפת לו ולארגונים יהודים נוספים אשר תסייע במקרי קיצון, במתן הלוואות/מענקים לקהילות אלו, וזאת רק במקום בו יתפתח משבר הומניטרי חמור.

סטטוס הפרויקט: הפורום קיים עד היום מספר פגישות בהן נידונו סוגיות של שעל סדר היום של הקהילות היהודיות בעקבות הקורונה.

1. מדידה והערכה

מדד הקרבה לתפוצות בישראל

מחקר איכותי וכמותי, שבוצע ארבע פעמים בשנים: 2016, 2017, 2019 ו-2020 באמצעות ראיונות אינטרנטיים בקרב 1,000 משיבים, המהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל בגילאי 17-70. הסקר דוגם כ-30 שאלות בכמה מדדי רקע - זהות, יהדות והתבוללות, ערבות הדדית וידע לגבי יהדות התפוצות.

בחלק השני של כל סקר נמדד "מדד הקרבה לתפוצות" - מספר בין 0-10, המשקף את הקרבה של הישראלים ליהדות התפוצות על ידי עשרה מרכיבים (משתנים), שלהם ציונים בין 0-10. ציון המדד בסקר הראשון שנעשה בשנת 2016 היה 4.8, ציון המדד בסקר השני שנעשה בשנת 2017 היה 5.1, ואילו ציון המדד בסקר השלישי שנעשה בשנת 2019 היה 5.5, עובדה המשקפת עלייה מובהקת של 15% מתחילת המדידה. בסקר הרביעי שנערך ב-2020 התוצאה עמדה על 5.2 ונצפתה ירידה מובהקת של -6% בציון מדד התפוצות הכולל, אשר מוסברת על רקע מגפת הקורונה, המשבר הכללי וההתכנסות של כל אדם, משפחה וקהילה עם אתגריה.

המחקר מבוצע באמצעות חברת "כלים שלובים" דרך מחלקת המחקר של לפ"מ.

עלות המדד: כ-15 אלש"ח לסקר בשנה.

מדידת והערכת תוכניות

העולם היהודי ומשרד התפוצות מוציאים לפועל פרויקטים רבים, אשר מטרתם היא חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל בקרב יהדות התפוצות. על מנת להעריך את האפקטיביות של הפרויקטים ולשפר כל אחד מהם ואת עבודת המשרד בכללותה, המשרד פועל לחיזוק תחום המדידה והערכה של פרויקטים ופעילויות בעולם זה.

בשלב א' התקשר המשרד עם חברת 'רוסוב' שהיא אחת החברות המובילות בעולם בתחום זה. במסגרת ההתקשרות חברת 'רוסוב' מייעצת למשרד על כלל היבטי המדידה והערכה לכל אחד מן הפרויקטים ומבצעת הערכת אימפקט ובקרה על תהליכי המדידה וכן בקרת איכות בפרויקטים השונים.

תכליתו של שלב זה הוא לאפשר למשרד לייעל את כלל עבודתו, לכוון ולשנות את העבודה המתבצעת במסגרת הפרויקטים השונים, על מנת להיות יעילים במידה המרבית האפשרית מבחינת ההשקעה הממשלתית ותוצאותיה.

בשלב ב' של הפרויקט המשרד פועל יחד עם 'רוסוב' לייצר קבוצת מדדים כוללת שתשמש את כלל הפרויקטים של הממשלה. המשרד מתכנן לקחת את הרציונל והכלים האלו לשולחנות עגולים עם שחקנים משפיעים בעולם היהודי על מנת לשכלל ולדייק את הכלים האלו ועל מנת ליצור סרגלי מדידה ומדדים שיוכלו לשמש את כלל הפעולות שעורכים גורמים בעולם היהודי בתחומים אלו. המשרד שואף להוביל מהלך

של מדידה ומחקר קוהרנטיים לכמה שיותר פעולות ושחקנים על מנת שיאפשרו להגדיל את האפקטיביות של כלל השדה ולאפשר השוואה והערכה בין פעולות שונות ביחס למטרות.

מטרת הפרויקט: הסדרת המדידה והערכה של פרויקטים ופעילויות בתחום חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל בקרב יהדות התפוצות, לרבות יצירת מדד אחיד אשר באמצעותו ימדדו כל הפרויקטים והפעילויות.

סטטוס הפרויקט: בשנת 2020 סיימה חברת רוסוב שני תהליכי עומק של הערכת פרויקטים של המשרד: מחקר הערכה מעמיק של פרויקט הקמפוסים ומחקר הערכה מעמיק של פרויקט יוניטד והשפעתו על החינוך הפורמלי. בנוסף ערכה חברת רוסוב מחקר בקרה מצומצם על פרויקט "הקהל". כיום מפתחת חברת רוסוב תכניות הערכה לפרויקט "שלום קור", פרויקט הישראלים ופרויקט פרטרנס, לצד המשך המחקר על פרויקט הקמפוסים.

בנוסף מבצע המשרד עבודת מטה נרחבת ליישום של ב' של הפרויקט.

תקציב הפרויקט: 3 מלש"ח לשנים 2019-2021

חקר הדמוגרפיה של היהודים בעולם:

לאורך השנים התבצע חקר הדמוגרפיה, הסטטיסטיקה ואומדן מספרי היהודים בעולם במסגרות מחקריות אקדמיות ואחרות חוץ ממשלתיות. ידע על תפוסת ותכונות האוכלוסייה היהודית בעולם הינו בעל חשיבות רבה למדינת ישראל ומוסדותיה. כך למשל, נדרש לדעת מה גודל הריכוזים היהודיים בעולם כרקע לתכנון מדיניות הממשלה בתחום העלייה, התיירות החינוכית, הסיוע לחינוך היהודי בעולם ועוד.

מטרת הפרויקט: בשנה האחרונה נעשתה עבודת מטה משותפת על הלמ"ס ועם החוקרים הרלוונטיים באקדמיה להעברת הנושא לאחריות הלמ"ס, כך שתוקם יחידה בלמ"ס לחקר התפוצה היהודית. יחידה זו תבצע מחקר שיטתי, תיקח אחריות על הכנת אומדני האוכלוסייה השנתיים ותפרסם דו"ח שנתי בהתאם.

סטטוס הפרויקט: אושר מקור תקציבי לפרויקט והלמ"ס מתחיל בביצועו.

תקציב הפרויקט: 1.8 מלש"ח לשנה

ז. ועדות ציבוריות

הוועדה הציבורית המייעצת לבחינת יחסה של ישראל לציבורים בעולם בעלי זיקה לישראל בשנים האחרונות ניכרת התעוררות גוברת, הן בישראל והן בקרב העם היהודי בתפוצות, לקיום ציבורים גדולים של אנשים בעלי זיקה לעם היהודי, אף שאינם בעצמם יהודים או זכאי חוק השבות. קיומן של קבוצות אלה ורצונן לזיקה אל העם היהודי ומדינתו מעלה צורך בקביעת התייחסות והסדרה מצד המדינה של גישתה כלפיהן וכלפי פניות מסוגים שונים שבאות ועוד יבואו מתוך ציבורים שכאלה, לרבות הכרה מצד המדינה בקיומם וברצונם לשיתוף פעולה עם ישראל.

במסגרת זו, הוחלט על הקמתה של ועדה ציבורית מייעצת יחסי מדינת ישראל עם ציבורים בעולם בעלי זיקה לעם היהודי ולהמליץ על מדיניות ישראלית כוללת ביחס לציבורים אלה ויכולתם לקיים קשר וליצור שיתוף פעולה עם מדינת ישראל בתחומים שונים ובכלל זה בתחומי התרבות, החינוך וההסברה, לצורך התוויית מדיניות בנוגע לאותם ציבורים, במסגרת סמכויות המשרד.

חברי הוועדה הציבורית: ד"ר אופיר העברי (יו"ר), גב' פיאמה נירנשטיין, פרופ' בנימין איש-שלום, עו"ד צבי האוזר ועו"ד רותם ידלין.

הוועדה התייחסה לסוגיות שונות כמו מספרי ומאפייני הציבורים האמורים, יחסם של ציבורים אלה לעם היהודי ולמדינת ישראל, אפשרויות לשיתופי פעולה עם ציבורים אלה, לרבות בתחומי התרבות, החינוך וההסברה לטובת תמיכה בישראל וסיוע במאבק באנטישמיות הגואה ברחבי העולם ועוד.

הוועדה סיימה את עבודה והגישה את הדו"ח בו מסקנותיה והמלצותיה לממשלת ישראל לדיון והמשך טיפול בנושא.

בתקציר הדו"ח כתבה הוועדה כך:

"בעשורים האחרונים אנו עדים לפריחה חסרת תקדים במספרים ובמגוון של יחידים וקבוצות המבקשים לייצר זיקה לעם היהודי ולמדינת ישראל. יש בין מבקשי הזיקה כאלה השואפים להצטרף לעם היהודי באופן מלא, אך גם רבים המחפשים זיקה מסוג אחר, שבמרכזה האהדה והקשר שלהם לעם היהודי ולמדינת ישראל. הן בממדיה והן באיכותה, זוהי התפתחות חסרת תקדים בתולדות העם היהודי.

הנשיא השני של מדינת ישראל, יצחק בן צבי, וכמה אישים שהיו קשורים עמו, פעלו בשנות החמישים והשישים של המאה העשרים לחקר וליצירת קשר קבוע עם אחדים מציבורים אלה, אך פעילות זו לא השיגה אז תוצאות קבועות ודעכה עם מותו של בן צבי. בעשרות השנים האחרונות התאפיינה התייחסות המדינה והמוסדות היהודיים העולמיים לנושא זה במקריות ובחוסר שיטתיות. כמה ציבורים המבקשים זיקה לעם היהודי זכו להתייחסות ממלכתית חיובית (למשל בני ה"פלשמורה" - צאצאי יהודי אתיופיה שהתנצרו), ואילו ציבורים אחרים זכו עד היום להתעלמות ממלכתית גמורה (למשל קבוצות צאצאי האנוסים) - זאת ללא כל מדיניות ברורה או יד מכוונת.

כיום פעילים בקרב מבקשי זיקה לעם היהודי ולישראל ארגונים ואישים מעטים, מישראל ומחוצה לה, המנסים לגשר במעט על הפער שבין ציבורים אלה למוסדות היהודיים והישראליים. אין מידע רב, אמין ומבוסס, בתחום זה, גם בקרב חוקרים וארגונים העוסקים בנושאים אלה שנים רבות, וברור כי נדרשת הרחבה ניכרת

של המחקר ואיסוף הידע. הוועדה למדה את תמונת המצב, שמעה חוקרים, ארגונים ונציגים של ציבורים בעלי זיקה, וכן קיבלה חומרים כתובים שונים, שבכולם נעשה שימוש בחיבור הדוח. ואלה עיקר הממצאים והמסקנות של הוועד:

- מעגלי הציבורים בעלי הזיקה לישראל והעם היהודי שאינם נחשבים יהודים או זכאי שבות, הם משמעותיים ויצבים.
- התופעה היא חיובית ביסודה ויכולה להיות נכס משמעותי לישראל ולעם היהודי, אף שלא חסרים גם אתגרים וקשיים.
- זהו נושא חשוב מאוד למדינה ולעם היהודי, מכמה וכמה בחינות, ועל ישראל לקבוע מדיניות ברורה כלפיו.
- הוועדה מצאה שיש צורך ממשי בהקמת מערכות שיוכלו לחקור ולאסוף מידע בנושאים הללו, וכן ליצור ולנהל קשר עם קבוצות שונות בעלות זיקה לישראל ולעם היהודי.
- הוועדה ממליצה כי משרד התפוצות יקים בתוכו מערכת שתהיה האחראית לנושא הציבורים בעלי הזיקה לעם היהודי. המערכת תעסוק בין היתר במחקר, באיסוף ובריכוז המידע הנוגע לציבורים אלה, ביצירה וטיפוח של קשר קבוע עם קהילות אלה, ובמתן מענה מתאים לפניית ושאלות בנושאים אלה הן מצד גורמים ממשלתיים והן מצד ארגונים ויחידים.
- הוועדה ממליצה כי המשרד יפעל לאימוץ מדיניותו בתחום זה על ידי ממשלת ישראל.

הדו"ח המלא מצוי בקישור שלהלן: www.mda.gov.il/engsite/diaspora/documents/public.pdf

בעקבות דו"ח הוועדה התקשר המשרד בתחילת שנת 2019 עם יועץ ייעודי, לצורך יישום ראשוני של המלצות הדו"ח, לרבות: איסוף וריכוז המידע המתייחס לציבורים נשוא הדו"ח, מיפוי המדינות, הקהילות, הארגונים, אנשי הקשר, הפעילות וכן קידום שיתוף פעולה של המשרד עם קהילות אלו.

בחודש מרץ 2020 סיים היועץ את עבודתו והגיש מיפוי מפורט של קהילות ציבורים אלו לרבות מסמך הכולל המלצות באשר לאופן ההתנהלות של ממשלת ישראל בעתיד ביחס אליהם. בשלב זה המשרד לומד את המלצות והמשך בחינתן ויישומן בחלקן/במלואן ימתין לממשלה הבאה.

הוועדה הציבורית המייעצת לבחינת אפיקי הפעילות הממשלתית להבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות

במהלך החודשים ינואר-מרץ 2019 התכנסה ועדה בראשות מר יוג'ין קנדל וגב' מקסין פסברג, ובהשתתפות מר עופר מרגלית, סגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר, גב' גילה בן הר, גב' פייני סוקניק, גב' נעמה אור, מר אייל אפשטיין יועץ הוועדה: ד"ר אילן אזרחי.

הוועדה מונתה כדי לבחון ולהמליץ לממשלה, עוד טרם הקמת הממשלה לאחר הבחירות, באשר לאפיקי הפעילות הממשלתיים לאבטחת עתיד היהודי בתפוצות.

סטטוס הפרויקט: הוועדה גיבשה את המלצותיה ועיקריהן אושרו בממשלה בהחלטה מספר 184 מיום 5.7.2020 "המתווה הממשלתי להבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות", אשר הטילה על משרד התפוצות לפעול ליישום המלצות אלו בראייה אסטרטגית ארוכת טווח.

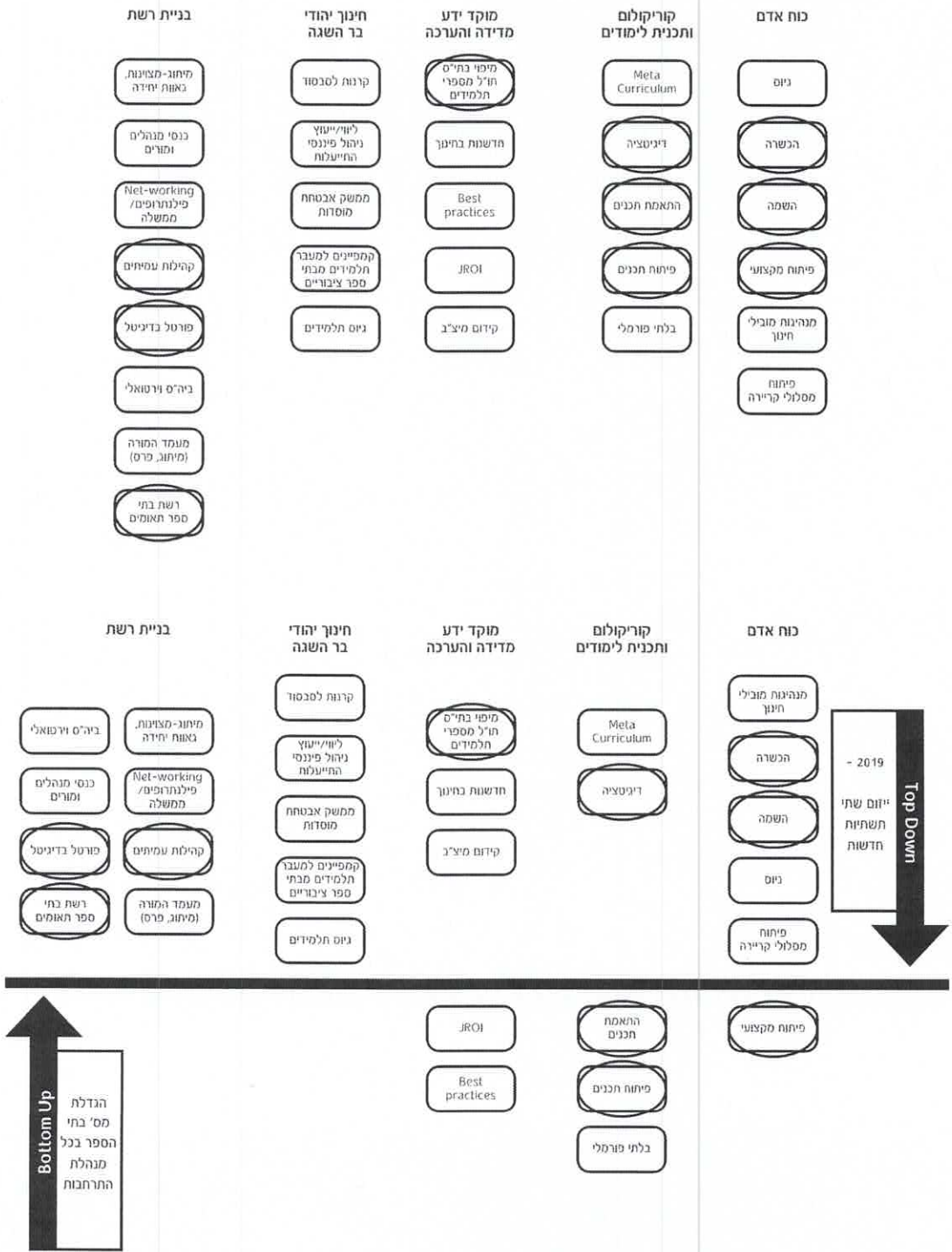

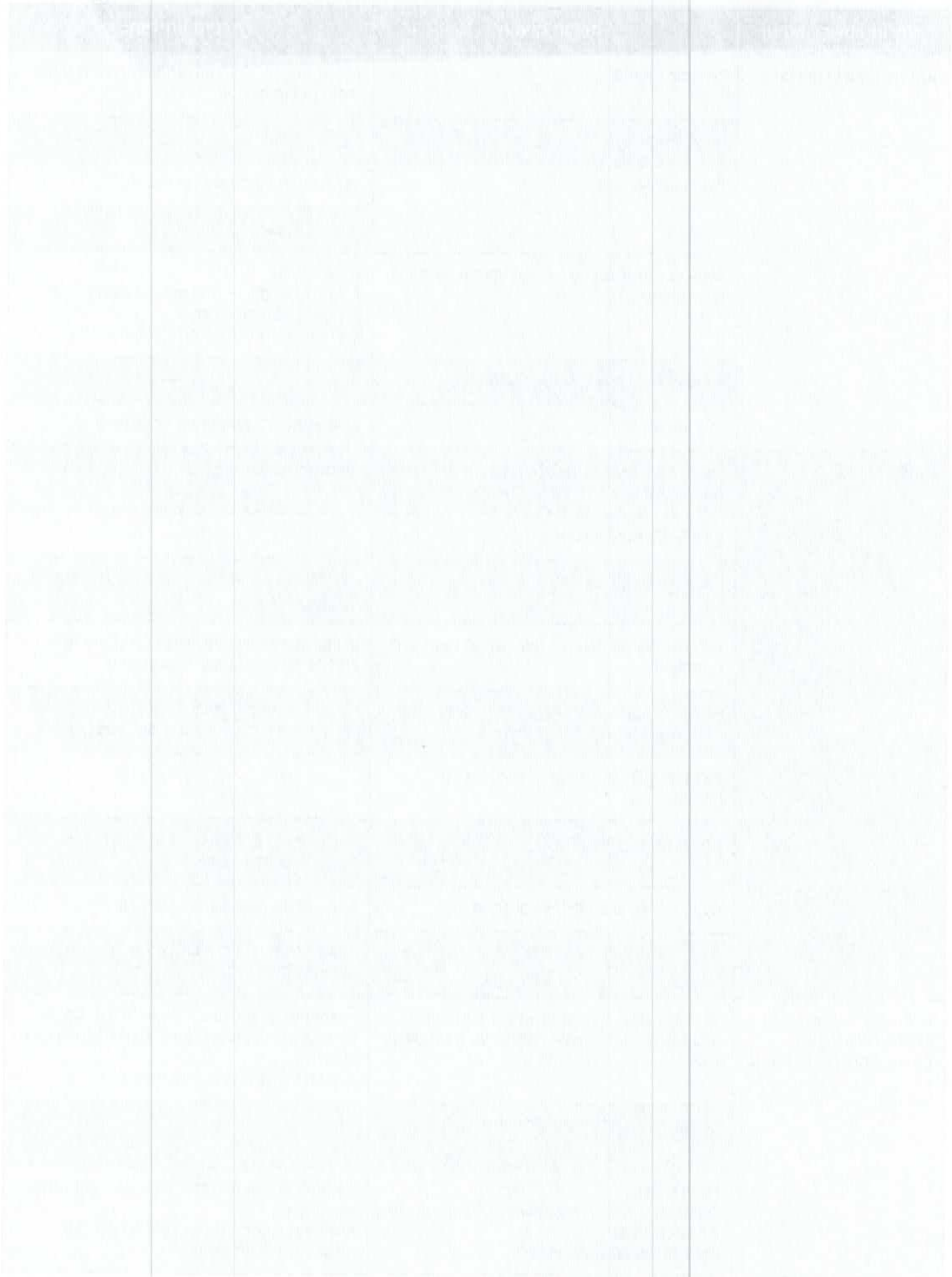
נספח ב' - תוכנית חומש יונייטד Unit-Ed

תכנית רב שנתית

נספח ג' - מיפוי פעולות משרד החינוך בתפוצות

נספח ד' - החלטה מספר 184 של הממשלה מיום 05.07.2020

נושא ההחלטה: המתווה הממשלתי להבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות

מחליטים: בהתאם לסעיפים 6(ב) ו-6(ג) לחוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי, שעניינם שימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי בתפוצות ושימור המורשת של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות; לאור מדיניות הממשלה הרואה בחיזוק העם היהודי בתפוצות משימה בעלת חשיבות עליונה הנובעת מתפיסות היסוד של מדינת ישראל וכחלק בלתי נפרד של החזון הציוני, ובהמשך לדוח הוועדה הציבורית המייעצת לבחינת אפיקי הפעילות הממשלתית להבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות, אשר מונתה על-ידי מנכ"ל משרד התפוצות (להלן - הוועדה):

א. לאמץ את מתווה העקרונות ותחומי הפעילות להשקעה ממשלתית בהבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות, כפי שגובש על ידי משרד התפוצות ברוח דוח הוועדה והמלצותיה ומובא בנספח שלהלן. (עותק מדוח הוועדה המלא נמצא בתיקי מזכירות הממשלה).

ב. להטיל על משרד התפוצות בתיאום עם גורמי הממשלה הרלוונטיים ובהתייעצות עם הסוכנות היהודית, ההסתדרות הציונית העולמית וגורמים נוספים הנוגעים בדבר, לפעול ליישום מתווה העקרונות האמור, על היבטיו השונים, וזאת בראייה אסטרטגית ארוכת טווח.

ג. אין באמור בהחלטה זו בכדי לגרוע או לפגוע בסמכויותיהם של משרדי ממשלה אחרים.

נספח - מתווה העקרונות ותחומי הפעילות להשקעה ממשלתית בהבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות בהמשך לדו"ח הוועדה הציבורית וברוח המלצותיו ולאור הניסיון בתחום ועבודת מטה שנעשתה, גיבש משרד התפוצות מתווה עקרונות ותחומי פעילות כדלקמן:

עקרונות היסוד המנחים את הממשלה בהתערבותה

במסגרת שיתוף הפעולה עם יהודי התפוצות לחיזוק הזהות היהודית והקשר למדינת ישראל, נדרש לשמור על שני עקרונות יסודיים, אשר בכוחם להבטיח את הצלחת הפעולה המשותפת עם יהודי התפוצות: 1. שותפות כנה ואמיתית - פעילות המדינה בתחום צריכה להיעשות מתוך שותפות מלאה עם השותפים, יהודי התפוצות. קיימת חשיבות גדולה לתיאום ציפיות והבהרת הרצון בשותפות מלאה ומכבדת עם כמה שיותר גורמים בעם היהודי, וזאת, החל משלב גיבוש החזון, עבור בתכנון האסטרטגיה וכלה בביצוע בשטח - הכול למען המטרה המשותפת של חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל.

2. חשיבותה של יציבות המדיניות הממשלתית לצורך מאמץ זה - הקשר עם יהדות התפוצות הוא רגיש ביותר ומבוסס על אמון הולך ונבנה. כדי שלא לפגוע בתהליך זה נדרשת יציבות של המדיניות הממשלתית באופן אשר יבטיח שפעולות ופרויקטים שהחלו ומוכיחים יעילות והשפעה, יאושרו לטווחי זמן ארוכים. אחד המנגנונים אשר יכולים לסייע ליציבות הינו הקמת ועדת היגוי משותפת לכל פרויקט (במקרים שבהם לא קיימת ועדת היגוי). כוחה יישאב מנציגי ממשלה ומנציגי פילנתרופים שונים, המייצגים ועדת היגוי מקצועית, והיא תוכל לייצר את היציבות הנדרשת למהלכים משותפים, משמעותיים וארוכי טווח בשיתוף ולמען יהדות התפוצות.

הערך המוסף הממשלתי

לאחר בחינה ארוכת שנים נראה שכניסת הממשלה לפעולה בתחום חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של יהדות התפוצות טומנת בחובה ערך מוסף בעל שני מרכיבים ייחודיים, שהממשלה יכולה להביא לשותפות זו:

1. ראייה גלובלית - העם היהודי בתפוצות, המונה כשמונה מיליון יהודים, מורכב מאוכלוסייה מגוונת בעלת שונות גבוהה, המפוזרת על פני עשרות רבות של מדינות. מכאן, שלכל קהילה יש מאפיינים שונים מאלה של קהילות במדינות אחרות. נוסף על כך, קיימים הבדלים בין הגוונים השונים ביהדות התפוצות, ואף מתקיימת שונות בתוך הגוונים עצמם, היוצרת קרקע פורה להבדלים נוספים בין הקהילות השונות. המעורבות של הממשלה יכולה לסייע לכולם לשבת סביב שולחן אחד כפי שקורה בפרויקטים כמו מוזיאון, תגלית | UNIT.ED

2. חשיבה מערכתית - החשיבה הממשלתית מאופינת בראייה מערכתית. בדומה לאופן שבו הממשלה מביטה על אתגרי העולם היהודי ברמת המאקרו ולא רק על תרגום ייחודי של אתגרים במופיעיהם המקומיים, כך גם מתבטאת החשיבה הממשלתית בתחום הפרויקטלי. הממשלה משתדלת להסתכל בצורה מערכתית על כל הרצף של המסע היהודי שעובר כל יהודי בתקופות המעצבות את זהותו, ובשיתוף פעולה עם החשיבה הקהילתית המקומית ניתן ליצור מקסום של השפעת הפרויקטים השונים על הזהות היהודית המתגבשת של המשתתפים.

היבט נוסף של החשיבה המערכתית הינו ההבנה הממשלתית של המקום שבו היתרון היחסי והערך המוסף שהיא מביאה לעשייה הינו משמעותי וייחודי, לעומת המקום שבו כוחה ויכולתה של הממשלה אינם גדולים, ולצורך מקסום הצלחת הפעילות עליה להעדיף להימנע מלהתרכז בו. ניסוח אסטרטגיה כוללת ותכלול עבודת מטה משותפת עם התפוצות של מיזמים גדולים ומשמעותיים הינו יתרון יחסי מובהק של הממשלה ובו עליה להתרכז, בעוד שבתחום הביצוע בשטח בתפוצות, הממשלה נמצאת בנחיתות, ועל כן, כדי למנוע כישלון של הפעילות והשקעת משאבים רבים אשר ירדו לטמיון, עליה להניח לקהילות ולארגונים המקצועיים של יהדות התפוצות המכירים היטב את השטח לבצע את הפעילות בפועל, למעט פעילות שליחים ומורים שליחים שיבוצעו בהובלה ישראלית.

עקרונות הפעולה הממשלתית וההשפעה הרצויה על פעילותה של הממשלה בתחומי חיזוק הזהות היהודית והקשר לישראל של יהדות התפוצות להתבצע בשלוש שיטות פעולה ספציפיות, המבטאות את יתרונותיה של הממשלה ואת ההשפעה הרצויה שאותה מבקשת הממשלה להשיג על התחום:

1. יצירת שדה פעולה ופלטפורמות ולא פרויקט נקודתי - יתרון הגודל של הממשלה יחד עם אופי הראייה המערכתית המתכללת שלה מאפשרים לממשלה ליצור עם שותפיה מהתפוצות שדות פעילות חדשים, או להפוך פרויקט נקודתי מוצלח לשדה פעילות שלם, שאליו היא תגייס שותפי תכנון ומימון ומפעילים ממגוון קהילות וארגונים. המטרה ביצירת שדה הפעולה היא ניצול כוח המשיכה של הממשלה ושותפיה לצורך משיכת ספקים מגוונים להפעלת הפרויקטים והשפעה על השוק כולו ולא על ארגון/פרויקט בודד. הממשלה מבקשת ליצור בשדה הפעילות החדש, בשיתוף פעולה עם שותפיה למיזם מקרב יהדות התפוצות, עקרונות תוכן ברמה גבוהה, לצד סטנדרטים חינוכיים וטכניים, שיבטיחו את איכות הפרויקט מצד אחד, ומצד שני תאפשר למגוון הרחב ביותר של מפעילים מארגונים, ומקהילות שונות להציע את הפרויקט בזוויות מגוונות של זהות יהודית, כך שיוכלו למשוך את מספר המשתתפים המקסימלי לפרויקט.

כחלק מכך, הממשלה מבקשת לאחד פלטפורמות לא ממשלתיות שונות העוסקות בתחומי פעולה דומים על מנת לנצל יתרון גודל ולהגדיל את היעילות והאפקטיביות של הפרויקטים המופעלים על ידה.

2. השקעה בשילוב של תוכן איכותי לצד מספרים גדולים - הממשלה, בשיתוף יהדות התפוצות, מבקשת להשיג השפעה אמיתית ומהותית על צעירי העם היהודי שישתתפו בפרויקטים השונים. על כן, הממשלה רואה בעדיפות עליונה את ההשקעה בתכנים איכותיים בכל אחד משדות הפעולה שאליהם היא מבקשת להיכנס, שיבטיחו כי המשתתפים יזכו לחוויה מעצבת, עם תכנים עמוקים, משמעותיים ומעצבי זהות, ובזכות החוויה המשמעותית בה יזכו המשתתפים לייצר השפעה אמיתית על חייהם היהודיים ועל האופן שבו יבקשו להנכיח זהות זו בבחירות החיים שלהם ושל משפחתם. לצד החשיבות העליונה של התכנים, מבקשת הממשלה לנצל את יתרון הגודל שלה וכוח המשיכה הייחודי שיש להתערבות ממשלתית בתוך העולם היהודי על משיכת שותפים מממנים ותפעוליים, על מנת להביא את ההשפעה העמוקה של התכנים למספר המשתתפים הגדול ביותר האפשרי, באופן שימקסם את אדוות ההשפעה הרחבתיות שיהיו למשתתפים שיעברו חוויות מעצבות זהות על סביבתם הקרובה והרחוקה. התערבות פיננסית נכונה - על השותפות בין הממשלה לשותפים הפילנתרופים להעמיק ולחקור את ההשקעה המשותפת בשדה פעולה - כיצד תימדד הצלחה, היכן נכון להשקיע כדי לקבל את התוצאה הטובה ביותר בטווח הקרוב ובטווח הרחוק, והיכן אפקטיביות ההשקעה היא נמוכה ועל כן אין להשקיע. חלק מכללי הפעולה הם כי אין לחלק תמיכות ומענקים (דבר המקובל מאוד בעולם היהודי בתפוצות), וכי באופן כללי יש לשלם על תוצאות ולא על רצון טוב וניסיונות של ארגונים יהודיים לעמוד בתוצאה. כמו כן חשוב לציין כי השותפות עם התפוצות מתבטאת גם בתכנון משותף וגם במימון משותף.

תחומי הפעולה

בהתאם להמלצות בדו"ח הוועדה הציבורית, על העשייה הממשלתית להתמקד בפעילות בתפוצות בששת התחומים הבאים:

1. חינוך פורמלי - רובם של הילדים ובני הנוער היהודים בגילי 6-18 בתפוצות אינם הולכים לבתי ספר יהודיים, ובשל עובדה זו, עיקר פעילותה של ממשלת ישראל בתחומי הזהות היהודית והקשר לישראל עם התפוצות עד היום, התמקד בתוכניות בשדה החינוך הבלתי פורמלי (מסע, "תגלית", "מוזאיק" וכיו"ב), בהן ניתן היה להגיע לקהל רחב יותר בהשקעה נמוכה יותר. עם זאת, לצד התמקדות זו, הממשלה, ככלל, לא השקיעה עד כה בעשרות אלפי הילדים היהודים אשר עדיין לומדים בבתי הספר היהודיים, אשר בתורם, מתקשים במקומות רבים לעודד בקרב תלמידיהם התהוות של תחושת מעורבות קהילתית, קשר מעמיק למדינת ישראל וזהות יהודית חזקה ומשמעותית, על מגוון האפשרויות הקיימות בהגדרה רחבה זו. עם זאת, ממשלת ישראל השקיעה ומשקיעה במשך השנים בחינוך פורמלי, אך נדרש חיזוק משמעותי.

בעקבות שינוי תפיסה שהתגבש במשרד התפוצות בשנים האחרונות, התשתית הקיימת של בתי הספר היהודיים נתפסת כפוטנציאל לשיתוף פעולה, שיאפשר למוסדות החינוך היהודיים בעולם היהודי להביא לידי ביטוי את ההוויה היהודית על גווניה השונים ולהפוך את החינוך היהודי לאפקטיבי יותר. שיתוף פעולה יוכל להרחיב את השפעת בתי הספר על בוגריהם, על משפחות התלמידים ועל הקהילות הסובבות אותם. במקביל לעשייה הפרטנית עם כל בית ספר נדרש גם ליצור ולהרחיב רשת פעילה ותומכת של חינוך יהודי עולמי.

2. חינוך לא פורמלי - כידוע, שני הפרויקטים המשמעותיים ביותר של ממשלת ישראל לחיזוק הזהות היהודית והקשר למדינת ישראל בתחום החינוך הבלתי פורמלי הם "תגלית" ו"מסע". פרויקטים אלה מביאים בני נוער וסטודנטים לחוויות מעצבות זהות בישראל ונחשבים כפרויקטים בעלי השפעה עמוקה על הזהות היהודית של משתתפיהם. פרויקט "מוזאיק" של ממשלת ישראל בשיתוף העם היהודי בתפוצות (כונה בתחילה היוזמה המשותפת לממשלת ישראל והעם היהודי) ביקש להשתמש בשני הפרויקטים כנקודות עוגן, שישתלבו ברצף הפרויקטים שייצור את המסע היהודי של הצעיר היהודי בתפוצות בתקופת החיים הנחשבת כמשפיעה ביותר על עיצוב הזהות, בין הגילים 12-35.

התפיסה של "מוזאיק" נעוצה בהבנה, כי בין הגילים 12-35 מתעצבת עיקר זהותו של אדם, ובתוכה המקום שהיהדות עתידה לתפוס בחייו של היהודי בתפוצות - החל מתקופת הבת/בר מצווה, עבור בשנות התיכון ובקמפוסים של ההשכלה הגבוהה ועד שנות הקריירה הראשונות, הקמת המשפחה ובחירת מערכת החינוך לדור ההמשך. על מנת ליצור את ההשפעה המשמעותית ביותר מבחינת הזהות היהודית בתקופה פורמטיבית זו, "מוזאיק" מסתכלת בראייה כוללת על כל המסע, מזהה את החיבורים בין הפרויקטים השונים, דואגת לשימור הידע של הפרויקטים ולשיתופם, ממקסמת את ההשפעה על המשתתפים ויוצרת את היכולת להתאים לכל משתתף, בכל פרויקט, את תוכניות ההמשך הרלוונטיות עבורו במסע היהודי. "מוזאיק" מוודאת את קיומה של סדרת הזדמנויות עבור כל צעיר יהודי ליצירת חיבור משמעותי לחיים יהודיים, בדגש על מאמצים לחיבור יחידים אשר אינם מחוברים לזהותם היהודית, זאת באמצעות יצירת חזון חינוכי כולל ועקבי, שבכוחו להעשיר ולעורר השראה בקרב הדור הצעיר ולעודד אותו לחקור את זהותו.

3. פעילות בישראל - הממשלה משקיעה בשנים האחרונות בהליך חשיבה ותכנון מעמיק יחד עם יהדות התפוצות על האופן שבו על הממשלה לפעול ביחס לאתגרי יהדות התפוצות. עם זאת, השיח הישראלי הפומבי כמעט שאינו עוסק בתפוצות העם היהודי, כאשר יוצאי הדופן הם משברים מתוקשרים, מקרי אסון, פיגועי טרור וגילויי אנטישמיות.

כחלק מהתפיסה הדו-כיוונית וההדדית של יחסי ישראל והעולם היהודי, יש חשיבות ראשונה במעלה להשפיע על התודעה הישראלית ולהטמיע בציבור הישראלי את התובנה, כי העם היהודי בתפוצות הוא חלק בלתי נפרד מהקיום של הקולקטיב היהודי, שישראל במרכזו. המטרה בעיסוק בתחום פעולה זה היא להעמיק את הידע של העם בישראל לגבי החיים היהודיים בתפוצות, לחשוף את הישראלים למגוון הקהילות ופיזורן הגיאוגרפי בעולם ולאתגרים העומדים בפני הקהילות השונות, להגביר את תחושת השייכות בין הישראלים בארץ ליהודים בתפוצות ולהניע את הישראלים למעורבות ולעשייה בנושאים הקשורים ליהודים בתפוצות.

4. תיקון עולם - אחד הערכים היהודיים והציוניים החשובים ביותר הוא תיקון עולם ותרומה לעולם ולכן צעירים יהודים רבים ברחבי העולם מרגישים קשר וחיבור לערך זה. חיבור צעירים יהודים בעולם למשימות לשיפור חיי אנשים ברחבי העולם במסגרות יהודיות תוך שימוש בחדשנות טכנולוגית, חברתית ועסקית יכולות להיות כלי מלהיב ומחבר. רבים מן הצעירים היהודים חשים צורך לסייע לקידום החלקים החלשים בעולם באמצעות יכולותיהם וטכנולוגיות מתקדמות. מדינת ישראל יכולה להיות המקום המתאים לרכז פעילות מסוג זה.

5. חדשנות וטכנולוגיה - מעבר להשקעות הנ"ל בתחומים מובחנים, אחת הדרכים לקדם את הפעילות בתחום התפוצות היא באמצעות שיתופי פעולה עם פרויקטים חדשניים ופורצי דרך בתחום התפוצות לפרק זמן מוגבל, וזאת כדי לקדם באופן משמעותי לפרק זמן קצר ובאופן שישיא תרומה ניכרת לפעילות הממשלה עם יהדות התפוצות. בהקשר זה הפרויקטים צריכים לענות על מספר קריטריונים, ביניהם: פרויקט בעל משמעות ואפקטיביות; פרויקט התורם למימוש החזון של אחד התחומים האחרים של המשרד; פרויקט פורץ דרך; שותף אפקטיבי ובעל יכולות ביצוע גבוהות; פרויקט קיים בעל פוטנציאל התרחבות; תורם להמשכיות ביצוע; תורם למיצוב תחום התפוצות ופעילות הממשלה והמשרד בתחום.

6. הערכה ומדידה - ישנה חשיבות רבה לבדיקה מקצועית וסדורה של מגמות דמוגרפיות בעם היהודי וכן לביצוע בקרה והערכה של התכניות השונות באמצעות מתודולוגיות מדידה אחידות ליעדי העל וליעדי הביניים ולאספקת מידע עדכני בדבר העמידה ביעדים, וזאת על מנת שההשקעה בתחום תהיה יעילה ואפקטיבית.

בנוסף, בהתאם להמלצות הדו"ח יש לפעול לניסוח של מגילת ייעוד משותף לעם היהודי אשר תהא בעלת קונצנזוס נרחב ותדגיש את חשיבות קיומו של העם היהודי בעת הזאת, את עתידו ואת תפקידו בעולם, וזאת בכדי שתהווה בסיס רעיוני רחב לכלל הפעילות.

לפני

משרד התפוצות
יוצרים עתיד יהודי משותף